Republika Srbsko
MINISTERSTVO OSVETY
ÚSTAV PRE HODNOTENIE KVALITY VZDELÁVANIA A VÝCHOVY
VOJVODINSKÝ PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ZBIERKA ÚLOH

ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA

ZÁVEREČNÁ SKÚŠKA V ZÁKLADNOM VZDELÁVANÍ A VÝCHOVE NA ŠKOLSKÝ ROK 2010/2011

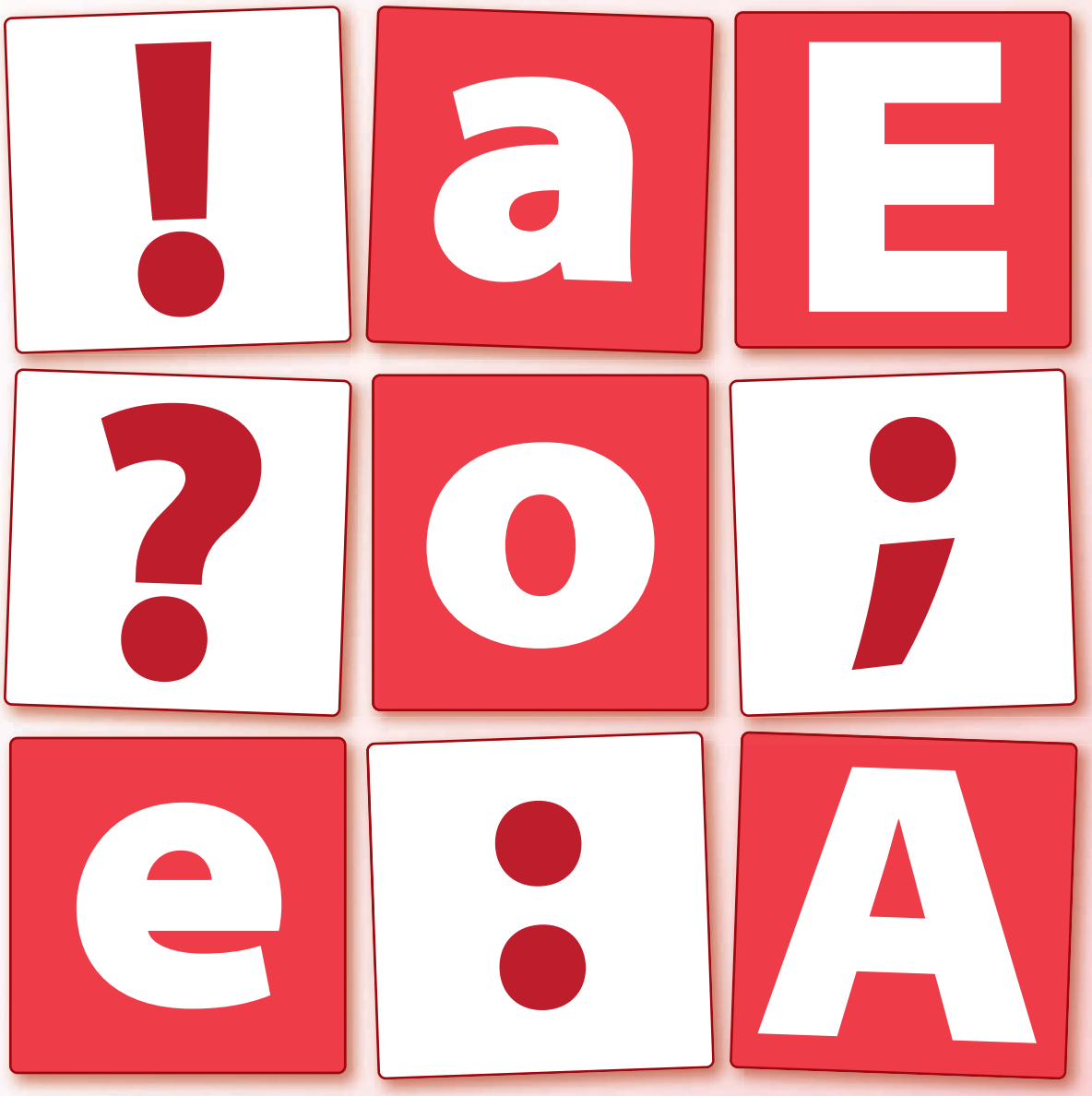

Republika Srbsko

MINISTERSTVO OSVETY

ÚSTAV PRE HODNOTENIE KVALITY
VZDELÁVANIA A VÝCHOVY

VOJVODINSKÝ PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ZBIERKA ÚLOH

ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA

NA ZÁVEREČNÚ SKÚŠKU V ZÁKLADNOM VZDELÁVANÍ A VÝCHOVE
NA ŠKOLSKÝ ROK 2010/2011

Autori

Dr. Michal Týr, Filozofická fakulta v Novom Sade
Dr. Anna Makišová, Filozofická fakulta v Novom Sade
Mariena Korošová, Ústav pre učebnice, Belehrad
Zuzana Lenhartová, Základná škola mladých pokolení v Kovačici
Anna Hrková, Základná škola mladých pokolení v Kovačici
Viera Papová, Základná škola 15. októbra v Pivnici
Vladka Lovásová, Základná škola Jána Kollára v Selenči

Belehrad 2011

ZBIERKA ÚLOH ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA
NA ZÁVEREČNÚ SKÚŠKU V ZÁKLADNOM VZDELÁVANÍ A VÝCHOVE
NA ŠKOLSKÝ ROK 2010/2011

Vydavateľ
Ministerstvo osvety Republiky Srbsko
Ústav pre hodnotenie kvality vzdelávania a výchovy
Vojvodinský pedagogický ústav

Za vydavateľa
Dr. Žarko Obradović, minister osvety
Mr. Dragan Banićević, riaditeľ Ústavu pre hodnotenie kvality vzdelávania a výchovy
Lenka Erdelyová, riaditeľka Vojvodinského pedagogického ústavu

Redaktorka
Mariena Korošová

Jazyková úprava a korektúra
Alena Pešková

Vypracovanie zbierky úloh bolo financované z rozpočtu Republiky Srbsko, prostredníctvom Projektu 2601-08 IPA 2008 *Podpora zaistenia kvality záverečných skúšok na nacionálnej úrovni v základnom a strednom vzdelávaní.*

Milí žiaci, milé žiačky,

pred vami je zbierka úloh zo slovenského jazyka. Účelom tejto zbierky je nacvičovanie a príprava na skladanie záverečnej skúšky. Úlohy v zbierke sú rozvrhnuté podľa zložitosti požiadaviek na základnú, strednú a pokročilú úroveň. V rámci každej úrovne sú úlohy roztriedené do týchto oblastí: Čítanie s porozumením, Písomné vyjadrovanie, Gramatika, lexika, spisovná a nespisovná podoba jazyka a Literatúra.

V zbierke sa nachádzajú úlohy, ktoré budú na záverečnej skúške úplne rovnaké alebo iba čiastočne pozmenené. Okrem úloh z tejto zbierky budú v teste zahrnuté aj nové úlohy. Aby ste sa prichystali na to, na konci zbierky sú dané ukážkové úlohy na tú časť testu.

V poslednej časti zbierky úloh sú dané riešenia úloh, ako aj zoznam vzdelávacích štandardov, ktoré sa overujú úlohami zo zbierky.

Testy, ktoré budete riešiť na záverečnej skúške, obsahujú úlohy, ktorými sa hodnotí realizácia vzdelávacích štandardov zo všetkých troch úrovní – základnej, strednej a pokročilej. Každá úloha v teste vám na záverečnej skúške prináša maximálne jeden bod.

Želáme vám veľa šťastia a úspechov v práci!

Autori

Obsah

ZÁKLADNÁ ÚROVEŇ **7**
Čítanie s porozumením **7**
Písomné vyjadrovanie **18**
Gramatika, lexika, spisovná a nespisovná podoba jazyka **22**
Literatúra **39**

STREDNÁ ÚROVEŇ **49**
Čítanie s porozumením **49**
Písomné vyjadrovanie **56**
Gramatika, lexika, spisovná a nespisovná podoba jazyka **58**
Literatúra **70**

POKROČILÁ ÚROVEŇ **81**
Čítanie s porozumením **81**
Písomné vyjadrovanie **86**
Gramatika, lexika, spisovná a nespisovná podoba jazyka **87**
Literatúra **99**

Ukážkové úlohy na časť testu na záverečnej skúške, ktorá bude obsahovať nové, nezverejnené úlohy **109**
Riešenia **117**
Zoznam vzdelávacích štandardov, realizácia ktorých sa overuje úlohami na záverečnej skúške **147**
Čo sme používali pri vypracúvaní úloh v zbierke: **153**

ZÁKLADNÁ ÚROVEŇ

Čítanie s porozumením

1. Prečítaj pozorne nasledujúci text a zakrúžkuj správnu odpoveď.

Vianočný koncert DETI DEŤOM
Decembrový vianočný koncert DETI DEŤOM sa uskutoční 17. decembra 2010 o 15.00 hod. na ihriskách Základnej školy Jána Čajaka v Báčskom Petrovci.
Na koncerte účinkujú žiaci folklórnej a tanečnej skupiny a literárneho a hudobného krúžku.
Vstup na koncert je voľný!

Uvedeným textom sa:

a) opisuje
b) komentuje
c) definuje
d) oznamuje

2. Prečítaj pozorne nasledujúce texty a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

1. Pomaly som otvoril oči: Števo sa váľal v prachu. Kolená samá krv. Júj, ten chlap nikdy nemal rád, keď sa mu podkladajú nohy. Vstal a vyrútil sa do útoku. V nasledujúcej chvíli Paľo mal na pleci krvavý škrabanec. Chytil som sa za hlavu.
2. Z parku vedie cesta popri krásnom domci na majer. Je to celá dedina. Budoviská ozrutné: to sú maštale, stodoly, sýpky. Za nimi kôlne, plné vozov, strojov, hrabačiek, sudov na kolesách. Naprostred studňa s ozrutným vahadlom.

V uvedených textoch je:

a) opis a propagácia
b) komentár a rozprávanie
c) rozprávanie a opis
d) oznámenie a opis

3. Prečítaj uvedené texty a zisti, v ktorom z nich ide o informáciu. Číslo pred tým textom napíš na čiaru. _____

1. V čitárni petrovskej Knižnice Štefana Homolu v piatok slávnostne otvorili dokumentárnu výstavu Cithara Sanctorum. Výstavu otvorila riaditeľka knižnice. Výstavu si záujemcovia môžu pozrieť v knižničnej čitárni do 24. decembra.
2. Vyšiel som raz zavčas ráno ešte za šera z domu a prekvapený som zbadal na pobreží žiaru od ohňa vzdialeného asi dve míle od miesta, kde som kedysi našiel stopy po divochoch, ibaže nie na tej časti pobrežia, ale na moje veľké zdesenie na tejto strane ostrova.

4. Napíš, akým štýlom píšeme:

a) list starým rodičom _____

b) román _____

c) správu do novín _____

d) vedeckú prednášku _____

5. Urč, akým štýlom sú napísané dané texty. Za umeleckým napíš písmeno **U**, za odborným **O** a za hovorovým **H**.

a) Lyrickoepické dielo je dielo, v ktorom sa uplatňujú lyrické i epické prvky. Nad vlastným dejom, ktorý je epickým jadrom textu, dominuje autorov vzťah k deju a presadzujú sa subjektívne a reflexívne prvky. ____

b) – Cit! Ani pis! Písmo onesieš! Pekne sa pokloníš: Dobar dám, a povieš, že je ni naše a že počtár – nezabudni! – a že počtár pochybiu.
– Jaj, bože mój! Akú velkú úlohu ste mi zavdali aj s tým – beťah ho metau! – počtárom!

_____

c) Dvanásta jeseň už pŕchne z kalendára.
Aký si pilný, čas!
Dvanásta jeseň už pŕchne na spomienku,
čo navštevuje nás. ____

6. Pozorne prečítaj text a urč, akým štýlom je napísaný.

Zo Zákonníka práce:
1. Organizácia je povinná rozvrhnúť pracovný čas tak, aby pracovník mal medzi koncom jednej zmeny a začiatkom nasledujúcej zmeny nepretržitý odpočinok aspoň 12 hodín.
2. Tento odpočinok môže sa skrátiť až na osem hodín pracovníkovi staršiemu ako 18 rokov.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Uvedený text je napísaný:

a) odborným štýlom

b) publicistickým štýlom

c) administratívnym štýlom

d) umeleckým štýlom

7. Pozorne prečítaj nasledujúci text.

Slávik a Zornička (1864 – 1865)

Ján Kopál považuje za prvé detské časopisy *Slávika* a *Zornička*, ktoré vychádzali vo vojvodinskom prostredí: „So skutočnou podobou slovenských časopisov pre deti a mládež sa prvý raz stretávame mimo etnického územia Slovenska, čo je síce paradoxné, ale pre minulosť nášho národa príznačné.“[1]

---

[1] Kopál, Ján: *Literatúra pre deti v procese,* 1984, s. 111.

Čo označuje číslica[1] v texte? Zakrúžkuj správnu odpoveď.

a) číslo odseku

b) číslo strany

c) poznámku pod čiarou

8. Pozorne prečítaj uvedený text a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Zjari zasa spievajú v potôčku zelené a brnavé žaby. Tenuško i chrapľavo. Jerguš vtedy dlho nespí. Rád ich počúva.

Drobný cárašník, ako každé ráno, i teraz poletúval nad potôčkom. Jerguš, aby vtáčika nezastrašil, pobral sa hore dvorom k zajačím klietkam.

Z kozieho chlievika bolo počuť bliakať kozu. Mala sa okotiť, preto bliakala. Možno od radosti, možno od strachu.

Zajace v klietkach boli čulé, pobehúvali dookola, škrabotali a ohrýzali dosky. Chceli sa z klietok vyslobodiť.

Text pozostáva zo štyroch častí, ktorých začiatok je umiestnený na novom riadku. Tieto časti sú:

a) strofy

b) verše

c) odseky

d) kapitoly

9. V časti obsahu z učebnice pre 8. ročník vyhľadaj názvy kapitol a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

OBSAH

Viliam Turčány: Slovo o slovenčine 4

I. VÝVIN SLOVENSKÉHO SPISOVNÉHO JAZYKA 5
1. Staroslovienske písomníctvo 5
2. Dominácia latinčiny 5
3. Obdobie češtiny 7
4. Bernolákovčina 8
5. Začiatky súčasného stavu – Štúrova kodifikácia 9
6. Od staroslovienčiny po súčasnú slovenčinu 10
7. Slovenčina dnes na Slovensku a u nás 13

II. JAZYKOVÁ KULTÚRA 16
1. Zvuková stránka prejavu 17
2. Slovná zásoba 21
3. Morfológia ako prostriedok jazykovej kultúry 25
4. Syntax a štýl 27
Úskalia v práci prekladateľa 27

Názov prvej kapitoly je:

a) Viliam Turčány: Slovo o slovenčine

b) Vývin slovenského spisovného jazyka

c) Staroslovienske písomníctvo

d) Zvuková stránka prejavu

10. V istom denníku v rubrike Veda a technológia uverejnili nasledujúci článok. Pozorne ho prečítaj.

DESIATA PLANÉTA SLNEČNEJ SÚSTAVY?

V renomovanom vedeckom časopise Príroda práve uverejnili, že bolo objavené najvzdialenejšie nebeské teleso slnečnej sústavy, väčšie od Pluta. Kým nedostane pravé meno, má značku UB313. Novoobjavené teleso prvýkrát spozorovali ešte 31. októbra 2004, ale sa so správou nenáhlilo. Je, alebo nie je okolo našej hviezdy, Slnka, desať planét? Odpoveď na túto otázku závisí od toho, čí odborný názor prijmete.

Na verejné uznanie a potvrdenie sa čaká požehnanie Medzinárodného združenia astronómov (IAU), ktoré je jediné splnomocnené posudzovať a rozhodovať v takýchto prípadoch. Priemer záhadného nebeského telesa je o takých 700 kilometrov väčší od priemeru Pluta a odhaduje sa, že činí medzi 2859 a 3094 kilometrami. Otáča sa okolo Slnka orbitou, ktorá je až 97-krát vzdialenejšia od zemskej orbity a je zložkou Kuperovho pásma pozostávajúceho z ľadových zvyškov, utvorených po vzniku slnečnej sústavy.

Patrí k planetárnym telesám, ale nevieme, či ide o planétu, alebo o planetoid (planétku). Astronómovia vedú ostré spory okolo toho, pripomínajúc nám dávne nedorozumenia ohľadom toho, čo pod pojmom planéta (ne)chápeme. Totiž po roku 1992 bolo registrovaných viac ako tisíc nebeských telies za dráhou Pluta.

Ináč pátranie po desiatej planéte trvá od roku 1930. Niekoľkokrát bolo zverejnené, že ju videli, a potom to popierali. Vlani bola objavená aj Sedna, nebeské teleso asi o štvrtinu menšie od Pluta, čo pre niektorých astronómov bolo dôkazom, že ide o planétu. Predsa prevážil názor, že žiadne teleso menšie od deviatej planéty (Pluta) nemožno považovať za planétu.

Lenže ešte vždy nie je zistené, či je veľkosť nebeského telesa postačujúce kritérium na to, aby sme ho vyhlásili za planétu. Astronóm Michael Brown z Kalifornského ústavu pre technológiu, ktorý objavil UB313, sa vášnivo zasadzuje za to, aby novoobjavené teleso bolo vyhlásené za planétu. Hoci donedávna tento status popieral dokonca Plutu, odrazu volá na všetky strany: „Desiata planéta!"

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Novoobjavené nebeské teleso má:

a) priemer väčší od Pluta zhruba o 2900 km;

b) priemer menší od Pluta približne o jednu štvrtinu

c) priemer väčší od Pluta približne o 700 km;

d) priemer väčší od Pluta 97-krát

11. Pozorne prečítaj text a všimni si postavy v texte.

Sneh napadal presne na Martina. Prituhol aj mráz. Okolo domov sa potulujú vtáky. Objavili sa sýkorky. Za nimi prileteli drozdy. Aj stehlíky hľadajú čosi pod zub. Vtáčiky potrebujú našu pomoc. Kŕmidlo pre vtáky nie je zložitý výrobok. Paľo urobil kŕmidlo z plastovej fľaše. Jožko zhotovil drevené kŕmidlo. Milan doň nasypal vtáčí zob. Vtáčiky šikovne vyzobkávajú pochúťky.

Ktoré postavy vystupujú v texte? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Martin, Paľo, Milan, Jožko

b) Paľo, Milan, Jožko

c) Martin, Paľo, Jožko

d) Martin, Milan, Paľo

12. Pozorne prečítaj text o zimnom spánku medveďov.

Medveďom môže trvať niekoľko týždňov, kým sa dostanú do zimného spánku, počas ktorého majú menší apetít a vo všeobecnosti sú pomalšie a letargické. Hlavným účelom spánku je pravdepodobne redukovať množstvo energie v obdobiach, keď je málo dostupnej potravy. Medvede sú vynikajúco prispôsobené, aby prežili zimný nedostatok potravy. Úmrtnosť medveďov počas zimy je oveľa nižšia ako u mnohých iných druhov zvierat. Na rozdiel od hlbokých „spáčov", ktorí však musia byť aktívni vždy po niekoľkých dňoch, medvede môžu spať nepretržite týždne alebo aj mesiace bez jedenia, pitia či vylučovania. Skúmanie, ako fungujú medvede, už pomohlo ľuďom napríklad pri liečbe žlčníkových kameňov alebo ochorení obličiek. Na ceste poznania tajomstiev zimného spánku medveďov je ešte stále množstvo neodhalených prekvapení.

Zakrúžkuj písmeno pred tou vetou, v ktorej je správne tvrdenie o výsledkoch výskumu zimného spánku medveďov.

a) Zimný spánok medveďov je už celkom preskúmaný.

b) Úmrtnosť medveďov počas zimy je podobná ako u mnohých iných druhov zvierat.

c) Skúmanie, ako fungujú medvede, už pomohlo ľuďom pri liečbe ochorení obličiek.

d) Aj počas zimného spánku medvede sú často veľmi aktívne a čulé.

13. Prečítaj nasledujúci text Desanky Maksimovićovej *Snímky zo Švajčiarska* (Snimci iz Švajcarske). Rozmysli si, ktorá idea/informácia je najdôležitejšia na pochopenie úryvku (všimni si poslednú vetu).

„Neočakávaný hluk zúrivej vody, ktorý sme počuli, nás informoval, že vodopád musí byť tu blízko. Vtom sme spozorovali stánok a na jeho dverách šípku *Vodopád Rýna*. Len cez ten stánok ocukrený, pestrý, plný drahých suvenírov a fotografií peniaceho sa Rýna sa mohlo dostať k terasám a chodníčkom, skadiaľ sa pekne videli vodopády. Márne sa ľudia, ktorí nemali dosť peňazí, žiaci a študenti, pokúšali nejako obchôdzkou, z nevyspytateľných chodníčkov, aspoň len nakuknúť do toho hluku, ktorý ich lákal a ľakal, ani jeden taký punkt, takú trhlinu nemohli nájsť. A nepúšťali ich bezplatne. Lebo vodopády Rýna patria medzi exploatované krásy, medzi krásy, ktoré sa predávajú: za začiatočnú cenu ich môžeš vidieť celé, z prvej terasy; ale ak ich chceš vidieť zblízka, skadiaľ sú aj krajšie, aj strašnejšie, musíš dostatočne zaplatiť.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Vodopády Rýna nadchnú každého návštevníka vo Švajčiarsku.

b) Na krásach vodopádov Rýna Švajčiari zarábajú peniaze.

c) Návštevníci sa pozerajú na vodopády Rýna z rôznej vzdialenosti.

d) Mnohí návštevníci sa tlačia, aby videli vodopády Rýna.

e) Vodopády Rýna patria medzi najväčšie a najsilnejšie vo Švajčiarsku.

14. Pozorne prečítaj uvedený text a pokús sa zistiť, čo je v ňom podstatné.

Známy cestovateľ Marco Polo spomína vo svojom denníku z roku 1298, že Číňania poznali zmrzlinu, a to už okolo roku 3000 pred Kristom. Ovocné šťavy vraj vtedy sladili medom a chladili snehom alebo ľadom. Od nich prevzali recept na výrobu vtedajšej podoby zmrzliny Peržania, Arabi a neskôr aj obyvatelia okolo Stredozemného mora. Studenú sladkosť používali nielen ako pochúťku, ale aj ako liek. Stredoveký lekár Hypokrates odporúčal užívať zmrzlinu pri liečbe porúch krvného obehu. Súčasníci vojvodcu Alexandra Veľkého zaznamenali, že tento veľký bojovník často kázal svojim dôstojníkom a vojakom, aby sa pred začiatkom boja občerstvili prípravkom z ovocnej šťavy, vína a snehu. V antickom Ríme v zimnom období zvážali sneh a skladovali ho v hlbokých jamách. Je známe, že na cisárskom dvore obľubovali ovocné šťavy sladené medom a ochutené rôznymi koreninami, napríklad škoricou. V takejto zmrzline nesmel chýbať kus ľadu. Počas niekoľkých ďalších storočí sa zmrzlina vôbec nespomína. O jej návrat sa postarali až talianske šľachtické rody, napríklad Mediciovci.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Podstata textu je v jednej z uvedených viet.

a) Číňania prevzali recept na zmrzlinu od Peržanov.

b) V texte sa hovorí o dejinách zmrzliny.

c) Zmrzlina sa používala ako liek.

d) Prví začali vyrábať zmrzlinu Taliani.

15. Pozorne prečítaj uvedený text a pokús sa zistiť, čo je v ňom podstatné.

Jedzte čerešne. Obsahujú vitamín C a draslík. Ten pomáha udržiavať zdravú pokožku a pravidelný rytmus srdca. Pôsobia preventívne na organizmus človeka. Odvádzajú z tela toxické látky a čistia obličky. Pomáhajú prečistiť organizmus. Nachádza sa v nich kyselina kremičitá, ktorá účinne pôsobí na spevnenie väziva. Okrem toho obsahujú aj fosfor, ktorý upokojuje nervovú sústavu. Listy z čerešne sa pridávajú aj do čajových zmesí pre ich kladné účinky na vylučovanie moču. Kúpeľ v odvare zmierňuje bolesti kĺbov pri reume.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Podstata textu je v jednej z uvedených viet:

a) Z listov čerešieň sa varí čaj.

b) V odvare čerešňových listov sa môžeme kúpať.

c) Čerešne majú mnoho liečivých účinkov na ľudský organizmus.

d) Keď budeme jesť čerešne, budeme mať zdravú pokožku.

16. Pozorne prečítaj úryvok z knihy Nikolu Teslu *Moje vynálezy.*

Často sa ma ľudia, ktorých to zaujímalo, opytovali, ako a kedy som sa začal zaoberať vynálezcovstvom. Stalo sa to takto.

Istý priateľ, s ktorým som sa hrával, dostal rybárske náčinie, čo spôsobilo opravdivý rozruch v dedine, a už zajtra ráno sa všetci pobrali loviť žaby. Iba ja som zostal sám a opustený, lebo som sa povadil s tým chlapcom. Nikdy predtým som nevidel opravdivú udicu a predstavoval som si ju ako čosi zázračné, čosi so svojráznymi vlastnosťami a privádzalo ma do zúfalstva, že nie som s ostatnými. Rozhodol som sa zaobstarať si kus železného drôtu, dvoma kameňmi som vyhrotil jeden jeho vrchol, prehol som ho príslušne a pripevnil o silný motúz. Potom som odsekol dlhú palicu, našiel niekoľko vnadidiel a zostúpil k potoku, kde bolo mnoho žiab. Nepodarilo sa mi uloviť ani jednu a takmer som sa znechutil, kým mi nenapadlo na um rozkývať prázdnu udicu pred žabu, ktorá sedela na pni. Spočiatku sa trochu zľakla, ale čoskoro sa jej oči skrvavili, žaba sa nafúkla, takmer zdvojnásobila a chamtivo zahryzla do udice. Hneď som ju vytiahol. Zopakoval som natešený ten istý pokus niekoľkokrát a spôsob sa osvedčil. Keď moji kamaráti napriek dobrému vybaveniu neulovili nič, prišli ku mne zblednutí od závisti.

Dlho som chránil svoje tajomstvo, až kým som pred vianočnými sviatkami nepoľavil. Potom každý chlapec mohol robiť to isté, nuž ďalšie leto sa stalo katastrofálnym pre žaby.

Zakrúžkuj písmeno pred množinou slov, ktoré vyjadrujú nálady a pocity hlavnej postavy.

a) osamelosť, zúrivosť, závistlivosť

b) strach, hnev, lásku

c) závistlivosť, zúfalstvo, strach

d) osamelosť, zúfalstvo, radosť

17. Pozorne prečítaj text. Jednotlivé odseky zoraď chronologicky. Pred každý odsek napíš číslo 1, 2 alebo 3, podľa toho, ako udalosti nasledujú za sebou.

_____ Ja jej rada pomôžem. Keď všetko spraví, ide variť, trvá jej to asi hodinu. Keď navarí, ideme večerať. Po večeri umyjeme a utrieme riad. Potom ideme pozerať televízor. V týždni musím chodiť spávať o deviatej a v sobotu i nedeľu neskoršie.

_____ Keď mama a otec odídu do práce, rýchlo vstanem z postele a idem sa umyť. Potom sa oblečiem do šiat a usteliem. V kuchyni sa naraňajkujem, schystám a idem do školy. Vyučovanie nám začína o ôsmej a ja chodím z domu o pol ôsmej. Tak sa nemusím ponáhľať. Potom idem na obed.

_____ Po obede ideme domov. Doma si napíšem úlohy. Potom prichádza otec z roboty. Trochu neskoršie príde mama. Veľmi je unavená. Prezlečie sa. Má veľa práce. Niekedy perie, žehlí a práši koberce.

18. Pozorne prečítaj text o dobrých vlastnostiach a liečivom účinku medu. Autor však v texte uvádza aj jednu nevýhodu medu.

Medzi najcennejšie vlastnosti medu patrí 70 až 80-percentný obsah jednoduchých cukrov, ktoré sa veľmi rýchlo vstrebú z tenkého čreva do krvného obehu, a tak energiu možno okamžite využiť. V mede by sme našli aj približne dvadsaťpäť minerálov, z ktorých najvýznamnejšími sú železo, meď, mangán, takisto však aj sodík, draslík alebo fosfor. Nechýbajú mu ani veľmi potrebné vitamíny zo skupiny B – B1, B2, B6, B12, kyselina nikotínová, pantoténová, vitamín C, rutín.

Vďaka svojmu zloženiu a jeho účinkom by sme medu mohli pokojne dať aj prívlastok liečivý. Bráni napríklad chorobnému pôsobeniu stafylokokov, streptokokov, baktérií vyvolávajúcich infekcie močových ciest či črevné infekcie. Pravdu majú aj všetci tí, ktorí odporúčajú konzumovať med pri ochoreniach, akými sú zápal priedušiek, horných dýchacích ciest či pri kašli. Med totiž obsahuje takzvané terpény, ktoré pomáhajú vylučovať hlieny a zmierňovať kašeľ. Ak však trpíte cukrovkou, mali by ste sa medu vyhýbať rovnako ako cukru. To platí aj v prípade, že nechcete naberať kilogramy navyše, pretože med je veľmi kalorický.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Pri konzumovaní medu, podľa autora textu, musíme byť opatrní, lebo:

a) obsahuje terpény

b) obsahuje dvadsaťpäť minerálov

c) je veľmi kalorický

d) obsahuje vitamíny zo skupiny B

19. Nasledujúca tabuľka ukazuje teplotu nameranú od pondelka do štvrtka v rozličných častiach dňa. Odpovedz na otázky podľa tabuľky zakrúžkovaním správnych odpovedí.

Teplota

	o 6. 00 hod.	**o 9.00 hod.**	**o 12.00 hod.**	**o 15.00 hod.**	**o 18.00 hod.**
Pondelok	15 °C	17 °C	20 °C	21 °C	18 °C
Utorok	14 °C	16 °C	18 °C	19 °C	17 °C
Streda	9 °C	10 °C	16 °C	17 °C	16 °C
Štvrtok	12 °C	16 °C	19 °C	20 °C	18 °C

A. V ktorý deň namerali najvyššiu teplotu?

a) v pondelok o 12.00 hodine; b) v pondelok o 15.00 hodine
c) v utorok o 12.00 hodine; d) v stredu o 12.00 hodine

B. Koľko stupňov Celzia namerali v stredu ráno o 6.00 hodine?

a) 14 °C; b) 11 °C; c) 9 °C; d) 15 °C

C. V jeden deň teplota prudko klesla. V ktorý deň to bolo?

a) v pondelok dopoludnia
b) v utorok dopoludnia
c) v utorok popoludní
d) v stredu dopoludnia

20. Z repertoára bratislavských divadiel vypíš názvy predstavení, ktoré sa budú hrať dňa 23. novembra.

GAŠPARKOVO DIVADLO A GALÉRIA, Rudnayovo námestie 4, Bratislava

18. 11. o **14.** a **17.** – **Ako psíček a mačička slávili sviatok** – Interaktívne predstavenie, ktoré rozvíja detskú fantáziu.

20. 11. o **14.** a **17.**– **Papierové kráľovstvo** – Detské interaktívne predstavenie na motívy rovnomennej knihy Tomáša Janovica.

21. 11. o **14.** a **17.** – **Nebolo a potom bolo** – Chcem niečo robiť! A tak si vytvorím svoj vlastný svet. Lenže bez detí to nepôjde.

22. 11. o **14.** a **17.** – **Pirátov syn** – Interaktívne predstavenie o pirátovom synovi.

23. 11. o **14.** a **17.** – **Ja a moja sestra** – Mať sestru je hrozná otrava...

24. 11. o **14.** a **17.** – **Ja a moja sestra** – Mať sestru je hrozná otrava...

LOĎ – DIVADLO V PODPALUBÍ, Tyršovo nábrežie, Bratislava

18. 11. o **15.** a **18.** – **Veľkí herci malým deťom** – pokračovanie klauniád divadla Úsmev s pesničkami známych slovenských hercov...

21. 11. o **15.** a **18.** – **Super Markétka** – Muzikál rozpráva príbeh neposlušného dievčatka.

22. 11. o **15.** a **18.** – **Klaun Pepele** – Rozprávková klauniáda plná pesničiek, hier a dobrej nálady.

23. 11. o **15.** a **18.** – **Super Markétka** – Muzikál rozpráva príbeh neposlušného dievčatka.

24. 11. o **15.** a **18.** – **Veľkí herci malým deťom** – pokračovanie klauniád divadla Úsmev s pesničkami známych slovenských hercov...

LUDUS, Pribinova 25, Bratislava

18. 12. o **15.** a **18.** – **Vlk, neklam!** – Interaktívne a edukačné predstavenie pre deti.

22. 12. o **15.** a **18.** – **Hasprčko a Mrcúlik** – Rozprávka o dvoch lenivých kocúroch a myške Terke.

23. 12. o **15.** a **18.** – **Vlk, neklam!** – Interaktívne a edukačné predstavenie pre deti.

24. 12. o **15.** a **18.** – **Vlk, neklam!** – Interaktívne a edukačné predstavenie pre deti.

_____ ,

_____ ,

_____ ,

21. Pozorne prečítaj úryvok z *Kuchárky* Ľudmily Dankovej. Je to časť *Návrhu na celodenné jedálne lístky vzhľadom na ročné obdobia.*

JAR

Utorok

Raňajky: kakao, chlieb, maslo, med

Obed: špenátová polievka, bravčový paprikáš s haluškami, zelený šalát

Večera: slanina, kyslé mlieko, chlieb, mladá cibuľa

Streda

Raňajky: čaj, klobása, chlieb

Obed: paradajková polievka so smotanovými haluškami, tvarohové rezance

Večera: praženica so slaninkou, reďkovka

Štvrtok

Raňajky: biela káva, chlieb, maslo s marmeládou

Obed: hrachová polievka, zemiaková musaka, zelený šalát, čerešne

Večera: ryža v mlieku s vanilkovým krémom

Piatok

Raňajky: mlieko – karamel, maslo, chlieb

Obed: zemiaková polievka, vyprážané teľacie mäso, mrkvový prívar, ovocie

Večera: varené vajcia, kyslé mlieko, chlieb, mladá cibuľa

a) Napíš na čiaru, v ktoré dni je na jedálnom lístku zelený šalát.

_____ a _____

b) Napíš na čiaru, v ktorý deň je na jedálnom lístku mrkvový prívar. _____

Písomné vyjadrovanie

22. Zoraď názvy mesiacov podľa abecedy (na čiaru napíš poradové čísla 1. až 12.):

____ január
____ február
____ marec
____ apríl
____ máj
____ jún
____ júl
____ august
____ september
____ október
____ november
____ december

23. Zoraď synonymá slova **zastaviť** podľa abecedy poradovými číslami od 1 do 5.

____ **zadržať:** *zastaviť, zadržať bežiace stádo*
____ **pristaviť:** *vonku ma pristavil cudzinec*
____ **staviť:** *plynutie času sa nedá staviť*
____ **zhatiť:** *zried. zhatiť nepriateľa,*
____ **prerušiť** (nejakú činnosť)**:** *prerušil ho v speve, v robote*

24. Zoraď heslá vybrané z prekladového slovníka Emila Horáka podľa abecedy poradovými číslami od 1 do 5.

____ **pochúťka** -y, -ťok poslastica, slatkiš: ~y poslastice
____ **opatrný** *adj.* oprezan, obazriv, smotren
____ **skutočný** *adj.* stvaran, istinski
____ **koženka** -y, -niek *f* skaj, veštačka koža
____ **rodisko** -a, -dísk *n* mesto rođenja, rodno mesto

25. Z uvedených slov utvor zrozumiteľnú a gramaticky správnu vetu.

zaškúlil, stisol, nepovedal, Jerguš, zuby, nič

_____

26. Zakrúžkuj písmeno pred zrozumiteľnou a gramaticky správnou vetou.

a) Všetko, čo nájdeme, si rozdelíme.
b) Po chodníku do doliny sa rozbehli
c) Suseda navštíviť ich prišla raz.
d) Psy vibehly zo všetkích dvorov.

27. Pri každej dvojici zakrúžkuj správne utvorenú vetu.

1. Myši zjedli mački.
2. Mačky zjedli myši.

1. Rozhodca vylúčil hráča po ostrom zákroku.
2. Hráč po ostrom zákroku bol vylúčení rozhodcom.

1. Blahoželáme vám k meninám.
2. Blahoželáme vám na menynách.

1. Snahou žiaka bolo a je využiť ťahák tak, aby učiteľom spozorovaný nebol.
2. Žiak sa snažil a snaží využiť ťahák tak, aby ho učiteľ nespozoroval.

28. SMS, ktorou svojho priateľa pozývaš na narodeniny, znie:

a) Príď zajtra o 15. hod. na moje narodeniny
b) Pozvánka na narodeniny: Milá Ivana, pozývam Ťa na oslavu mojich narodenín, ktoré sa uskutočnia u mňa doma v nedeľu, 15. mája o 15. hodine. S pozdravom, Malvína

29. Označ správne tvrdenia písmenom **S** a nesprávne písmenom **N**.

___ Pri ústnom vyjadrovaní prihliadam na štruktúru vety.
___ Pri ústnom vyjadrovaní prihliadam na pravopis.
___ Pri písomnom vyjadrovaní neprihliadam na pravopis.
___ Pri písomnom vyjadrovaní používam súvislé vety.

30. Prečítaj dilemy hrdinu Fridolina a pri každej vete danej pod literárnym textom zakrúžkuj tú odpoveď, ktorá je logickejšia.

Musím zistiť, aké mám u nej šance. To značí, že si treba nájsť dobrého posla, ktorému možno dôverovať.

1. *Musím zistiť, aké mám u nej šance* znamená:

a) Fridolín chce chodiť s dievčaťom.

b) Fridolín chodí s dievčaťom.

2. *To značí, že si treba nájsť dobrého posla, ktorému možno dôverovať* znamená:

a) Nechce sa mu merať cestu za dievčaťom.

b) Sám sa bojí prejaviť dievčaťu city.

31. Pozorne prečítaj úryvok z knihy Našim deťom. Všimni si, ako zvieratká komunikovali s chlapcom.

1) *„Veľmi ma potešilo, čo som sa o tebe dozvedel. Pozdravujem Ťa a posielam Ti prvou loďou desať pomarančov a ešte jeden navyše.*

Malý krokodíl, čo sa kúpe v rieke Níl.“

2) *Mnoho pozdravov zo severného pólu. Dozvedel som sa o tej veľkej udalosti, stískam Ti ruku a srdečne gratulujem. Dostaneš odo mňa plný sud vanilkovej zmrzliny.*

Medveď biely ako smotana, čo sa po snehových poliach preháňa.

3) *Veľa zdravia. Stop! Som hrdý na teba. Stop! Chcel by som, aby aj moje sloníčence nasledovali Tvoj príklad. Stop! Posielam Ti ryžu, uvar si ju v mlieku. Stop!*

Starý slon, veľký ako dom

Zaraď správne tieto tri spôsoby komunikácie. Na linajku napíš číslo uvedené pred každým textom.

___ výňatky z listu ___ telegram ___ blahoželanie

32. Pozorne prečítaj Jankov list starej mame. Číslom 1 označ úvod listu, číslom 2 hlavnú časť a číslom 3 záver listu.

___ Tu už niekoľko dní sneží, takže sa môžeme sánkovať len krátko. Ináč sa mám dobre. V izbe sme spolu s Mirkom a Paľkom. Mirko má už druhý deň chrípku, takže on z izby nevychádza. Trošku mi ho je aj ľúto. Pani učiteľka povedala, že domov vycestujeme až v nedeľu poobede.

___ Ešte raz Ťa srdečne pozdravujem a teším sa na makové buchty, s ktorými ma v nedeľu večer budeš čakať.

Tvoj vnuk Janko.

___ Drahá stará mama,

srdečne Ťa pozdravujem zo školy v prírode z Kopaonika a zasielam Ti niekoľko snehových vločiek, aby Ťa potešili.

33. Na vyznačené miesta napíš prihlášku v mene Janka Jankoviča na člena stolnotenisového klubu v tvojej osade. Údaje zistíš z Jankovej biografie.

Janko Jankovič sa narodil 09. februára 1995 v Novom Sade, ale celý život býva na ulici Jána Marčoka 15 v Kysáči.

Rád telefonuje a preto mu kamaráti často volajú domov na telefónne číslo 123⁄456-789. Niekedy si s kamarátmi píše aj SMS-ky na číslo 987 654 321. Janko píše a dostáva maily, takže mailovú adresu *janko@jankomail.com* často používa.

Prihláška

Meno a priezvisko:_____

Dátum narodenia: _____

Miesto narodenia: _____

Adresa (ulica, číslo a osada): _____

Telefón: _____

Mobilný telefón: _____

E-mail: _____

34. A. Môžeme na konci riadka rozdeliť dvojhlásky *ia, ie, iu* a spoluhlásky *dz, dž, ch*?

a) áno b) nie

B. Zakrúžkuj jedno z dvoch podčiarknutých slov, ktoré je správne napísané.

Neviem, aké sú Tvoje túžby, neviem, čo Ti všetko priať/prijať, iba ak zdravie, šťastie, lásku – to je najkrajšie, čo Ti život môže dať.

35. Zakrúžkuj písmeno pred spojením slov, ktoré je napísané správne.

a) Nemožem prísť k vam.

b) Vratim sa len večer.

c) Prinesiem ti knihu.

d) Rozbyla som pohar

36. Zakrúžkuj písmeno pred frazeologizmom, ktorý je napísaný pravopisne správne.

a) I dobrému kocúrovi niekedi miš ušmikne.

b) Čo raz z úst vipustíš, ani štirmi koňmi naspäť nevtiahneš.

c) Nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch.

d) Nikto múdry z neba nespadol.

Gramatika, lexika, spisovná a nespisovná podoba jazyka

37. Rozdeľ hlásky do skupín.
ô, ä, e, ý, ia, a, o, m, ó, ie, iu, á, š, k, g, ú, ch, d, t, ľ, č

Krátke samohlásky	
Dlhé samohlásky	
Spoluhlásky	
Dvojhlásky	

38. Uvedené slová napíš do tabuľky podľa toho, na akú spoluhlásku sa končia.

chlieb, koláč, orech,

Tvrdá spoluhláska	
Mäkká spoluhláska	
Obojaká spoluhláska	

39. A. Zatrieď do jednej skupiny tie slová, v ktorých písmená d, t, n, l čítame ako ď, ť, ň, ľ a do druhej skupiny tie, v ktorých ich vyslovujeme ako d, t, n, l:

ď, ť, ň, ľ	
d, t, n, l	

jeden, deti, tichý, polia, vlastný, ten, tí, tešiť sa, leto, tieto, vtedy, divadlo.

B. Vysvetli, prečo vyslovujeme v nasledujúcich slovách spoluhlásky d, t, n, l, a nie ď, ť, ň, ľ, hoci po nich nasledujú samohlásky e a i: dirigent, prezident, dekagram, Tibet, tiger, fotel, diktát

_____

40. Dopíš do viet vynechané písmená r/ŕ, l/Ĺ.

a) Pod v...bami je ch...ádok.
b) Jožo k...mi kocúra mliekom.
c) U...obíme k...midlo pre vtáky.
d) Na st...pe je v...abec.

41. Doplň chýbajúce i/í, y/ý.

1. Nep....š sa cudzím per....m. Niečo ma p....chá v topánke.
2. V....r je druh sovy. Dostal sa do vodného v....ru.
3. M....š sa skr....la do diery. M.....ško zvíťazil na pretekoch.
4. Ruky si um.... m....dlom! M....lka sa naňho m....lo usmiala.

42. Zakrúžkuj písmeno pred riadkom, v ktorom sú všetky slová napísané správne.

a) ryža, kopyto, zvyk, zívať, sypať, visieť
b) riža, kopyto, zvyk, zývať, sypať, vysieť
c) ryža, kopyto, zvyk, zívať, sipať, visieť
d) ryža, kopyto, zvyk, zývať, sipať, visieť

43. Z uvedenej vety vypíš do tabuľky slová podľa počtu slabík.

Malý Jerguš sa prebudil na príjemné zvonenie hrkálok.

A.

a) jednoslabičné	
b) dvojslabičné	
c) viacslabičné	

B.

Na koľko slabík sa dajú rozčleniť viacslabičné slová z uvedenej vety?

a) tri
b) tri a štyri
c) štyri

Zakrúžkuj správnu odpoveď.

44. Vedľa každého slova napíš na čiaru číslo podľa počtu slabík, na ktoré sa dá rozčleniť.

a) pozorne _____
b) zakázané _____
c) zobák _____
d) zemetrasenie _____

45. Doplň do viet chýbajúce predložky s/so, z/zo.

a) Ťažko sa zaspáva ..... zlým svedomím.
b) ..... tašky si vybral chlieb ..... maslom.
c) Mám rád halušky ..... smotanou.
d) Sneh spadol ..... strechy.
e) Rád sa hrávam ..... kamarátmi.

46. Zakrúžkuj správnu predložku z dvoch ponúknutých.

a) O chvíľu obaja vyliezli so/zo škatule.
b) Vierka sa pohádala so/zo sestrou.
c) Mama vybehla z/s kuchyne.
d) Janko prišiel s/z bratom.

47. A. Zakrúžkuj písmeno pred riadkom, v ktorom nastáva spodobovanie spoluhlások v každom slove:

a) včera, včela, večera
b) hrudka, hrúbka, trúbka
c) retiazka, rezerva, repa
d) podpis, podmet, podnik

B. Napíš na čiaru, ako vyslovujeme slová včera, včela, podpis.

_____ _____ _____

48. **A.**
Zakrúžkuj písmeno pred riadkom, v ktorom sú všetky slová napísané správne.

a) rostrhať, rozbiť, otkryť, podpáliť, odpustiť
b) roztrhať, rozbiť, odkryť, potpáliť, odpustiť
c) roztrhať, rozbiť, odkryť, podpáliť, otpustiť
d) roztrhať, rozbiť, odkryť, podpáliť, odpustiť

B. Napíš na čiaru, ako vyslovujeme slová mozog, babka, loďka.

_____ _____ _____

49. Pozorne prečítaj uvedený text.
Len čo vyjde slnko, nie je už u nás zo spánku nič. Kohúty sa rozkikiríkali a pozobúdzali sliepky. Tie sa vždy rozkrákoria ako dievčatá, keď čakajú pri zastávke. Potom prídu husi. Otec totiž pravidelne zabudne zatvoriť bránku, za ktorou husi nocúvajú. Potom im už nič nebráni pritiahnuť cez dvor až ku kuchyni. Začnú ďobať zobákmi do dverí.

Čo však je u nás najhoršie, to sú muchy. A ešte navyše patria medzi ten najtrpezlivejší hmyz. Stokrát môžete muchu odfúknuť, sto ráz ju môžete odohnať rukou, ona sa vždy vráti. Asi štyri práve krúžia ponad perinu. Nenechám sa tu ja takto zožierať. Odhodím zo seba perinu a hybaj dolu z postele.

A. Podčiarknuté slová zapíš do tabuľky.

Ohybné slovné druhy	
Neohybné slovné druhy	

B. Zakrúžkuj, ktorá z viet je utvorená iba z ohybných slovných druhov.

a) Z chodníka si všímali mesto.

b) Mama jej ušila sviatočné šaty.

c) Na rozlúčku nám zakývala.

d) Zvyšok cesty prešli pešo.

50. Uvedené slová spoj so vzorom skloňovania tak, že napíšeš zodpovedajúce číslo na čiaru.

_____ silný	1. ulica
_____ skriňa	2. pekný
_____ vrece	3. cudzí
_____ horúci	4. srdce

51. Slová v zátvorkách daj do správneho tvaru a napíš na čiaru.

a) (žena – genitív j. č.) .....

b) (pekná žena – inštrumentál mn. č.) .....

c) (cudzí – datív mn. č.) .....

d) (dub – inštrumentál mn. č.) .....

52. Vyskloňuj prídavné meno <u>pekný</u> (chlapec) v množnom čísle.

N	_____	chlapci
G	_____	chlapcov
D	_____	chlapcom
A	_____	chlapcov
L (o)	_____	chlapcoch
I	_____	chlapcami

53. Napíš druhý a tretí stupeň uvedených prídavných mien v tabuľke.

	Druhý stupeň (komparatív)	**Tretí stupeň** (superlatív)
ľahký		
dobrý		
silný		
zlý		

54. Doplň prázdne políčka v tabuľke. (Dbaj na pravopis.)

Prvý stupeň (pozitív)	**Druhý stupeň** (komparatív)	**Tretí stupeň** (superlatív)
		najsuchší
	hladnejší	

55. A.

Správne doplň vety:

Zámená odkazujú na ..... mená a ..... mená.

Slová ja, ty, on, ona, ono, my, vy, ony, oni sú ..... zámená.

Slová ten, tá, to, tí, tie sú ..... zámená.

B.

Pozorne prečítaj uvedený text.

Kocúr bol dokonale čistý; nemal blchy, nepĺzol a neprejavoval žiaden z tých hrozných návykov, ktoré som u mačiek spoznal neskôr. Vedel sa napríklad dôstojne pýtať von, a potom ticho škrabkal na dvere, aby sme ho vpustili dnu.

Nikola Tesla: *Moje detstvo*

V druhej vete podčiarkni osobné zámeno, ktoré je v 3. osobe jednotného čísla, a napíš na čiaru, v ktorom je páde.

Pád: _____

56. V uvedených vetách sú podčiarknuté zámená. Vypíš ich do tabuľky podľa toho, do ktorého druhu patria.

Bol mocný, ako bol mocný aj **jeho** otec. – Utekal za **ním.** – Vidíš **toho** psa?

osobné	
privlastňovacie	
ukazovacie	

57. **A.** Do štvorčeka pred každou skupinou slov napíš písmeno **R**, ak je v nej radová číslovka, alebo písmeno **Z**, ak je v nej základná číslovka.

- ☐ prvý pretekár
- ☐ sedem orechových koláčov
- ☐ piaty školský rok
- ☐ sto kilogramov
- ☐ dvanásť drevených stoličiek
- ☐ štvrté poschodie

B. Napíš, v ktorom páde je číslovka v uvedenej vete.

Jankina teta býva na piatom poschodí. _____

58. V uvedenej vete je podčiarknutá číslovka. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Zo **<u>šiesteho</u>** vreca vybehla myš.

Gramatické kategórie podčiarknutej číslovky sú:

a) mužský rod, jednotné číslo, akuzatív

b) mužský rod, množné číslo, genitív

c) stredný rod, jednotné číslo, genitív

d) stredný rod, jednotné číslo, akuzatív

59. **A.** V ktorom rade sú len plnovýznamové slovesá? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) som, chcieť, krútiť, pomáhať

b) pískať, spievať, umývať sa, spať

c) môcť, byť, vrátiť, kresliť

B. V ktorom rade sú len zvratné slovesá? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) umývam sa, umývam si ruky, umývam okno

b) utieram sa, utieram si ruky, utieram taniere

c) učím sa, píšem si úlohu, češem si vlasy

C. V ktorom rade sú len stavové slovesá? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) rozprávať, písať, blednúť, lámať

b) starnúť, kvitnúť, opeknievať, chudnúť

c) tmavnúť, pískať, chudnúť, stáť

60. V uvedených vetách sú podčiarknuté slovesá. Urč osobu, číslo a čas tých slovies a doplň tabuľku.

Ty si sľuboval, ale <u>si nesplnil.</u>
Majstri <u>búchajú</u> ťažkými kladivami.

	osoba	**číslo**	**čas**
si nesplnil	druhá		minulý
búchajú		množné	

61. Do štvorčeka vedľa slovesného tvaru napíš písmeno **J**, ak je jednoduchý, alebo písmeno **Z**, ak je zložený.

- ☐ skáče
- ☐ bude cvičiť
- ☐ napísala by som
- ☐ sedím

62. V uvedených vetách sú podčiarknuté slovesné tvary. Vypíš ich do tabuľky na zodpovedajúce miesto.

Svet sa však otáča akoby nič a Juca aspoň rinčí taniermi, rajnice búchajú do kredenca ako hnev nebies. – To som si nevymyslel! To je nariadenie! Zebu to oznámil. Vyučíme sa za záhradníkov a po matúre budeme rozvážať hnoj.

Jednoduchý slovesný tvar	**Zložený slovesný tvar**

63. Podčiarknuté príslovky v daných vetách odpíš do tabuľky na zodpovedajúce miesto.

Napísala si to správne. – Mali by sme ísť domov. – Odišiel preč. – Dieťa spalo pokojne. – Domov sa vrátil až večer. – Máš čas napísať to úhľadne. – Dnes to už nemôžem napísať. – Vojdite dnu! – Pôjde tam zajtra.

Príslovky času			
Príslovky spôsobu			
Príslovky miesta			

64. Do štvorčeka pred každou vetou napíš zodpovedajúce písmeno:
písmeno **Č**, ak je v nej podčiarknutá príslovka času,
písmeno **M**, ak je v nej podčiarknutá príslovka miesta,
písmeno **S**, ak je v nej podčiarknutá príslovka spôsobu.

- ☐ Domov sa vrátili až večer.
- ☐ Musím to urobiť dnes.
- ☐ Sestra sa milo usmiala.
- ☐ Peter pekne kreslí.

65. Doplň do viet náležité predložky.

a) Nábytok vyrábajú ..... dreva , syr ..... mlieka, prstene ..... zlata.

b) Chodíme ..... knižnice.

c) Boli sme ..... škole.

d) Hrali sme sa ..... loptou.

66. Doplň do viet náležité predložky.

a) Chodí ..... svete s otvorenými očami.
b) Trafil ..... osieho hniezda.
c) Chodí spať ..... sliepkami.
d) Jeden ..... voze, druhý ..... koze.

67. Pozorne prečítaj uvedené vety. Všimni si podčiarknuté slová.

Niekedy si myslím, <u>že</u> mám vo všetkom smolu.
Kamarátka sa vždy len smeje <u>a</u> z ničoho si nič nerobí.
Nemôžem ti poradiť, <u>lebo</u> to sám neviem.
Vezmi si ešte peniaze, <u>aby</u> ti nechýbalo.

Podčiarknuté slová sú:

a) predložky
b) príslovky
c) častice
d) citoslovcia
e) spojky

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

68. Doplň do viet vynechané spojky: *aby, lebo, ale, ako, že.* (Pozor, o jednu spojku je viac.)

a) Mal prísť, ... neprišiel.
b) Ukryl sa, ... sa hanbil.
c) Bol zdravý ..... buk.
d) Povedala, ... sa vráti.

69. Pozorne prečítaj uvedené vety. Všimni si podčiarknuté slová.

<u>Asi</u> dnes nepôjdem do kina. <u>Vraj</u> bude pršať.
<u>Azda</u> si nezablúdil?
<u>No</u> to je dobré!

a) častice
b) príslovky
c) spojky
d) prídavné mená
e) zámená

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

70. Pozorne prečítaj uvedené vety. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Teda vy ste nás vyľakali!
Nie, to sa nemôže stať.
Áno, dnes mu to poviem.
Hádam mi to nezazlievaš?

Podčiarknuté slová sú:

a) častice
b) príslovky
c) spojky
d) predložky

71. Roztrieď citoslovcia na vlastné a zvukomalebné.

joj, cink, hurá, žblnk, fíha, ach, tik-tak, bum

Vlastné	**Zvukomalebné**

72. Pred vetou, v ktorej je citoslovce napodobňujúce zvuk, napíš písmeno **Z** a pred vetou s citoslovcom, ktoré vyjadruje prejavy citu a vôle, písmeno **C**.

☐ Jaj, prišla som neskoro!
☐ Cŕŕ, zazvonil budík.
☐ Konár prásk a chlapča čľup do vody.
☐ Juj, všetko ma štípe!

73. Urč vetné členy vo vete a zapíš ich do tabuľky.

Malý Peter sa motal po dvore.

Podmet	Prísudok	Prívlastok	Príslovkové určenie miesta

74. Urč, ktorý vetný člen je podčiarknutý vo vete. (Na čiaru za vetou napíš zodpovedajúce číslo.)

a) Stretli sme sa pri hájiku. _____
b) Rybár vstal skoro ráno. _____
c) Z lesa vybehla líška. _____
d) Juca umýva taniere. _____

1. predmet
2. príslovkové určenie miesta
3. prísudok
4. podmet

75. **A.** Zakrúžkuj písmeno pred jednočlennou vetou.

a) Blýskalo sa každú minútu.
b) Nehádajte sa!
c) Ešte stále píšeš?
d) Hurá, vyhrali sme!

B. Zakrúžkuj písmeno pred vetou, v ktorej by si doplnil otáznik.

a) Pozri sa, či sa už vrátila domov
b) Odchádza domov, či zostáva tu
c) Či chceš, či nechceš, bude to tak
d) Spýtaj sa, či smieš ísť so mnou

76. Napíš písmeno **J** pred jednočlennou vetou a písmeno **D** pred dvojčlennou vetou.

a) _____ Pes naháňa kocúra.
b) _____ Vonku mrzne.
c) _____ Dážď poriadne rozmočil zem.
d) _____ V noci hrmelo.

77. **A.** V uvedenej skupine slovných spojení podčiarkni určovací sklad.
Mäkká tráva, pastier odchádza, otec je spokojný, chlapci a dievčatá, tabuľa sa ligoce

B. Pomenuj uvedené vetné sklady.

a) vodič zabrzdil _____ sklad
b) šaty a topánky _____ sklad
c) vyžehlila košeľu _____ sklad

78. Uvedené slovné spojenia napíš do tabuľky na zodpovedajúce miesto.

loď vyplávala, ovocie a zelenina, tvrdý oriešok

Prisudzovací sklad	**Určovací sklad**	**Priraďovací sklad**

79. Zakrúžkuj písmeno pred jednoduchou vetou.

a) Obleč si tie šaty, ktoré si dostala na narodeniny.
b) Cez vodu od Hate prešla Anna s košíčkom a hrabľami.
c) Opýtaj sa ho, či sa cíti dobre.
d) Prídem, keď ma pozveš.

80. Napíš písmeno **J** pred jednoduchou vetou a písmeno **S** pred súvetím.

a) _____ Privítalo nás krásne júnové ráno.
b) _____ Vlny sa opreli o starý plot a na druhý deň ho voda vzala.
c) _____ Myslím si, že vyhrám.
d) _____ Starý otec bol v našich očiach neobyčajným človekom.

81. Pozorne prečítaj uvedené slová a zapíš ich do tabuľky do zodpovedajúceho stĺpca. (Každé slovo zapíš iba raz.)

knihy, šuster, počítač, sympatia, bicigľa

Spisovné slovo	Nespisovné slovo	Zastarané slovo	Nové slovo	Cudzie slovo

82. Pozorne prečítaj uvedené slová a zapíš ich do tabuľky do zodpovedajúceho stĺpca. (Každé slovo zapíš iba raz.)

sympatický, lingvista, príjemný, jazykovedec

Domáce slová	Cudzie slová

83. **A.** Zakrúžkuj písmeno pred tou skupinou slov, v ktorej sú všetky slová odvodené predponou.

a) vyľakať, rozbiť, podpísať
b) zaspať, jazdiť, rozbaliť
c) vybrať, predpísať, sadiť

B. Zakrúžkuj písmeno pred tou skupinou slov, v ktorej sú všetky slová odvodené príponou.

a) zemný, drevený, slamený
b) hodvábny, medený, modrý
c) remeň, jačmeň, koreň

C. Základové slovo v uvedenej skupine slov *stroj, nástroj, prístroj, strojník, strojáreň* je:

a) strojník

b) nástroj

c) prístroj

d) stroj

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

84. V danom rade slov sú základové a odvodené slová. Z daných slov vypíš na čiary odvodené podľa toho, akým spôsobom sú odvodené.

voda, vodnár, písať, zapísať, dopísať, čítať, čitateľ,

odvodené slová príponou: _____

odvodené slová predponou: _____

85. Zakrúžkuj písmená pred združenými pomenovaniami:

a) základná škola

b) modré oči

c) triedna kniha

d) prečítaná kniha

e) biela káva

f) vodovod

86. Doplň viacvýznamové slová *krídlo, zvonček, známka* do slovných spojení:

_____lietadla	modrý lúčny_____
dostať dobrú_____	nalepiť na list_____
kovový _____	vtáčie_____

87. Pospájaj slová s podobným významom (na čiaru napíš príslušné číslo).

1. chalupa	_____ dom
2. radovať sa	_____ písanka
3. studený	_____ tešiť sa
4. zošit	_____ chladný

88. Priraď k slovám pomenovanie tak, že pred každý rad slov napíšeš zodpovedajúce číslo.

_____ hrebeň (na česanie), hrebeň (kohútí)	1. antonymá
_____ striga, ježibaba, bosorka	2. homonymá
_____ malý, veľký; dobrý, zlý	3. synonymá

89. Pozorne prečítaj úryvok z básne Ivana Krasku *Otcova roľa.*

Pokojný večer na vŕšky padal,
na sivé polia.
V poslednom lúči starootcovská
horela roľa.
Z cudziny tulák kročil som na ňu
bázlivou nohou.
Slnko jak koráb v krvavých vodách
plá pod oblohou.

Pomenuj básnické ozdoby:

Pokojný večer na vŕšky padal,
na sivé polia. _____
Slnko jak koráb _____

90. Pozorne prečítaj úryvky z básne Jána Labátha *Keď sa zapaľujú slnečnice* a všimni si podčiarknuté slovo:

Je toľko ľudí,
ktorým treba podať ruku,
toľko súmrakov,
na ktoré treba zabudnúť.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Podčiarknutý štylistický prostriedok je:

a) prirovnanie; b) personifikácia; c) metafora d) epiteton

91. Pozorne prečítaj text z *Krátkeho slovníka slovenského jazyka.*

dobrota -y -rôt ž.

1. iba jedn. ľudské dobro vo vzťahu k iným ľuďom, láskavosť, dobrotivosť, op. zloba: *rodičovská d.; z očí mu vyžaruje d.*
2. iba jedn. dobrý stav vecí, blahobyt, prospech: *užiť si dobroty; od dobroty priberá*
3. pochúťka, lahôdka, maškrta: *najesť sa dobrôt, predložiť na stôl samé dobroty*

• *je samá dobrota* je veľmi láskavý; *robiť dobrotu* byť dobrý; *nevie, čo má od samej dobroty robiť* je nerozvážny;

dobrôtka -y -tok ž. zdrob.

Doplň uvedené vety pomocou uvedeného textu.

a) Podstatné meno dobrota je _____ rodu.
b) Prvý a druhý význam tohto podstatného mena sa používa iba v _____ čísle.
c) Výraz: *nevie, čo má od samej dobroty robiť* používame, keď chceme o niekom povedať, že je _____.
d) Opozitum (antonymum) k slovu dobrota je _____.

92. Pozorne prečítaj text zo *Slovníka cudzích slov.*

cyklón -u -m. |gréc.|
1. ničivá víchrica v tropických moriach (napr. orkán, hurikán, tajfún) **2.** veľký ničivý víchor vôbec **3.** tech. kužeľovitá nehybná nádrž na zachytávanie nečistôt unášaných prúdom vzduchu **4.** hut. zariadenie na hrubé čistenie plynu vo vysokej peci **5.** chem. prudko jedovatý plyn; kyanovodík

Doplň uvedené vety pomocou uvedeného textu.

a) Podstatné meno *cyklón* je _____ rodu.

b) Toto slovo (má pôvod) je prebraté z _____ jazyka.

c) 2. význam tohto slova je _____.

93. Keď si potrebuješ overiť nejaké pravopisné pravidlo, pomôže ti:

a) Frazeologický slovník

b) Pravidlá slovenského pravopisu

c) Detská encyklopédia

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

94. Doplň vetu tak, že vyhľadáš odpoveď v úryvku z príručky F. Mika *Frazeológia v škole.*

Keď o niekom povieme, *že prilieva olej do ohňa,* znamená to, že:

_____

42. ROZMÝŠĽAŤ O NIEČOM
lámať si hlavu (nad) niečím
43. O ÚTOČNEJ URÁŽLIVEJ VECI
mať jedovatý jazyk; mať pichľavý jazyk; mať jazyk ako britva; mať jazyk ako žihadlo
44. STUPŇOVAŤ ZLÚ SITUÁCIU
prilievať (liať) olej do ohňa
45. PODPOROVAŤ NIEČIE ZÁMERY
hnať niekomu vodu na mlyn; to je voda na môj mlyn

95. Uvedené slová napíš spisovne.

a) tepich _____

b) autobuská karta _____

c) trpezarija _____

d) položiť skúšku _____

96. Pozorne prečítaj text. V texte sú niektoré nespisovné slová. Dopíš k nim spisovnú podobu.

Stará mama dáva Marienke príkazy: „Obuj si teplé ponožky, aby si neprechladla! Keď sa nafruštikuješ, vypigľuješ mi zásteru. Potom očistíš krumple a namelieš prézle. Budeme mať na obed rezne."

nafruštikuvať _____

vypigľovať _____

krumple _____

prézle _____

97. Pozorne prečítaj uvedený text a doplň vynechané slová.

a) O tom, že sa dnešné slovanské jazyky vyvinuli zo spoločného prajazyka _____, svedčia mnohé slová. Ich vývin skúmajú jazykovedci. Pri skúmaní pôvodu slova sa vychádza aj z významovej, aj z hláskoslovnej stránky. Najmä slová z jadra slovnej zásoby typu *brat, sestra, otec, mama, ruka, noha, oko, on* atď. sú si v slovanských jazykoch navzájom priam totožné.

b) Prvým slovanským spisovným jazykom bola _____ či _____ jazyk. Bolo to macedónske nárečie z okolia Solúna v Grécku, v tom čase veľmi podobné reči našich predkov. V tom jazyku boli napísané cirkevné knihy, ktoré priniesli Cyril a Metod do Veľkomoravskej ríše roku 863.

98. Pozorne prečítaj uvedený text a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Prvým slovanským spisovným jazykom bola _____ či _____ jazyk. Bolo to macedónske nárečie z okolia Solúna v Grécku, v tom čase veľmi podobné reči našich predkov. V tom jazyku boli napísané cirkevné knihy, ktoré priniesli Cyril a Metod do Veľkomoravskej ríše roku 863.

Na čiary treba dopísať:

a) staroslovienčina, staroslovienskyy

b) praslovančina, praslovanský

c) staroslovienčina, praslovanský

c) praslovančina, staroslovienskyy

99. Pozorne prečítaj uvedené vety a doplň vynechané slová.

Začiatky spisovnej slovenčiny datujú od konca 18. storočia. Jej skutočným uzákoniteľom (kodifikátorom) sa stal až _____ (1762 – 1813), rodák zo Slanice na Orave. Potrebu a naliehavosť slovenského spisovného jazyka odôvodnil v spise písanom po latinsky: *Rozprava filologicko-kritická o písmenách Slovákov* (1787).

100. Pozorne prečítaj uvedené vety a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Začiatky spisovnej slovenčiny datujú od konca 18. storočia. Jej skutočným uzákoniteľom (kodifikátorom) sa stal až _____ (1762 – 1813), rodák zo Slanice na Orave. Potrebu a naliehavosť slovenského spisovného jazyka odôvodnil v spise písanom po latinsky: *Rozprava filologicko-kritická o písmenách Slovákov* (1787).

Na čiaru treba dopísať:

a) Ľudovít Štúr

b) Martin Hattala

c) Anton Bernolák

d) Michal Miloslav Hodža

101. Pozorne prečítaj uvedený text a doplň vynechané slová.

Celonárodný slovenský spisovný jazyk uviedla do života až mladá štúrovská generácia. Vodcovia tejto generácie _____ (1815 – 1856), Jozef Miloslav Hurban (1817 – 1888) a Michal Miloslav Hodža (1811 – 1870) sa roku 1843 na schôdzke v Hlbokom rozhodli založiť celoslovenský spisovný jazyk na stredoslovenskom nárečí. _____ odôvodnil toto rozhodnutie v spise *Nárečja slovenskuo alebo potreba písaňja v tomto nárečí* (1846) a napísal aj sústavnú gramatiku *Náuka reči slovenskej* (1846).

102. Pozorne prečítaj uvedený text a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Celonárodný slovenský spisovný jazyk uviedla do života až mladá štúrovská generácia. Vodcovia tejto generácie _____ (1815 – 1856), Jozef Miloslav Hurban (1817 – 1888) a Michal Miloslav Hodža (1811 – 1870) sa roku 1843 na schôdzke v Hlbokom rozhodli založiť celoslovenský spisovný jazyk na stredoslovenskom nárečí.

Na čiaru do textu treba dopísať:

a) Anton Bernolák

b) Martin Hattala

c) Ľudovít Štúr

d) Janko Kráľ

103. Zakrúžkuj písmeno pred správnou vetou.

Slovenské nárečia sú:

a) východoslovenské, západoslovenské, stredoslovenské.

b) západoslovenské, severoslovenské, stredoslovenské.

c) západoslovenské, stredoslovenské, južnoslovenské.

104. Doplň uvedené vety.

a) Slovenské nárečia sú: východoslovenské, západoslovenské a _____.

b) V Pivnici hovoria _____ nárečím.

105. Podčiarkni slovo, ktoré do uvedenej skupiny jazykov nepatrí.

V Srbsku sa používajú ako úradné spisovné jazyky aj jazyky národnostných menšín: slovenský, maďarský, rumunský, rusínsky, chorvátsky, albánsky, anglický.

106. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Cyrilika je písmo, ktorým vo Vojvodine píšu:

a) Chorváti
b) Rumuni
c) Rusíni
d) Maďari

Literatúra

107. Pozorne prečítaj nasledujúce úryvky z literárnych diel a každý z nich zaraď do zodpovedajúceho literárneho druhu.

Zuza (*hrdo*): Tu som, čo ste ma volali?

Botár: Áno. Počuj, Zuza (*sadne si k stolu a zavalí sa rukami na našuchorený obrus*). To, čo som ti včera večer vravel, vieš?

Zuza (*vie, o čom bola reč*): Čo ste vraveli? A čo ja viem? (*Trucovito.*) Neviem.

a) _____

Spomínam na svoju lásku vrelú,
stále mám v srdci nádej smelú,
v diaľke, než sa niekde stratím,
že sa svojej láske ešte vrátim.

b) _____

Maťko Rafikovie je teda preto ako umučený, že prvý raz v svojom živote dostal čižmy. Nuž toto bolo by ešte len ešte, dalo by sa i to nejako zmôcť: ale – čo je horšie – zvliekli mu predošlé, sedliacke šaty a obliekli ho do nových, panských.

c) _____

108. Pozorne prečítaj nasledujúci text a zakrúžkuj správnu odpoveď.

– Predsa je tá vojna len zlá, – povedali Ráztočania a ich pohoršenie rástlo zo dňa na deň, lebo vojna začala im rezať do živého. Z obchodov začala sa tratiť múka, potravné články, petrolej a ostatné začalo akosi navidomoči dražieť. Mužov začalo z mesiaca na mesiac ubúdať: pustnúce polia volali za nimi, no ako odpoveď na ich volanie znel plač žien a detí predčasne dozrievajúcich.

Uvedený text patrí do:

a) lyriky

b) epiky

c) drámy

d) poézie

109. Pozorne prečítaj nasledujúce texty a zakrúžkuj správnu odpoveď.

1. MIŠKO (*prívetivo*). Dobrý večer, mladý pán!

   RUDO (*s hnevom*). Dnes si sa práve musel dotrepať!

   MIŠKO (*zadivene*). Ale prosím, veď od milosťpani mám výslovne povedané, aby som naisto dnes večer prišiel. (*Radostne doložiac.*) Veď je dnes Štedrý večer!

   RUDO. Vidíš mi ho! Pravda, chcel by si pekné hračky, ktoré budú pod mojím stromčekom nachystané! Ale toho roku bude ináč. Všetko, čo je pod stromčekom, je moje!

   MIŠKO (*naivne*). Však mi to...

2. Pokojný večer na vŕšky padal,
   na sivé polia.
   V poslednom lúči starootcovská
   horela roľa.

Uvedené texty patria do:

a) epiky a drámy b) epiky a lyriky c) drámy a lyriky d) poézie a lyriky

110. Ku každému literárnemu dielu napíš meno autora.

a) Zbojnícka mladosť _____

b) Jednoduché slová _____

c) Jediná _____

d) Zem _____

111. Do štvorčekov pred názvom diela napíš číslo, ktoré je pred autorom toho diela. (Pozor! O jedného autora je viac ako diel.)

☐ Smrť Jánošíkova

☐ Zakliata panna vo Váhu a divný Janko

☐ Konopa

☐ Turčín Poničan

1. Samo Chalupka; 2. Juraj Tušiak; 3. Janko Kráľ; 4. Paľo Bohuš; 5. Ján Botto

112. Ku každému autorovi priraď literárne dielo. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. Ivan Krasko

a) Otcova roľa
b) Konopa
c) Matka
d) List materi

B. Margita Figuli

a) Zypa Cupák
b) Červené víno
c) Tri gaštanové kone
d) Prvé hodinky

C. Ľudo Ondrejov

a) Potopa
b) Zbojnícka mladosť
c) Adam Krt
d) Ťapákovci

113. Pozorne prečítaj nasledujúce texty a ku každému napíš, do ktorej formy literárnej tvorby patrí (do ľudovej slovesnosti, alebo ide o autorské dielo).

a) Kačička divoká
letela zvysoka:
šuhaj, dobrý strelec,
strelil jej do boka. _____

b) Medardova kvapka, štyridsať dní kvapká. _____

c) ROZPRÁVAČ. Pred vchodom do rozhlasu naša basa zastala, zhlboka si vdýchla, pozbierala tak všetku odvahu, ktorá jej ešte zostala, a potom zamierila dnu.
BASA. Dobrý deň, súdružky dvere... ja... totiž... prišla som.
DVERE. Dobrý deň, basička, čo ťa dobré k nám priviedlo? Máš nejakú nahrávku? Počkaj chvíľočku, telefón sa hneď opýta.
_____

114. Pozorne prečítaj uvedené názvy a ku každému napíš, do ktorej formy literárnej tvorby patrí. Pri diele z ľudovej slovesnosti napíš **Ľ** a pri autorskom diele **A.**

a) Tri gaštanové kone _____
b) Soľ nad zlato _____
c) Tancuj, tancuj, vykrúcaj _____
d) Zuzka Turanová _____

115. Pozorne prečítaj uvedené vety a ku každej napíš, do ktorej formy literárnej tvorby patrí. Pri diele z ľudovej slovesnosti napíš **Ľ** a pri autorskom diele **A.**

a) Len tá roľa dobre rodí, po ktorej sám gazda chodí. _____

b) Martin na bielom koni chodí._____

c) Kačička divoká letela zvysoka. _____

d) Láska je strašne bohatá, láska, tá všetko sľúbi,
no ten, čo ľúbil, sklamal sa a ten, čo sklamal, ľúbi. _____

116. Do štvorčeka pred každým názvom alebo vetou vpíš poradové číslo literárneho žánru, do ktorého patrí.

☐	Kačička divoká	1. ľudová rozprávka
☐	Soľ nad zlato	2. ľudová balada
☐	Anička, dušička	3. príslovie
☐	Záplata na záplate, a švíka niet.	4. ľudová pieseň
☐	Kto do mlyna chodí, ľahko sa zamúči.	5. hádanka

117. Pozorne prečítaj uvedený text.

Ani tak nevonia
drobná bažalička,
ako čo voňajú
frajerove líčka.

Frajerove líčka
tak pekne voňajú,
že všetky dievčence
za ním pozerajú.

Zakrúžkuj správnu odpoveď. Uvedený text je:

a) ľudová bájka

b) ľúbostná pieseň

c) ľudová balada

d) lyrickoepická báseň

118. Pozorne prečítaj uvedené vety. Urč, do ktorého žánru ľudovej slovesnosti patria.

Ak sa vo februári mačka na slnku vyhrieva, v marci sa bude na peci.
Keď vo februári žaby zakŕkajú, slabú úrodu gazdovia zvážajú.
Ak na prvého mája prší, bude celý rok pekne.
Studený máj – v stodole raj.
Daždivý jún celé leto pokazí.
Medardova kvapka štyridsať dní kvapká.
Na mokré Turíce nasledujú pošmúrne Vianoce.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) porekadlá
b) príslovia
c) pranostiky
d) vyčítanky

119. Pozorne prečítaj uvedený text.

Chlapci zastali v kruhu skraja priehlbne, Jakub Fekiač Škuliba vyhodil grajciar:

– Písmo, či koruna?

Červenák volil písmo. Uhádol. Vybral si Imra Triesku Kľavoša, Fekiač zas Joža Košaľkuľu.

Vyhadzovali, volili. Všetkých, po najmenšieho Gusta Peknušiaka. Jerguš sa dostal Jakubovi Fekiačovi ako posledný. Nepoznali ho. Fekiač Škuliba vyhodil grajciar ešte raz. Červenák neuhádol, musel ísť pásť.

Hra sa začala. Jerguš chytil drúčik, loptu nadhodil, udrel. Vyletela do výšky, spadla ďaleko za lúku, do úbočia, kotúľala sa. Chlapci pozerali, čudovali sa. Jerguš obišiel métu voľným behom, vrátil sa. Červenákovci ešte vždy hľadali loptu. Fekiač Škuliba prižmúril jedno oko, usmial sa priateľsky.

– Mocný si, – povedal, – budeš zarážať trojku...

– Podaj! Udri! Utekaj! – ozývali sa výkriky. Jakub Fekiač zarážal len na koniec lúčky, pod briežok. A bolo to najďalej zo všetkých. Jerguš zarážal dva razy tak ďaleko. Červenák sa hneval, nemohol dochytiť loptu. Zarážal Adam Telúch Brušman, krčmárov syn. Lopta padla červenákovcom do rúk. Jerguš mal obehnúť métu, nedať sa trafiť. Metal sa po zemi, odskakoval, kľučkoval – netrafili ho.

– Nehrám sa! – zvolal Červenák zlostne. – Nebudem do noci pásť. Vybral si si najlepších! – vyčítal Jakubovi Fekiačovi.

– Znova vyberať! Znova voliť! – pokrikovala Červenákova skupina.

Jerguš stal sa vodcom namiesto Červenáka. Vyberal s Jakubom Fekiačom. Zarážal tuho, behal ako vták, nebolo možno trafiť ho. Ak skríkol na chlapcov: bežať! Leteli opreteky ako slepí. Báli sa, počúvali. Aj Fekiač Škuliba, ktorý sa nikoho nebál, pozeral na neho krotko. Pásol trpezlivo, nič nevravel. Červenák, ktorý bol pri Jergušovi, držal sa úctivo. Zarážal loptu ledva za métu.

Na poľnej ceste, poza cintorín, zaháňal pastierik Paľo Stieranka svoje ovce a kozy. S ľútosťou pozeral na rozihraných chlapcov. Zakýval Jergušovi klobúčikom, zmizol v závoze za cintorínom.

Ľudo Ondrejov: *Hra*

a) Ktorý chlapec je hlavnou postavou v uvedenom úryvku? _____

b) Ktorý z chlapcov bol pred Jergušom vodcom skupiny? _____

120. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Hlavnou postavou v románe *Jediná* je:

a) Olina Polomcová

b) Juda Klinčoková

c) Zuzka Košaľkuľa

121. Pozorne prečítaj úryvok z poviedky Juraja Tušiaka *Obrat Samka Zlocha.* Urč a napíš na čiaru, ktorá postava je hlavná. _____

Na priestrannej poľane za futbalovým ihriskom zjari sa žltnú púpavky-kuriatka. Nad ohradou vinohradu povedľa poľany voňajú strapce orgovánového kvetu, ktoré sa podobajú mäkkému hodvábnemu ručníku a striasajú zo seba posledné kvapky nočného dáždika.

My sme sa naháňali za loptou a starý Ondriš, hluchý kraviar, sedel na prvej tráve pozdĺž ohrady. Zaujímavé je, že prvá jarná tráva vždy ožije najprv pozdĺž ohrady. Utieka sa k nej, akoby z tej strany čakala ochranu. Pred kým? Veď starý Ondriš jej neublíži. Ten už neublíži ani muche. Sotva má päťdesiat kíl.

Samo Zloch, najobhrešnejší spomedzi nás a najnemilosrdnejší z nášho konca dediny, aj tentoraz schmatil futbalovú loptu pod pazuchu práve vtedy, keď sme to najmenej očakávali. Aby sme sa rozumeli – tá lopta nebola jeho, ale on bol z nás najzlostnejší, a preto vždy mal hlavné slovo, v hre i v bitkách.

– Poďme nahnevať Ondriša!

Dnes sa už priznám, že som rád pristal, no i dnes sa hanbím za tú radosť, že sa do vôle nasmejeme na úbohom hluchom kraviarovi.

Ako zlý oblak, leteli sme k plotu, kde pod orgovánovým vysokým krom sedel Ondriš. Nezdvihol hlavu, ktorá mu visela na prsiach, lebo nás nepočul. Okrem toho bol zaujatý prácou. Krivým bičakom vyrezával porisko na bič. Samo sa mu vyškieral do tváre a škaredo zvolal:

– Šafeľ hluchý!

122. Prečítaj text a urč jeho základnú tému:

„Vo vede sa dnes predpokladá, že v rámci arabského jazykového spoločenstva od najdávnejšej minulosti po prítomnosť boli výrazne prítomné (formálne a prakticky) dva rôzne varianty toho istého jazyka. Spisovná arabčina sa zrodila v 5. storočí a jasnejšie formy nadobúda v 6. storočí nášho letopočtu. Osobitný význam v rozvoji spisovnej arabčiny má vznik islamu v 7. storočí a jeho neskoršie šírenie medzi okolité národy. Plne sa uplatnila spisovná arabčina v predislamskej poézii a v Koráne, svätej knihe. Keďže koránsky text predstavoval vzor jazykovej čistoty a dokonalosti, na základe neho bola vypracovaná v 8. a 9. storočí gramatická norma spisovného jazyka, spoločného pre celý arabský svet.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) arabské písmo

b) šírenie islamu

c) arabská poézia

d) spisovná arabčina

e) svätá kniha Korán

f) hovorená arabčina

123. Pozorne prečítaj nasledujúci text a zakrúžkuj správnu odpoveď.

Našiel som v nich oporu. Pritúlili ma v komore, kam som sa presťahoval. Stade som už každý deň chodil do práce. Ujček prejavoval nevídanú horlivosť. Hneď sa pribral vymerať základy pre chalúpku. Spolu sme pozabíjali kolíky do zeme ako znaky.

Keď prišli prudké jesenné dažde, naozaj domec mal už strechu. Na hrebeni strechy nad štítom pribitý je vrchovček z briezky, okrášlený farbistými papierovými stužkami. Vrchovček ovešali a doniesli mi dievčatá. Iste sa mi chceli zavďačiť v túžbe, že niektorú z nich si vyberiem.

V ktorom ročnom období sa odohráva dej v úryvku?

a) na jar

b) v jeseň

c) na začiatku zimy

124. Pozorne prečítaj úryvok z knihy Ľudovíta Janotu *Povesti o hradoch.* Napíš na čiaru, o ktorom hrade sa v povesti hovorí, z ktorej je uvedený úryvok.

Príroda bola prikrytá panensky bielym závojom. Ľahučký sneh padal na konáre štíhlych jedlí ako bozky dobrotivej matky na čelo chorého dieťaťa.

Velebné ticho bolo nad Spišským hradom; v jednej z komnát ukonaný a zadumaný, pri veľkom rozohriatom kozube, sedel hradný pán Juraj Thurzo.

Nedávno sa vrátil z krvavej vojny proti Turkovi. Bol dosť vážne ranený, ale z rán sa už vyliečil a dnes akosi zvláštne zatúžil po veselej spoločnosti, v ktorej by mohol úplne zabudnúť na minulé ťažké chvíle a pretrpené muky.

Je to úryvok z povesti o _____ hrade.

125. Prečítaj pozorne nasledujúce úryvky z básní. Zakrúžkuj správnu odpoveď.

A.

A ľalia smutno vzdychá:
hlávku moju trnie pichá
a nožičky oheň páli –
pomôžte mi v mojom žiali.

V uvedenej strofe je rým:

a) obkročný *abba* b) združený *aabb* c) striedavý *abab*

B.

Jemné a čisté ako striedky chleba
driemali v snehu rozprestreté diale,
keď krásna deva pozrela do neba
a tmavým zrakom dotkla hviezdy malé.

V uvedenej strofe je rým:

a) združený *aabb* b) obkročný *abba* c) striedavý *abab*

126. Prečítaj pozorne nasledujúci úryvok z básne. Napíš na čiary dvojice slov, ktoré sa rýmujú.

A.

Láska je strašne bohatá, láska, tá všetko sľúbi,
no ten, čo ľúbil, sklamal sa a ten, čo sklamal, ľúbi.
Prach dlhých, smutných dní na staré lístie padá,
poznala príliš neskoro, ako ho mala rada.

1. _____ _____
2. _____ _____

B. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. V uvedenej strofe je rým:

a) združený *aabb* b) obkročný *abba* c) striedavý *abab*

127. Pozorne prečítaj ukážku z ľudovej poézie. Napíš na čiary dvojice slov, ktoré sa rýmujú.

Červené jabĺčko vo vačku mám,
koho ja milujem, tomu ho dám.
Teba ja, môj milý, teba milujem,
tebe to jabĺčko z lásky darujem.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. V uvedenej ukážke je rým:

a) združený b) obkročný c) striedavý d) prerývaný

B. Napíš schému tohto rýmu. _____

128. Pozorne prečítaj nasledujúce texty a pri každom urč druh literárneho postupu. Zakrúžkuj správnu odpoveď.

A.

Jar nastala. Lúče slnca otepleli; zem zohriata vydáva paru a vôňu. Povetrie klzké, sťaby hladilo, a plné sviežosti. Tráva na lúkach tisne sa von, vŕby a rakyty začínajú pučiť pri potokoch. Všetko budí sa k životu a hýbe k činu.

a) rozprávanie b) opis c) dialóg d) monológ

B.

Turistom ukazujú, aby aj oni hodili mince do vody. Turisti to aj robia a medzi deťmi nastáva neslýchaný zhon, kto si ich vyloví z kalnej vody, lebo mincí je menej ako detí! Pravda, doplavia sa ďalšie skupiny, ale mince si najčastejšie vylovia predsa len tí najlepší potápači.

a) rozprávanie b) opis c) dialóg d) monológ

C.

„Máš zákaz?“
„Ale, nie. Vieš, že nám učiteľka dala na domácu aj slohovú prácu.“
„Viem, no a?“
„A vieš, že ja neviem písať.“

a) rozprávanie b) opis c) dialóg d) monológ

129. Pozorne prečítaj nasledujúci text a urč v ňom druh literárneho postupu. Zakrúžkuj správnu odpoveď.

Starec bol chudý a vyziabnutý, šiju mu zbrázdili hlboké vrásky. Tvár mu pokrývali hnedé škvrny miernej kožnej rakoviny od slnečných lúčov, odrážajúcich sa od hladiny tropického mora. Po oboch lícach sa mu škvrny šírili až na krk. Ruky mal posiate hlbokými jazvami od lán, ktorými vyťahoval ťažké ryby. Jazvy však neboli čerstvé. Boli také staré ako trhliny na púšti, kde po vode a rybách už dávno niet ani chýru, ani slychu.

a) rozprávanie b) opis c) dialóg d) monológ

130. Pozorne prečítaj nasledujúci text a urč v ňom druh literárneho postupu.

S bratom Alexandrom sme sa nemohli dočkať, kedy konečne napadne sneh. Ráno, keď som sa prebudil, bežal som sa pozrieť z okna s nádejou, že uvidím konečne zasneženú krajinu.

Prišiel ten vytúžený deň, keď z oblohy začali tak lenivo poletovať vločky, ale postupne začalo snežiť tak ako má a snežilo asi štyri dni. Brat chodil s úsmevom na tvári. Konečne nadišla vytúžená sobota. Hneď ráno sme zbalili lyže, lyžiarky. Cesta na miesto našej lyžovačky bola bezproblémová. Kúpili sme si lístky na vleky a cestou na kopec sme mali trochu obavu.

Zakrúžkuj správnu odpoveď.

a) rozprávanie b) monológ c) dialóg d) opis

131. **A.** Pozorne prečítaj uvedené verše.

– Šš-šš-šš – vlak hne, utrie zrak žena,
úradník vedľa nej bočí...
– Nevedia, prosím? – vraví mu svoje.
Nevie tiež: – „Možno, že v noci!“

Zakrúžkuj správnu odpoveď. Podčiarknutý básnický prostriedok v uvedených veršoch je:

a) personifikácia **b)** prirovnanie **c)** onomatopoja

B. Pozorne prečítaj uvedený text.

Tajomný je jarný večer, tajomnejšia noc. Zakabaní sa čiernym súknom, ticho sedí, ani sa nepohne. Keď tu spoza Voliarky vygúli sa mesiac. Plnučičký-plný, nič z neho nechýba. Narástlo a zahojilo sa, čo mu bolo odrezali. Žeravý je ako platňa na sporáku. Presvitá ružovým smiechom medzi stromami.

Zakrúžkuj správnu odpoveď. Podčiarknuté básnické prostriedky v uvedenom texte sú:

a) personifikácia a prirovnanie

b) prirovnanie a onomatopoja

c) epiteton a prirovnanie

132. Pozorne prečítaj uvedený text. Všimni si podčiarknuté básnické prostriedky.

Prilietajú čierne drozdy, najmä keď je drsná zima. Pokutajú zobákmi medzi korienkami rastlín a odletia. Najčastejšie vídať vtáčika drobného ako palec, s krátkym, nahor vyhnutým chvostíkom. Števo Fašanga povedal, že je to cárašník.

Zakrúžkuj správnu odpoveď. Podčiarknuté básnické prostriedky v uvedenom texte sú:

a) personifikácia a epiteton
b) epiteton a prirovnanie
c) prirovnanie a personifikácia

133. Pozorne prečítaj uvedený text. Všimni si podčiarknuté básnické prostriedky.

Aby kázeň odtisla, začal spievať rannú pieseň. Inokedy i Eva chytila a obom to šlo lepšie, než samotnému Krtovi, ktorý má i tak mizerný zachrípnutý hlas. No dnes ona mlčí ako ryba, a sedí ticho ako krapeň na panvici. A tak milý Krt spieva a zaťahuje si sám, len lecikedy kohút z pánta jedným kikirikí zamieša sa mu do remesla.

Zakrúžkuj správnu odpoveď. Podčiarknuté básnické prostriedky v uvedenom texte sú:

a) personifikácie
b) epitetá
c) prirovnania
d) onomatopoje

134. **A.** Ak má v divadelnej hre jedna postava dlhší prehovor, hovoríme o

a) dialógu b) dejstve c) výstupe d) monológu

B. Ktorý z uvedených literárnych útvarov v rámci druhu nepatrí medzi ostatné?

a) činohra b) tragédia c) veselohra d) balada

135. Zakrúžkuj správnu odpoveď. Do dramatického umenia patrí:

a) realistická poviedka
b) dobrodružný román
c) rozhlasová hra
d) ľudová rozprávka

136. Zakrúžkuj správnu odpoveď. Do dramatického umenia patrí:

a) román
b) divadelná hra
c) poviedka
d) novela

STREDNÁ ÚROVEŇ

Čítanie s porozumením

137. Pozorne prečítaj text a zakrúžkuj správnu odpoveď.

(Fén na sušenie vlasov)

•• VAROVANIE: Nepoužívajte zariadenie v blízkosti vody.

•• Ak zariadenie používate v kúpeľni, hneď po použití ho odpojte zo siete, pretože voda v jeho blízkosti predstavuje nebezpečenstvo, aj keď je zariadenie vypnuté.

•• Toto zariadenie nepoužívajte v blízkosti vaní, spŕch, umývadiel ani iných nádob obsahujúcich vodu.

•• Zariadenie nepoužívajte na úpravu umelých vlasov.

•• Keď je zariadenie pripojené k elektrickej sieti, nikdy ho nenechávajte bez dozoru.

•• Po použití vždy odpojte zariadenie zo siete.

•• Sieťový kábel nenavíjajte okolo zariadenia.

Tento neumelecký text je:

a) technický opis

b) reklama

c) rozbor

d) návod na použitie

138. Pozorne prečítaj uvedený text a urč , do ktorého druhu neumeleckého textu patrí.

Pochutnávajú si vaše deti rady na sladkom? Čo takto im dopriať sladkú dobrotu trošku inak? Odmeňte ich ľahkou cereálnou pochúťkou v mliečnej čokoláde! Vyskúšajte novinku z radu výrobkov ORION pre deti – ORION CEREÁLNE GUĽÔČKY!

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Tento neumelecký text je:

a) technický opis

b) reklama

c) rozbor

d) návod na použitie

139. Pozorne prečítaj text a zaraď ho medzi zodpovedajúci neumelecký text.

Pravidelné nabíjanie

Pripojte nabíjačku k sieťovej zásuvke.

Pripojte nabíjačku k zariadeniu. Počas nabíjania batérie svieti kontrolka nabíjania vedľa konektora USB.

Ak prístroj signalizuje, že je batéria úplne nabitá, odpojte nabíjačku od zariadenia a potom od sieťovej zásuvky.

Batériu nie je potrebné nabíjať konkrétny čas. Počas nabíjania je možné zariadenie používať. Ak je batéria úplne vybitá, môže trvať niekoľko minút, kým sa na displeji objaví indikátor nabíjania a kým budete môcť začať telefonovať.

a) rozprávanie

b) technický opis

c) rozbor

d) reklama

140. Pozorne prečítaj nasledujúci text.

Rajčiak je mohutná jednoročná bylina. V zemi má koreň a nad zemou rozkonárenú byľ so striedavými perovitými listami. Žlté kvety sú zoskupené do súkvetia. Sú pravidelné a majú päťzubý kalich, päťcípovú korunu, päť tyčiniek a jeden piestik. Počet kališných zubov aj korunných cípov však často býva väčší ako päť. Peľnice tyčiniek sú sklonené k sebe. Piestik má vrchný semenník, dlhú čepieľku a kyjačikovitú bliznu. Po opelení sa vyvinie veľká bobuľa – rajčina. Rajčiak pochádza z Južnej Ameriky. Jedlé bobule obsahujú vitamíny osožné nášmu zdraviu.

A. Aký jazykový štýl je použitý v uvedenej ukážke? _____

B. Čo <u>nie je</u> znakom odborného opisu?

Zakrúžkuj písmeno pred tým znakom.

a) podstatné mená

b) prídavné mená

c) časová postupnosť

d) odborné názvy

141. Napíš, aký jazykový štýl je použitý v ukážkach:

a) Ľudia – hej! Ľuďmi radi menujú sa oni,
tí čo ľudské i božské šliapu zákony.

_____

b) Poradie sčítancov môžeme pri sčítaní navzájom meniť.

_____

142. Pozorne prečítaj uvedený text a všimni si, ktorým štýlom je napísaný.

Slovenčina na severe dnešného Srbska, resp. vo Vojvodine (Báčka, Banát, Sriem) sa vyvíja v podmienkach enklávneho vývinu od roku 1745. Na pustatine Petrovec futockého panstva Mihaila Čarnojevića usadila sa vtedy veľká skupina Slovákov z južných stredoslovenských a centrálnych uhorských stolíc a založila prvú slovenskú obec na najjužnejšom slovenskom ostrove Dolnej zeme. Dnes je slovenské obyvateľstvo sústredené v Báčke, Banáte a Srieme, resp. vo Vojvodine. Žije tu okolo 63 000 Slovákov[1].

---

[1] **Podľa sčítania obyvateľstva roku 1981 bolo vo Vojvodine 69 549 Slovákov, roku 1991 bolo 63 941 a tento počet je v súčasnosti ešte nižší, lebo sa mnohí Slováci v deväťdesiatych rokoch 20. storočia vysťahovali z Vojvodiny pred hroziacou vojnou a nepriaznivou ekonomickou situáciou po rozpade Juhoslávie.**

Dopíš chýbajúce slovo vo vete.

V texte je zvýraznená poznámka pod čiarou. Poznámky pod čiarou sa používajú najmä v _____ štýle.

143. Pozorne prečítaj uvedené texty o rastlinách a živočíchoch Austrálie.

Fauna a flóra

Nie je možné popísať celú tú nádheru, jedinečnú, rôznorodú a farebnú... Austrália totiž nie sú len púšte a planiny, najmä v blízkosti miest nájdete aj mnoho zelených oblastí. Vďaka tomu, že Austrália sa ako kontinent oddelila od iných kontinentov pred 50 miliónmi rokov, vyvinulo sa tu množstvo jedinečných živočíšnych a rastlinných druhov, a Austrália sa môže popýšiť mimoriadne bohatou faunou flórou. Najtypickejšími predstaviteľmi austrálskej jedinečnosti sú istotne kengura, medvedík koala, vombat, vtákopysk, vták emu alebo pes dingo. Milovníci vtákov ocenia 800 druhov operencov, z čoho 400 tvoria unikátne druhy.

Austrálska fauna a flóra

Zvieratá a rastliny majú starobylý a zvláštny ráz. Takmer 75 % všetkých druhov rastlín je endemických. Nachádzame tu napríklad tropické lesy, krovinaté formácie tvrdolistej vegetácie – scrubu, akácie a prasličky – slanomilná buš. Oceánia obecne vyniká množstvom paliem a tiež pralesmi so vzácnymi drevinami. Zo zvierat najznámejšie sú vačkovce, predovšetkým kengura, koala, ježura, z vtákov emu, Novozélandské kiwi, vtákopysk, plaz Hatteria, na Novej Guinei množstvo hmyzu a vzácne rajky.

Zakrúžkuj správnu odpoveď. V oboch textoch sa spomína, že v Austrálii žijú:

a) kengura, ježura, vtákopysk, emu;

b) kengura, koala, emu, vombat

c) vtákopysk, emu, kengura, koala;

d) dingo, kengura, koala, vtákopysk

144. Pozorne prečítaj tri texty o jaskyniach na Slovensku. Len jedna sa spomína vo všetkých troch textoch. Na čiaru napíš, o ktorú jaskyňu ide. _____

1. Správa slovenských jaskýň pripravila pre novú sezónu mnohé novinky: nové vstupné areály s kompletnou infraštruktúrou sú pri jaskyniach Harmanecká, Dobšinská ľadová a Belianska. Zrekonštruovala prehliadkové trasy v Demänovskej ľadovej jaskyni, Dobšinskej ľadovej jaskyni a Demänovskej jaskyni slobody. V mnohých jaskyniach sa vybudovali na prístupových trasách náučné chodníky, investovalo sa do informačných technológií ako aj služieb pre návštevníkov. V rámci vedeckej činnosti publikuje správa vo vlastných časopisoch a knižných publikáciách poznatky o jaskyniach.

2. Počas uplynulých štyroch rokov sa úplne prebudoval vstupný areál do Dobšinskej ľadovej jaskyne na moderné zariadenie cestovného ruchu. Zariadenie v horských podmienkach pripojili na rozvod pitnej vody a ďalšiu infraštruktúru. Vybudovala sa vstupná budova, nástupné terasy a sociálne zariadenia s trojstupňovou čistiarňou odpadových vôd. Pri prácach sa zohľadňovali prísne podmienky budovania v národných prírodných rezerváciách.

3. V spišsko-gemerskom krase sa nachádza Dobšinská ľadová jaskyňa, v Národnej prírodnej rezervácii Stratená, ktorá charakterom zaľadnenia patrí medzi najvýznamnejšie jaskyne na svete.... Ako sa pripraviť na prehliadku?

Prevýšenie a rozdiely teplôt medzi vonkajším prostredím a jaskyňou tvoria určitú záťaž na organizmus. Pred vstupom do jaskyne je potrebné si oddýchnuť, aby aklimatizácia v jaskyni prebehla bez problémov. Vhodné je teplejšie oblečenie a pevná obuv.

145. Pozorne prečítaj uvedené texty o zoologických záhradách na Slovensku.

Najstaršia slovenská ZOO situovaná neďaleko Prievidze v obľúbenom turistickom cieli – Bojniciach. Patrí k zoologickým záhradám všeobecného typu, bez vyhranenej špecializácie. V minulosti sa vyššia pozornosť venovala rysovi ostrovidovi, bežcom a horským kozám. ZOO sa významne zaslúžila o zachovanie a výskum genofondu niekoľkých vzácnych druhov, je zapojená do viacerých projektov.
Nevšedné exempláre: dikdik Kirkov, veľhad psohlavý, orangutan bornejský, mačiak Rolowayov, krokodíl štítnatý.
Zaujímavosť: Má originálny podtitul: „Slovenská archa Noemova“.

Najmladšia slovenská ZOO sídli v Spišskej Novej Vsi, svoju činnosť začala v roku 1989. Nachádza sa v krásnom prostredí mestského parku, areál tvorí zmiešaný les a jazierko. Špecializuje sa na chov exotických zvierat, je zapojená do európskych záchranných programov. Táto ZOO sa významne zaslúžila o zachovanie genofondu reintrodukciou myšiakov lesných.

Nevšedné exempláre: lama huanako, tiger pásavý sibírsky, emu hnedý, kapybara

Zaujímavosť: Ako jediná ZOO u nás má svoje rehabilitačné stredisko pre handicapované zvieratá.

ZOO Košice svojou rozlohou je najväčšou v Strednej Európe. Zameriava sa v prevažnej miere na eurázijskú faunu, chovanú v priestoroch, ktoré sa svojou veľkosťou a charakterom približujú prírodným podmienkam. Nachádza sa na území mestskej časti Košice – Kavečany. Košická ZOO sa venuje kultúrno-výchovnej práci so školami všetkých stupňov a zúčastňuje sa na propagačných výstavách. Od roku 2001 pri nej existuje Občianske združenie *Priatelia a sympatizanti ZOO Košice.*

Nevšedné exempláre: vakoveverka lietavá, tlamovec, korytnačka kaspická, pieskomil mongolský, thar himalájsky

Zaujímavosť: Ako jediná ZOO na Slovensku má vybudovaný aj botanický náučný chodník.

V ktorej zo spomenutých ZOO sa vyskytuje rehabilitačné stredisko pre handicapované zvieratá? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) ZOO v Bojniciach

b) ZOO v Spišskej Novej Vsi

c) ZOO v Košiciach

146. Pozorne prečítaj text a urč *postoj* jeho autora.

NÁSILIE V ŠKOLÁCH

Nedávno v 40 školách skúmali násilie medzi žiakmi. Zistilo sa, že do vzťahu obeť – násilník nie je zapojených 58 % žiakov. Teda iba 58 % žiakov nie sú ani obete, ani násilníci. Trochu menej ako polovica žiakov, presnejšie 42 %, je v „kruhu násilia“, buď v role obete, alebo v role násilníka. V role obete násilia je príliš veľký počet žiakov, až 37 %.

Niektoré obete sú súčasne násilníkmi. V skúmanej skupine je 8 % takých žiakov. V nej sú najčastejšie formy násilného správania urážanie a vysmievanie. Teda títo žiaci útočia na iných slovami, pričom si neuvedomujú, že aj slovami možno spôsobiť rovnakú bolesť ako údermi, možno aj väčšiu. Násilnícke správanie žiakov tejto skupiny dospelí najčastejšie charakterizujú ako samopaš, čulosť a podobne, čím zmierňujú závažnosť násilného činu, ktorého sú tieto deti schopné.

Aký je postoj autora textu k násilnému správaniu mladých? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Je ľahostajný k násiliu mladých.

b) Zaujímajú ho ďalšie údaje.

c) Je znepokojený.

d) Zúri pre násilie mladých.

147. Pozorne prečítaj text a urč *postoj* jeho autora.

POČÍTAČOVÉ HRY

Počítačové hry sú stále novým fenoménom, ktorý bude možné experimentálne vyhodnotiť až po dlhodobom skúmaní. Stačí sa pozrieť na televíziu, ktorú máme 50 rokov. Stále nie je ešte úplne jasné, ako to na deti pôsobí a v 19. storočí sa zasa tvrdilo, že romány a dlhé čítanie odvádza čitateľa do cudzieho sveta.

Počítačové hry však nemôžu deťom nahradiť skutočný život. Aj napriek tomu, že ich vťahujú do nejakého deja, dávajú ho oslabenejšie, než keby bol v realite. Keď si chlapec bystrí zrak a postreh na počítačovej hre, tak to je síce výhoda, ale zároveň nevyužíva nohy a nebehá. Keď odíde na ihrisko medzi deti, tak tam využíva úplne všetko. Napríklad pohyb, zvládnutie strachu alebo spoluprácu s reálnymi ľuďmi.

Aký je postoj autora textu o vplyve počítačových hier na deti? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Myslí si, že hry nemajú žiadnu výhodu pre deti.

b) Hnevá sa, že deti trávia čas pri týchto hrách.

c) Vidí v nich určité výhody, ale dáva prednosť pohybu na vzduchu a v spoločnosti.

d) Myslí si, že deťom neškodí dlhé sedenie pri počítači.

148. Pozorne prečítaj uvedený text a urč *postoj* jeho autora.

Je mikrovlnka škodlivá, či nie? – Tak ako pri väčšine technických výdobytkov, objavili sa pochybnosti o bezpečnosti mikrovlniek pre ľudské zdravie.

Čo tvrdia odporcovia? – Jedlo sa v mikrovlnke zohrieva pomocou mikrovlnenia – teda tým, že sa rozkmitajú atómy, molekuly a bunky vody v pripravovanom pokrme a ten sa následne zohrieva.

Odporcovia mikrovlniek poukazujú na to, že toto vlnenie vytvorené mikrovlnkami nie je vôbec prirodzené a nikde v prírode sa nevyskytuje. Ide teda o celkom umelý spôsob prípravy jedla, čo môže predstavovať riziko pre ľudské zdravie, nakoľko dochádza k zmenám v štruktúre potravín. Ak potom skonzumujeme takto pripravené jedlo, náš organizmus s jeho trávením môže mať väčšie či menšie ťažkosti.

Je to skutočne také zlé? – Je mnoho ľudí, ktorí považujú tvrdenia o škodlivosti mikrovlniek za prehnané a neopodstatnené. Podľa nich je veľmi nepravdepodobné, aby žiarenie z mikrovlnky ostávalo v jedle a následne sa s jedlom prenieslo do ľudského organizmu, kde môže údajne napáchať rôzne škody.

Kde je teda pravda? – Je ťažko povedať, či sa správy o škodlivosti mikrovlniek zakladajú na pravde alebo nie. Okolo nás je toľko vecí a technických výdobytkov, o ktorých bezpečnosti sa taktiež stále polemizuje. Mikrovlnka je len jednou z nich. Ak niekto napíše o jej škodlivosti, príde niekto iný s tvrdením o jej bezpečnosti.

Nech už je to akokoľvek, je len na vás, či budete mikrovlnku používať. Pokiaľ ju však používate len príležitostne, s najväčšou pravdepodobnosťou ste v bezpečí a nie je dôvod, aby ste s tým prestali. Veď aj tak ju väčšina z nás používa len na zohrievanie a nie na varenie jedál.

Aký je postoj autora textu k tomu, či je varenie a zohrievanie jedál v mikrovlnke škodlivé, alebo nie? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Zhoduje sa s mienkou odporcov mikrovlniek.
b) Zhoduje sa s mienkou, že ide o celkom umelý spôsob prípravy jedla, čo môže predstavovať riziko pre ľudské zdravie.
c) Zhoduje sa s mienkou zástancov mikrovlniek, že žiarenie z mikrovlniek nezostáva v jedle.
d) Myslí si, že pokiaľ mikrovlnku používame len príležitostne na zohrievanie jedál, sme v bezpečí a môžeme ju používať.

Písomné vyjadrovanie

149. Zakrúžkuj pravidlá, ktorých sa treba pridržiavať v učebni:

a) Hlásime sa k slovu.

b) Hovorím vždy, keď sa mi zachce.

c) Pozorne počúvam toho, kto hovorí.

d) Keď niekto hovorí, pozerám mu na nohy.

e) Hovorím, keď ma vyvolajú.

f) Neskáčem do reči tomu, kto hovorí.

g) Keď niekto so mnou hovorí, zväčša telefonujem.

150. Prečítaj text a zakrúžkuj správnu odpoveď o uplatnenom slohovom postupe.

Einstein v električke vždy niečo čítal, aby častým cestovaním zbytočne nemárnil čas. Keď raz prišiel sprievodca, automaticky siahol do vrecka a podal mu drobné. Sprievodca si peniaze prerátal a zamrmlal:

– Chýba ešte šesták.

– To je vylúčené, – odvetil Einstein a čítal ďalej.

– Vravím vám, že chýba šesták, – trval na svojom sprievodca. Einstein teda siahol ešte raz do vrecka a naozaj našiel tam šesták...

– Prepáčte, zmýlil som sa.

– No vidíte, dedo, naučte sa rátať! – odvrkol sprievodca svetoznámemu matematikovi.

a) V texte sa uplatňuje informačný postup.

b) V texte sa uplatňuje rozprávací postup.

151. Prečítaj text a zakrúžkuj správnu odpoveď o uplatnenom slohovom postupe.

Einstein v električke vždy niečo čítal, aby častým cestovaním zbytočne nemárnil čas. Keď raz prišiel sprievodca, automaticky siahol do vrecka a podal mu drobné.

Sprievodca si peniaze prerátal a zamrmlal:

– Chýba ešte šesták.

– To je vylúčené, – odvetil Einstein a čítal ďalej.

– Vravím vám, že chýba šesták, – trval na svojom sprievodca. Einstein teda siahol ešte raz do vrecka a naozaj našiel tam šesták...

– Prepáčte, zmýlil som sa.

– No vidíte, dedo, naučte sa rátať! – odvrkol sprievodca svetoznámemu matematikovi.

a) V texte sa uplatňuje rozprávací postup.

b) V texte sa uplatňuje opisný postup.

152. Podčiarkni z daných dvoch slov jedno, aby boli vety napísané správne.

a) Usmieval sa priateľský/priateľsky.
b) Rozprávala plynule po anglický/anglicky.
c) Starec kráčal pomalý/pomaly.
d) Dedov krok bol pomalý/pomaly.

153. Zakrúžkuj písmeno, pri ktorom nie je ani jedna pravopisná chyba.

a) *pred siedmimi rokmy; mnoho pozdravov; z mojóv sestróv; usilovní žiaci; zo vzácným hosťom*
b) *pred siedmimi rokmi; mnoho pozdravom; z mojou sestrou; usilovný žiaci; zo vzácnym hosťom*
c) *pred siedmimi rokmi; mnoho pozdravov; s mojou sestrou; usilovní žiaci; so vzácnym hosťom*

154. Zakrúžkuj písmeno, pri ktorom nie je ani jedna pravopisná chyba.

a) *pred siedmimi rokmy; mnoho pozdravov; z mojóv sestróv; usilovní žiaci; zo vzácnym hosťom*
b) *pred siedmimi rokmi; mnoho pozdravou; s mojou sestrou; usilovní žiaci; so vzácnym hosťom*
c) *pred siedmimi rokmi; mnoho pozdravov; s mojou sestrou; usilovní žiaci; so vzácnym hosťom*

Gramatika, lexika, spisovná a nespisovná podoba jazyka

155. Doplň do viet vynechané ***y/ý*** alebo ***i/í.***

Na veži odb____li dve hodiny. – Kob___la vyr____la kop___tom plytkú jamku.
– Rozm____šľal, ako sa stať víťazom. – Brzdy na rušňoch zap____skali. – P___tliaci skr___li korisť v kríkoch a r___chlo odišli. – S___pký sneh im šľahal do očí. – Špinavé m____dliny vyliali na dvor. – Šupiny z r___b vyhodili do koša. – M___ sme jedli tekvicový prívarok lyžicami.

156. Doplň chýbajúce ***y/ý***, ***i/í*** v slovách alebo slovných spojeniach.

prib...tá na múr, z...vať prázdnotou, potrestaná p...cha, nabrúsená p...la, m...kať plecami, najesť sa dos...ta, zlá ob...čaj, um...vadlo, r...žový nákyp

157. **A.** Podčiarknuté slová vo vete rozpíš na slabiky.

Dedinka sa *rozprestierala* pri *Dunaji.*

a) Dedinka _____
b) rozprestierala _____
c) Dunaji _____

B. V daných slovách podčiarkni predponu.
výpis, zápis, dopísať, prenajať, odlomiť

158. **A.** Rozdeľ slová na slabiky.

a) ulica _____
b) biológia _____
c) vzduch _____
d) čiara _____

B. V daných slovách podčiarkni tie, ktoré majú predponu.
visieť, vysoký, vypísať, vyskočiť, výskať

159. Danú množinu spoluhlások roztrieď na tri skupiny.
b, c, č, d, ď, dz, dž, f, g, h, ch, j, k, l, ľ, m, n, ň, p, r, s, š, t, ť, v, z, ž

Párové znelé	b									
Párové neznelé	p									
Nepárové znelé	j						r			

160. Z uvedených slov podčiarkni tie slová, v ktorých sa predpony **roz-**, **pod-**, **od-** a **nad-** spodobujú.

a) rozdeliť, roztrhať, rozbiť
b) podplatiť, podhodiť, podbehnúť
c) odletieť, odpustiť, odvážiť
d) nadpísať, nadhodiť, nadrobiť

161. Zakrúžkuj písmeno pred riadkom, v ktorom sú len plnovýznamové slovné druhy.

a) podstatné mená, prídavné mená, častice, číslovky, slovesá, spojky
b) prídavné mená, zámená, číslovky, príslovky, citoslovcia, predložky
c) podstatné mená, prídavné mená, zámená, číslovky, slovesá, príslovky
d) zámená, číslovky, slovesá, príslovky, predložky, častice

162. Z uvedených viet vypíš na čiary všetky neplnovýznamové slová.

a) Stará líška vošla do potoka. _____
b) V rybníkoch bolo rýb ani dreva. _____
c) Ach, neoklameš ma! _____
d) Doniesla misku polievky s nadrobeným chlebom. _____

163. Na základe príkladov napíš, v ktorých gramatických kategóriách sa zhoduje prídavné meno s podstatným menom.

dobrý žiak	dobrá žiačka	dobré dieťa
dobrého žiaka	dobrej žiačky	dobrého dieťaťa
dobrému žiakovi	dobrej žiačke	dobrému dieťaťu...
dobrí žiaci	dobré žiačky	dobré deti
dobrých žiakov	dobrých žiačok	dobrých detí
dobrým žiakom	dobrým žiačkam	dobrým deťom

Prídavné mená sa zhodujú s podstatným menom v týchto troch kategóriách:

a) _____

b) _____

c) _____

164. **A.** Urč gramatické kategórie podčiarknutých slov v uvedenej vete a zapíš ich do tabuľky.

Mirka bežala po <u>farebné ceruzky.</u>

	rod	číslo	pád
farebné			
ceruzky			

B. Prídavné meno sa zhoduje s podstatným menom v týchto troch kategóriách:

a) _____

b) _____

c) _____

165. Slová v zátvorkách daj do správneho tvaru a napíš na čiaru.

a) Hukot (voda – genitív j. č.) ..... ledva počuť.

b) Jerguš s (plané svedomie – inštrumentál j. č.) ..... , s klobúkom na očiach, zastal opodiaľ.

c) K oblokom poprichodili (nový chlapec – nominatív mn. č.) ..... , medzi nimi Červenák a ešte jeden známy.

d) Aj potok sa už naplnil (krava – inštrumentál mn. č.) ..... .

166. V každej z uvedených viet zakrúžkuj jedno z vyznačených slov, ktoré je správne napísané.

a) Na ***motýlých/motýlích*** krídlach sa chveli kvapky rosy.
b) Košaté lipy pred domami tíško ševelia jemnými ***listamy/listami.***
c) Z ***niektorých/niektorích*** bylín sa pripravujú lieky.
d) Obdivovali ***líškin/líškyn*** kožuch.

167. Vedľa každého zámena napíš jeho základný tvar (pri rodových zámenách aj v zodpovedajúcom rode). Uveď pád daného tvaru.

Od neho som to neočakával. _____
Priateľ čakal na mňa. _____
Tebe skutočne dôverujem. _____
Opýtal som sa jej. _____

168. Vedľa každého podčiarknutého zámena napíš jeho základný tvar (pri rodových zámenách aj v zodpovedajúcom rode).

a) Keď je železo horúce, vtedy ho treba kuť. _____
b) Ten plač ňou tak mykal, akoby ju niekto natriasal. _____
c) Nedovolili mi, aby som odišiel. _____
d) Počúvajte, čo vám poviem. _____

169. Napíš slovami:

25. žiak _____
od 25 žiakov _____
o 29 pretekároch _____
pri 99. kilometri _____

170. Podčiarkni správne napísané tvary číslovíek.

a) dvadsať druhá strana/dvadsiata druhá strana
b) dvadsať jeden žiakov/ dvadsaťjeden žiakov
c) prvýkrát/prvý krát
d) druhýraz/druhý raz

171. Dané slovesá rozdeľ na činnostné a stavové.

hovoriť, schudnúť, svitať, čítať, behať, šedivieť, skákať, pršať, červenať sa, telefonovať

činnostné slovesá: _____

stavové slovesá: _____

172. Dané slovesá rozdeľ podľa vidu.

vyriešiť, nájsť, sledovať, pricestovať, smiať sa, upratovať

dokonavé			
nedokonavé			

173. Slovesá tretej osoby jednotného čísla minulého času pozmeň na tretiu osobu množného čísla.

Nakoniec sa prikorčuľoval k brehu. S veľkou námahou sa prezul, zviazal korčule, prehodil si ich cez plece, topánky si ani nezašnuroval a rozbehol sa domov.

Sem napíš len slovesné tvary: _____

_____

174. Zakrúžkuj písmeno pred tým radom slov, v ktorom sú všetky slová napísané správne.

a) boli, maly, piekli, stoly, ryli, vyly

b) boli, mali, piekli, stoly, ryli, vyli

c) boli, maly, piekli, stoly, ryli, vyli

d) boli, mali, piekli, stoli, ryli, vyli

175. Vedľa každej príslovky spôsobu napíš jej 2. stupeň (komparatív) a 3. stupeň (superlatív).

pekne	_____	_____
vysoko	_____	_____
jemne	_____	_____
rozumne	_____	_____
šikmo	_____	_____

176. A. Napíš druhý a tretí stupeň prísloviek.

vysoko _____

krátko _____

nízko _____

veselo _____

B. Doplň do viet príslovky podľa daných pokynov v zátvorke.

Karol sa správa (rozumne – 2. stupeň) _____ ako Roman.
Anna sa učí (dobre – 3. stupeň) _____.

177. Dané predložkové spojenia zaraď do skupín podľa pádov.

pod posteľou, k bratovi, nad stolom, pod posteľ, proti nepriateľom, na stole, na rebríku, zo stromu, od brata, za pec

Genitív: _____
Datív: _____
Akuzatív: _____
Lokál: _____
Inštrumentál: _____

178. Z textu odpíš štyri podčiarknuté predložkové spojenia do dolných riadkov a ku každej predložke napíš, s ktorým pádom sa tu viaže.

Keď ho deti zazreli na ulici, no najmä pod oknami svojej triedy, doslova vypukli v jasot. Zažiaril im pred očami. Medzi tieňmi... videl sa im jasným ako ďaleké jarné slnko nad vodami Ipľa. Živé slnko – tak utkvel tento kôň deťom natrvalo v pamäti.

(Podľa Fraňa Kráľa)

_____
_____
_____
_____

179. V uvedených vetách podčiarkni spojky. Potom vypíš do tabuľky priraďovacie spojky a podraďovacie spojky.

Jerguš vyliezol na vrchovec a rozkolísal sa ako vták. – Nad ránom si všetci ľahli, ale Jerguš nezaspal. Povedal, že nemá času. – Odkázal mu, aby prišiel čím skôr.

Priraďovacie spojky		
Podraďovacie spojky		

180. V každej vete nájdi a zakrúžkuj spojku. Na čiaru napíš, či je priraďovacia alebo podraďovacia.

Milan a Marek boli nerozluční priatelia. _____
Boli radi, že môžu sedieť v jednej lavici. _____
Vypytovali sa, či vyriešili úlohu z matematiky. _____
Musíme kráčať pomaly, veď som chorý. _____

181. **A.** Zakrúžkuj správnu odpoveď. Častice sú:

a) neplnovýznamový a ohybný slovný druh
b) plnovýznamový a neohybný slovný druh
c) neplnovýznamový a neohybný slovný druh
d) plnovýznamový a ohybný slovný druh

B. V nasledujúcich vetách podčiarkni častice.

Možno odišiel. – Od únavy sotva vidí. – Stalo sa to asi v sobotu. – Hádam sa vrátia.

182. Dopíš, do ktorého slovného druhu patria vyznačené slová v prvom stĺpci a do ktorého v druhom.

Ty si <u>ale</u> dobrý!	Učil sa, <u>ale</u> nevedel odpoveď.
<u>A</u> ty to nevieš?	Vonku hrmelo <u>a</u> lialo sa.
Urobíš to? <u>Dobre</u>. (= áno)	Peter išiel spať, <u>aby</u> mohol ráno vstať.

V prvom stĺpci vyznačené slová patria medzi _____.
V druhom stĺpci vyznačené slová patria medzi _____.

183. V nasledujúcich vetách podčiarkni citoslovcia.

Och, ale som sa zľakla!
Z diaľky zaznelo mohutné hurá.

184. Pozorne prečítaj uvedené vety. Vo vete pod nimi zakrúžkuj jedno z vyznačených slov tak, aby veta <u>bola správna.</u>

Cyklista <u>bác</u> do priekopy. <u>Hurá,</u> vyhral som! <u>Jój,</u> to ma bolí.

Keď vo vete zmeníme gramatické kategórie podstatných mien, zámen a slovies, tvar citosloviec sa **zmení /nezmení.**

185. **A.** Zakrúžkuj písmeno pred vetou s rozvitým podmetom.

a) Žiaci sa usilovne učia.
b) Usilovní žiaci boli odmenení.
c) Dievčatá a chlapci hrabali lístie.

B. Zakrúžkuj vetu s viacnásobným predmetom.

a) Spomenul som si na nákup.
b) Uvideli krásnu krajinu.
c) Priniesli mačiatka a šteňa.

186. Vo vetách podčiarkni podmet. Na vymedzené miesto napíš jeho druh (holý, rozvitý, viacnásobný).

Podmet a prísudok sú základné vetné členy. _____
Dobrý žiak pracuje systematicky. _____
Žiaci sa učia. _____

187. **A.** Doplň interpunkčné znamienko na konci daných viet a ku každej z nich napíš druh podľa obsahu.

a) Neviem, kedy prídeš _____
b) Kedy prídeš domov _____
c) Prestaň sa už zhovárať _____

B. Zakrúžkuj písmeno pred jednočlennou vetou.

a) Teplota sa vyšplhala na 32 stupňov Celzia.
b) Neskôr sa zamračilo.
c) Žiarivý blesk preťal oblohu.

188. **A.** Urč druh vety podľa postoja hovoriaceho. Napíš na čiaru.

Dajte si čiapky a opasky! _____

B. Zakrúžkuj písmeno pred jednočlennou vetou.

a) Dnes ráno veľmi hrmelo.
b) Sneh pokryl strechy domov.
c) Prudký dážď spôsobil veľa škody.
d) Silný vietor roznášal smeti po ulici.

189. Pozorne prečítaj uvedené vety a všimni si podčiarknuté vetné sklady.

Môj otec odišiel do práce.
Drevo rýchlo zhorelo.
Váš pes ma uhryzol.
Jarný dážď prišiel nečakane.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Podčiarknuté vetné sklady sú:

a) priraďovacie
b) určovacie
c) prisudzovacie
d) určovacie a prisudzovacie

190. Urč sklady vo vete:

Solúnski bratia pôsobili na Morave a na Slovensku tri roky.

Napíš na čiaru číslo pred príslušným skladom.

1. prisudzovací sklad
2. určovací sklad
3. priraďovací sklad

solúnski bratia – _____
bratia pôsobili – _____
pôsobili na Morave a na Slovensku – ____
na Morave a na Slovensku – ____
pôsobili tri roky – ____
tri roky – ___

191. Pozorne prečítaj uvedené vety a všimni si podčiarknutú vetu.

Jana sa pohodlne usadila do prúteného kresla, ktoré stálo pri okne. Potom sa zadívala na chodník. Sledovala slimáka, ktorý si písal cestopis celým svojím telom. Z chodníka viedla trávnatá cestička a mierne sa zvažovala k potoku.

Podčiarknutá veta je:

a) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou predmetovou.
b) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou podmetovou.
c) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou príslovkovou.
d) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou prívlastkovou.

192. Ku každému súvetiu napíš na čiaru, či je v*ylučovacie súvetie, odporovacie súvetie, stupňovacie súvetie* alebo *zlučovacie súvetie.*

Snehulienka zazrela maličký domček a vošla dnu. _____
Veľmi pekne maľuje, dokonca aj na husliach vie hrať. _____
Chlapec na ňu uprie belasé oči, no nevidí jej do tváre. _____
Buď mi dajte poriadny tovar, buď mi vráťte peniaze. _____

193. Pozorne prečítaj uvedené vety a do štvorčeka vedľa každého súvetia napíš číslo, z koľkých viet je utvorené.

a) ☐ Vrabce sa zavŕtali do lyka, povadili sa, zbili nekresťansky, Jerguša nezbadali.

b) ☐ A keď vyšlo slnko, zatrepotali zvonce, zaštekal pastierov korbáč.

c) ☐ Utekali dlho, zadychčali sa, potom šli krokom a zas utekali.

d) ☐ Chvostík oňuchal bránu, zdrobčil, scupotal z mosta, spustil sa do jarku a preplával cez vodu.

194. Nevhodné slovo prečiarkni.

V zloženom súvetí je toľko viet, koľko je v ňom podmetov/prísudkov.

195. Pozorne prečítaj uvedené vety a do tabuľky zapíš podčiarknuté slová.

Pravouhlý rovnoramenný trojuholník má obsah 32 cm^2. – Vymeňte starý foťák za nový digitálny fotoaparát. – Položil malého chlapčeka na trávu, sadol si a oddychoval.

Odborné	
Slangové	
Citovo zafarbené	
Bez citového zafarbenia	

196. Zo skupiny slov odpíš odborné názvy (termíny).

syntax, stromy, zažívacie ústroje, jar, hračka, ľahká atletika, hodiny, romantizmus

_____

197. Pozorne prečítaj uvedený text. Podčiarkni všetky slová, ktorým koreň slova je *kráľ*.

Kedysi žilo na svete veľa kráľov. V každej krajine si jeden z nich aspoň krátko zakraľoval. Žili vo veľkých kráľovských palácoch spolu so svojimi manželkami. Ak sa kráľovnej nenarodil malý kráľovič alebo kráľovnička, nemal kto dediť kráľovstvo a kráľovskú korunu. O také kráľovstvo potom bojovali králi zo susedných kráľovstiev.

Teraz podčiarknuté slová roztrieď na:

podstatné mená: _____

prídavné mená: _____

slovesá: _____

198. **A.** Utvor zdrobneniny príponami *-ôčka*, *-očka* a zapíš ich:

šatka _____

Viera _____

topánka _____

píšťala _____

B. Od podstatných mien utvor prídavné mená slovotvornou príponou *-ný/-ny*, *-ený* a zapíš ich:

hodváb – _____

meď – _____

vlna – _____

rastlina – _____

199. Pozorne prečítaj uvedené vety a na čiaru vedľa každej z nich napíš, do ktorého druhu ľudovej slovesnosti patrí.

a) Vtáka poznáš po perí, človeka po reči. _____

b) Medardova kvapka štyridsať dní kvapká. _____

c) Dobrý je ako kus chleba. _____

200. **A.** Zakrúžkuj písmeno pred pranostikou.

a) Ak na prvého mája prší, bude celý rok pekne.

b) Komu sa nelení, tomu sa zelení.

c) Sedí panna v chládku v zelenom kabátku.

d) Zakázané ovocie najviac chutí.

B. Zakrúžkuj písmeno pred príslovím.

a) Vyšiel na psí tridsiatok.
b) Bezcitný ako drevo v hore.
c) Kto včas ráno vstáva, plné vrecká máva.
d) Aj dušu si predá za grajciar.

201. K uvedenému slovu nájdi slovo s podobným významom z ponúknutých a podčiarkni ho.

netrpezlivo	závistlivo, nedočkavo, radostne
riekla	povedala, utiekla, nariekala
zočil	poskočil, otočil, zbadal
vypratať	upratať, vyniesť, vyprať

202. V uvedených vetách zakrúžkuj antonymá.

Sýty hladnému neverí.
Za málo muziky pýtal veľa peňazí.
So suchým aj mokré zhorí.
Mladosť radosť, staroba choroba.

203. Pozorne prečítaj uvedené slovné spojenia a na čiaru vedľa každého napíš číslo, ktoré je pred názvom zodpovedajúceho nepriameho pomenovania.

1. metafora _____ čítam Jána Čajaka
2. personifikácia _____ zelený hodváb hôr
3. metonymia _____ kvapky dažďa tancovali

204. Zakrúžkuj písmeno pred metaforou.

a) oči ako nezábudky
b) Tma objala celý kraj.
c) Počúva Mozarta.
d) hlboký zamatový hlas

Literatúra

205. Uvedené literárne žánre zapíš do tabuľky podľa toho, do ktorého literárneho druhu patria.

poviedka, ľúbostná báseň, román, veselohra, novela, rozhlasová hra, óda, serenáda

	Literárne žánre
Lyrika	
Epika	
Dráma	

206. **A.** Hra s vážnou tematikou a tragickým zakončením sa nazýva:

a) komédia b) tragédia c) činohra

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

B. Prvé predstavenie divadelnej hry je:

a) repríza b) monodráma c) premiéra d) jednoaktovka

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou

207. Pozorne prečítaj úryvok z diela Martina Kukučína *Rysavá jalovica.* Urč, do ktorého literárneho druhu a žánru patrí.

Bolože dobre Krtovi, kým snil. Zabudol na všetky neresti a biedy svojho života. Veru by nedbal, čo by mohol do súdneho dňa takto za stolom ležať a také milé snívať. Veď sa mu prisnilo, že jalovica je tu a že ju sám doviedol domov. Ešte keď sa prebudil, držal päsť mocne zovretú, aby sa mu z nej nevytrhla. Snívalo sa mu, že fľašky sú celé a všetok tovar v poriadku. Slovom, Krt, kým sa mu snívalo, bol ako v nebi.

Zakrúžkuj správnu odpoveď.

a) epika, novela
b) epika, román
c) epika, poviedka
d) epika, bájka

208. Zakrúžkuj písmená pred správnou odpoveďou.

A. Ktoré z diel <u>napísal</u> Ján Čajak ml.?

a) Zuzka Turanová b) Zypa Cupák c) Konopa d) Jednoduché slová

B. Ján Čajak ml. je

a) dramatik b) prozaik c) básnik

209. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. Ktoré z diel napísal Vladimír Hurban Vladimírov (VHV)?

a) Jediná b) Zem c) Jesenná láska d) Červené víno

B. Vladimír Hurban Vladimírov (VHV) je:

a) prozaik b) dramatik c) básnik

210. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. Ktoré z diel napísal Paľo Bohuš?

a) Konopa b) Keď sa zapaľujú slnečnice c) Jesenná láska d) List materi

B. Paľo Bohuš je:

a) prozaik b) dramatik c) básnik

211. Pozorne prečítaj uvedené verše.

1.

Zapadá slniečko za vysoké hory
a moje srdiečko za šuhajkom horí.

Srdce ma bolí, hlava sa točí,
kde ste sa podeli, milého oči.

Milého očičká peknú farbu majú,
preto sa tak pekne za mnou pozerajú.

2.

Láska je strašne bohatá, láska, tá všetko sľúbi,
no ten, čo ľúbil, sklamal sa a ten, čo sklamal, ľúbi.
Prach dlhých, smutných dní na staré lístie padá,
poznala príliš neskoro, ako ho mala rada.

Zakrúžkuj písmená pred správnymi odpoveďami.

a) prvé verše patria do ľudovej lyriky
b) prvé verše patria do umelej poézie
c) druhé verše patria do umelej poézie
d) aj prvé, aj druhé verše patria do umelej poézie

212. Pozorne prečítaj uvedené verše a všimni si, ktoré verše patria do ľudovej tvorby a ktoré do (autorskej) umelej poézie.

1. Je toľko vecí,
o ktorých sa treba rozhovoriť,
je toľko farieb,
ktoré treba položiť na paletu,
toľko obrazov vyzliecť z melanchólie,
že slovo nestačí,
že zmysly nestačia,
že človek nestačí.

2. Zapadá slniečko za vysoké hory
a moje srdiečko za šuhajkom horí.

Srdce ma bolí, hlava sa točí,
kde ste sa podeli, milého oči.

Milého očičká peknú farbu majú,
preto sa tak pekne za mnou pozerajú.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) prvé verše patria do ľudovej lyriky
b) prvé verše patria do umelej poézie
c) druhé verše patria do umelej poézie
d) aj prvé, aj druhé verše patria do umelej poézie

213. Pozorne prečítaj uvedené verše a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Zapadá slniečko za vysoké hory
a moje srdiečko za šuhajkom horí.

Srdce ma bolí, hlava sa točí,
kde ste sa podeli, milého oči.

Milého očičká peknú farbu majú,
preto sa tak pekne za mnou pozerajú.

Uvedené verše sú:

a) sonet
b) ľúbostná ľudová pieseň
c) ľudová balada
d) autorská lyrická báseň

214. Pozorne prečítaj uvedený text a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Báseň a modlitba
Čo sa ty v básni dozvedáš:
Keď plače oblak, to je dážď.
Keď nebo plače, je to rosa.
Keď plače lúka, je v tom kosa.
Keď plače strom, je priskyrica.
Keď ty plačeš – dve tvoje líca
sa rozprávajú o duši.
Modlitbička to osuší.
A ako Božie slniečko
zatlačí slzu pod viečko.
Báseň a modlitba sú sestry.
Pozvi ich k sebe, stôl im prestri.

A. Zakrúžkuj správnu odpoveď. Text, z ktorého je ukážka, je napísaný:

a) vo viazanej umeleckej reči
b) v neviazanej umeleckej reči

B. Básne, ktoré vyjadrujú pocity básnika, jeho myšlienky a nálady, sa nazývajú:

a) lyrické básne
b) epické básne

215. **A.** Pozorne prečítaj uvedené texty.

1. Možno by celá udalosť bola vyšumela bez ďalších vážnejších následkov, keby sa nebolo ešte niečo prihodilo. Ale to už tak býva; nešťastie nikdy nechodí samo. Keď sa raz začne valiť na človeka, nevedno, ako sa skončí.

2. POPOLUŠKA: Knieža! (Chytí ho za ruku. Knieža si ju nevšíma.)
KNIEŽA: Daj preč tie ohreblá.
POPOLUŠKA: Ty si príliš bystrá, aby ťa prekabátili.
KNIEŽA: S donášačmi sa nezhováram.

Zakrúžkuj správnu odpoveď.

a) prvý text je napísaný vo viazanej umeleckej reči a druhý v neviazanej umeleckej reči
b) obidva texty sú napísané v neviazanej umeleckej reči
c) obidva texty sú napísané vo viazanej umeleckej reči
d) prvý text je napísaný v neviazanej umeleckej reči a druhý vo viazanej umeleckej reči

B. Rozsiahly epický žáner, v ktorom sa zachytáva dlhšie časové obdobie, množstvo udalostí, na ktorých sa zúčastňuje mnoho postáv, je:

a) novela

b) bájka

c) román

d) rozprávka

216. Pozorne prečítaj úryvok z básne Pavla Mučajiho *Dva sonety o jednom stretnutí* a všimni si základné charakteristiky umeleckej reči, v ktorej je napísaný.

Stretol som dievča, keď raz snehom vialo,
ulicou išlo – mesiac ticho žiaril,
na moje srdce jej sa pousmialo,
keď som sa zrazu pri nej pozastavil.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. V úryvku z básne sa rýmujú verše:

a) prvý s druhým a tretí so štvrtým

b) druhý s tretím a prvý so štvrtým

c) prvý so štvrtým a druhý s tretím

d) prvý s tretím a druhý so štvrtým

B. Vo veršoch je rým:

a) združený

b) prerývaný

c) obkročný

d) striedavý

C. Uvedené verše patria do:

a) prírodnej lyriky

b) ľúbostnej lyriky

c) spoločenskej lyriky

d) epiky

217. Pozorne prečítaj uvedené texty.

1. Ľudia, ranení veľkou láskou, kráčajú do veľkých životných hrdinstiev: čo je zahmlené, rozsvecujú, čo je vzdialené, približujú, čo je krehké – pozor! – toho sa dotýkajú len s nábožnou nehou, aby to nezlomili v rukách. Ale tu i tam, keď sa medzi nich votrie čo i len malé podozrenie z nevery, popášu veľa pochabostí.

2. V pátraní po Indii, významný moreplavec pôvodom z Janova vyplával v roku 1492 zo Španielska so stovkou námorníkov a tromi loďami. Dva mesiace neskôr vyčerpaná posádka zazrela ostrov v blízkosti pobrežia dnešnej Strednej Ameriky, ktorý hneď dostal i meno – San Salvador (*Svätý Spasiteľ*). Čoskoro potom Kolumbus objavil aj rad iných ostrovov, medzi nimi Haiti a Kubu.

Zakrúžkuj písmená pred správnymi odpoveďami. Uvedené texty zaraďujeme do:

a) umeleckej literatúry

b) prvý text do umeleckej literatúry

c) druhý text do náučnej (neumeleckej) literatúry

d) náučnej literatúry

218. Pozorne prečítaj uvedené texty. Vedľa textu vybraného z umeleckého textu napíš písmeno **U** a vedľa textu vybraného z náučného textu písmeno **N**.

a)

Báj alebo mýtus je epický útvar, v ktorom sa odráža primitívny názor človeka na svet. Vznikol v čase, keď si človek ešte nevedel vysvetliť vznik a príčinu vzniku sveta, ľudského života, kolobeh ročných období, vychádzanie a zapadanie slnka. Tie nevysvetliteľné javy pripisoval človek bohom a polobohom, ktorí spravujú svet a život v ňom. _____

b)

Belasá obloha so záľubením hľadela na seba vo vodách a vody boli plné rýb. V povetrí lietali kŕdle vtákov a na zemi sa pásli na lúkach čriedy. Ale čriedy nik nestrážil, nik nelovil ryby a nik nepočúval vtáčí spev. Na zemi chýbal človek. Smutne blúdil po zemi Prometeus, potomok božského rodu Titanov, a márne hľadal živé bytosti, ktoré by chodili vystreté ako on a ktoré by sa mu tvárou podobali. _____

c)

Dívam sa z okna našej triedy
vonku zas kvitnú agáty
a ja sa cítim ako vtedy
keď som bol chlapec strapatý _____

219. Pozorne prečítaj uvedené texty. Zakrúžkuj písmeno pred textom, ktorý patrí do umeleckej literatúry.

a) Teória literatúry bola rozvíjaná súbežne s rozvojom písomníctva. Prvou teóriou literatúry je Aristotelova Poetika zo 4. storočia pred n. l., v ktorej je zovšeobecnená literárna prax starogréckej slovesnej tvorby: sú vymedzené hranice medzi literárnymi druhmi, všíma si literárne žánre, vzťahy medzi slovesným umením a životom, usudzuje, že literatúra tvorivo skutočnosť napodobňuje.

b) Inovať nesadla ani na smreky, ani na vŕby, neprišla o polnoci, ako chodieva, prišla za bieleho dňa a sadla iba na Makovu chalupu. Inovať je najnádhernejší závoj. To sa Jozef Mak zasnuboval druhý raz.

220. Pozorne prečítaj úryvok z románu M. Urbana *Živý bič.*

.... Ale Ilčíčka nepatrila medzi ženy, ktoré, keď sú dotknuté a ranené, utiahnu sa do kúta, aby tam zavýjali a slzami kojili svoje rany. Nie. Ilčíčka práve vtedy cítila svoju silu, ukrutnú ľudskú žlč, ktorá rozpaľovala krv a stavala ju do odbojnej polohy urazeného. Bola by vtedy vedela zatopiť hnevom pol sveta, pol sveta roztrhať v rukách na franforce.... Videla už toľko plaču, toľko sĺz okolo seba, toľko až do odpornosti rozmočených ľudských tvárí, plesnivejúcich vo vlastnom bedárstve a netečnosti, že už nevedela ľutovať nikoho. Biť, štvať ich chcela, aby konečne vstali, striasli zo seba tie putá osudnosti, ktoré ich viazali k zemi a robili z nich bábky, pobúriť ich z toho rozmočeného raja na strmé cesty, plné nahej, ohromujúcej pravdy.

Aká je Ilčíčka? Zakrúžkuj písmená pred tými vlastnosťami, ktoré mala Ilčíčka.

a) pokorná
b) nepoddajná
c) zdržanlivá
d) tvrdá
e) bojazlivá

221. Pozorne prečítaj úryvok z poviedky Juraja Tušiaka *Obrat Samka Zlocha.*

Samo Zloch, najobhrešnejší spomedzi nás a najnemilosrdnejší z nášho konca dediny, aj tentoraz schmatol futbalovú loptu pod pazuchu práve vtedy, keď sme to najmenej očakávali. Aby sme sa rozumeli – tá lopta nebola jeho, ale on bol z nás najzlostnejší, a preto vždy mal hlavné slovo, v hre i v bitkách.

***

Vtedy Zloch odrazu bleskurýchlym pohybom vytrhol starému Ondrišovi porisko z ruky a zašmaril ho ďaleko ponad ohradu do vinohradu. Starý Ondriš žmurkal, nechápavo sa díval na Sama a na nás. No viac na Sama, toho mrchavého, pehavého chlapca s jačmeňovým obočím a dávno nečesanými a nepodstrihanými vlasmi.

Zakrúžkuj správnu odpoveď.

Samo Zloch je v týchto dvoch úryvkoch predstavený ako kladná/záporná postava.

222. Pozorne prečítaj úryvok z povesti Antona Marca *Jánošíkovské Vianoce.*

Premrznutý, ponížený a hladný vracal sa sedliačik do svojej chalupy. A tu sa z tmy zrazu vynorí akýsi neznámy chlap. Mladý, vysoký a hoci mráz štípe, len v halene a krpcoch.

„Šťastného do hviezdneho večera vám, strýko!" pozdraví sa.

„Akéhože šťastného, mládenec, keď nemáme ani čo do úst položiť," odvetil sedliačik a rozpovedal neznámemu, v akej biede žije a ako i dnes, v noc Spasiteľovho narodenia, pochodil.

Mládenec ho vypočul, no nepoľutoval, iba čo povedal:

„A veru túto noc ani ty, ani ostatní nebudete hladní. Len čo začujete zvony, príďte ku kaštieľu."...

Až keď sviece v kaštieli zahoreli najmocnejším plameňom, až keď sluhovia začali prinášať najvyberanejšie jedlá na strieborných podnosoch, opäť sa odkiaľsi vynoril ten mládenec v krpcoch a halene, posadil sa za vrchstôl a vraví:

„Teda, takto vy, páni! Príchod Spasiteľa oslavujete, o kresťanskej láske hovoríte, no tam v chalupách ľudia nemajú čo do úst položiť!"

Paničkám vypadli z rúk príbory, pánom poháre.

„Drábi," zvolal gróf, ktorý prvý pochopil, s kým má do činenia. „Zviažte toho darebáka a hoďte ho do väzenia!"

„Už je plné!" Jánošík na to. „Sú v ňom vaši drábi, pán gróf!"

„Pištole!" vykríkol opäť gróf. „Dajte mi moje pištole!"

„Len ich nechajte na pokoji! Ešte by ste si mohli ublížiť!" znela odpoveď.

a) Doplň uvedenú vetu.

V povesti vystupuje skutočná postava zbojníka _____ .

b) Zakrúžkuj správne slovo.

Hlavný hrdina povesti je predstavený ako kladná/záporná postava.

223. Pozorne prečítaj uvedené verše. Všimni si slová, ktoré sa rýmujú.

A.

Je šťastný ten, kto veľké diela tvorí.
Už to mu silu dodáva,
Že jeho prácu každý uznáva.
No treba ctiť si i toho, kto sa morí.

Napíš schému a názov rýmu v tejto ukážke.

Schéma: _____ Rým: _____

B.

Premýšľa vladár starnúcou hlavou,
Už sa mu na nej belie srieň.
Koľko len húta, toľko ten húta,
Nepríde veci na koreň.

Ktorý z uvedených rýmov je použitý v ukážke?

a) združený b) prerývaný c) striedavý d) obkročný

224. **A.** Zakrúžkuj číslo pred tou strofou, v ktorej je prerývaný rým.

1. Trasie sa zimou... zďaleka prišla,
predvčerom písal syn z boja,
ako tej noci že má prejsť krajom:
– Vyjďteže, mamička moja!

2. „Raz Poniky rabovali,
syna môjho sebou vzali;
syna môjho v treťom roku,
mal on hviezdu, znak na boku."

B. Napíš schému prerývaného rýmu. _____

225. Prečítaj ukážky a urč druh rýmu. Vedľa každej strofy napíš druh a schému rýmu.

A. Rozprávočka veselá,
do spevu ti bolo,
aj keď išla s palicou
bieda naokolo.

Druh rýmu: _____ Schéma: _____

B. Krehké sú ako vázy sklenené;
rodia sa ako peny na mori,
čosi ich zas v nič celkom ponorí –
zmietajúc život v stálej premene.

Druh rýmu: _____ Schéma: _____

226. Doplň do uvedených viet vynechané slová.

_____ je rozhovor dvoch (prípadne viacerých) postáv diela.

_____ je prehovor jednej postavy a vyjadruje sa priamou rečou.

227. Pozorne prečítaj nasledujúci text a všimni si podčiarknutú časť. Urč druh literárneho postupu tých podčiarknutých viet tak, že zakrúžkuješ správnu odpoveď.

Maťo sa víťazoslávne pozrel na brata.

Peťo sa rýchlo obrátil a vošiel dnu. Ak niečo neznášal, tak to boli samoľúbe a víťazoslávne Maťove pohľady. – <u>Myslí si, že som hlupák a že ma zase raz dobehol. Ale to je posledný raz, musím mu na to jeho bosoráctvo prísť, aj keby ma malo rozdrapiť,</u> – sľuboval si svätosväte.

a) rozprávanie b) opis c) dialóg d) vnútorný monológ

228. Pozorne prečítaj nasledujúce texty. Zakrúžkuj číslo pred tým textom, v ktorom je dialóg.

1. Dlho som si to vlastne neuvedomoval. Myslel som si – pekné dievča. No a čo! Baba ako ostatné. Len trochu krajšia. Až v posledných týždňoch. Neviem od nej oči odtrhnúť. V triede na ňu pozerám zboku. Úžasný profil.

2. A rozhodol sa ešte raz, že urobí všetko, čo si Jana zaželá. Všetko!
A to „všetko" mu Jana prezradila už pri večernej prechádzke.
– Milan, ja som v horoskope škorpión a chcela by som jedného mať!
– Akého, Jana? Prívesok na retiazku, strieborného, zlatého, len povedz! – chlapil sa Milan, hoci mal len na zmrzlinu a nie na striebro a zlato.

229. Pozorne prečítaj uvedené verše.

A.

Horí ohník, horí na Kráľovej holi.
Ktože ho nakládol? – Dvanásti <u>sokoli</u>.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.
Podčiarknutá básnická figúra je:

a) metafora b) personifikácia c) stupňovanie d) prirovnanie

B.

To sa chlapci, to sa jak oltárne sviece,
Keď idú po háji, celý sa trbliece.
(...)
Keď vatru rozložia na hronskom pohorí:
v dvanástich stoliciach biely deň zazorí.
A keď si od zeme chlapci zadupkajú:
Dvanástim stoliciam žilky zaihrajú.
Hoj, a keď nad hlavou palošík im blysne:
To až hen v Budíne srdce pánom stisne!

V uvedených veršoch je básnická figúra, ktorá spočíva v zosilňovaní toho, čo sa stáva, keď hôrni chlapci idú po háji, vatru rozložia atď. Napíš, ako sa volá táto básnická figúra.

Je to _____

230. **A.**

Napíš na čiaru, o aké obrazné vyjadrenie ide, keď sa slovo používa v jeho prenesenom význame na základe podobnosti predmetov a ich vlastností, napríklad *nitky dažďa, srdce skamenelo, sokoli (namiesto chlapci)*. _____

B.

Štylistická figúra založená na stupňovaní slov a výrazov podľa dôležitosti významu alebo účinku sa nazýva _____

231. Z uvedených možností vyznač metaforu. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) oči ako nezábudky
b) do hlavy jej padlo mračno
c) raduje sa a vzápätí smúti
d) to sa chlapci jak oltárne sviece

232. Doplň uvedené vety tak, že na čiary napíšeš zodpovedajúce pojmy.

a) Divadelné hry sa delia na menšie celky: dejstvá a _____ .
b) _____ je prvé predvedenie divadelnej hry.
c) _____ je dráma, v ktorej vystupuje len jeden herec.
d) _____ je dráma, ktorá má iba jedno dejstvo.

233. Aby sa dramatické dielo mohlo hrať na divadelnej scéne, musí na ňom pracovať veľa tvorivých osobností. Pospájaj vysvetlenia s názvami odborníkov tak, že pred vysvetlenie napíšeš zodpovedajúce číslo.

_____ má na starosti líčenie a maskovanie hercov.	1. hudobný skladateľ
_____ stará sa o verný herecký prednes podľa divadelnej predlohy.	2. maskér
_____ tvorí scénickú hudbu, ktorá dopĺňa situáciu na scéne.	3. osvetľovač
_____ podieľa sa v tvorení svetelných efektov na scéne.	4. zvukár
_____ je tvorcom zvukových efektov.	5. šepkár

234. Zoraď názvy podľa poradia od celku k častiam: dejstvo, divadelná hra, výstup.

1. _____
2. _____
3. _____

POKROČILÁ ÚROVEŇ

Čítanie s porozumením

235. Pozorne prečítaj texty dvoch autorov o násilníckom správaní mladých v školách. Porovnaj ich postoje k násiliu.

Autor 1

Nedávno v 40 školách skúmali násilie medzi žiakmi. Zistilo sa, že do vzťahu obeť – násilník nie je zapojených 58 % žiakov. Teda iba 58 % žiakov nie sú ani obete, ani násilníci. Trochu menej ako polovica žiakov, presnejšie 42 %, je v „kruhu násilia", buď v role obete, alebo v role násilníka. V role obete násilia je príliš veľký počet žiakov, až 37 %.

Autor 2

Najviac žiakov vyhlásilo, že počas školenia, v priebehu vyučovania alebo po ňom, sa im vysmievali, urážali ich, dávali im hanlivé prímenia. Žiaci uviedli aj iné nepríjemnosti: nevkusné podpichávanie, šírenie klamstiev o nich, narádzanie iných žiakov, aby sa s nimi nekamarátili.

Aj učitelia a ostatní zamestnanci tvrdia, že sú urážky a otĺkanie každodennou formou násilníckeho správania v škole. Samotné evidovanie problému neznamená, že máme dôvody uspokojiť sa. Naopak, tieto formy násilia sa naľahko berú a chápu, „ľahšie" znášajú a „liečia", hoci môžu byť veľmi ťažké a mať zložité dôsledky.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Obaja autori iba uviedli údaje, bez postoja ku skúmanému problému.

b) Autor 1 je väčšmi znepokojený ako autor 2.

c) Autor 2 je väčšmi znepokojený ako autor 1.

d) Obaja autori sú rovnako znepokojení ohľadom násilia v školách.

236. Pozorne prečítaj texty o kozmetike a zisti, čo je spoločné pre obidva texty.

1. ***Z histórie kozmetiky***

Na prípravu kozmetiky, ktorou si chránili či pestovali počas svojho vývoja ľudia krásu svojho tela, sa používali dlhé tisícročia výlučne prírodné prostriedky – mlieko, med, rastlinné výťažky... Pravdepodobne prvými používateľmi kozmetických prostriedkov boli naši vzdialení predkovia chrániaci sa pred nepohodou prírody, počasia používaním rôznych rastlinných výťažkov ako ochrany pred chladom, vlhkom, pred hmyzom. V egyptských hrobkách objavené masti s výťažkami z rastlín (šafranu, škorice, myrhy, aloe, atď.) voňajú i po viac ako 3300 rokoch.

2. ***Význam kozmetiky***

Kozmetika sa v súčasnosti opiera o vedecké poznatky z chémie, biochémie, dermatológie, medicíny, farmácie a psychológie. Úzko súvisí s hygienou, ktorá je jej súčasťou a základom.

Kozmetické prípravky predstavujú veľmi dôležitú a širokú skupinu výrobkov tzv. spotrebiteľskej chémie. Ide o výrobky, ktoré nielen zlepšujú estetický vzhľad a zvýrazňujú osobitosť každého jednotlivca, ale aj chránia ľudský zovňajšok pred vonkajšími vplyvmi prostredia, pomáhajú spomaľovať biologické starnutie a vplývajú na udržanie zdravia človeka. Preto sa čoraz viac používajú a vyrábajú. Kozmetické prostriedky sa pokladajú za bežnú osobnú potrebu ľudí vyspelej spoločnosti.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Kozmetika úzko súvisí s hygienou.

b) Kozmetika sa opiera o vedecké poznatky z chémie.

c) Kozmetika chráni zovňajšok pred vonkajšími vplyvmi.

d) Na prípravu kozmetiky sa používali výlučne prírodné prostriedky.

237. Pozorne prečítaj text zo zahraničnej tlače.

Práca v zahraničí prináša výhody.

Postupne sa otvárajú bariéry väčšiny starých členov Európskej únie, ba cestovanie za prácou sa stáva súčasťou života najmä absolventov škôl. Táto veková kategória spolu so študentmi je najširšou vrstvou, ktorá cestuje po západnej Európe. Jedni si chcú pobytom osvojiť pracovné návyky, druhí sa chcú zdokonaliť v jazykoch. To všetko možno získať iba počas niekoľkomesačného pobytu v cudzine a priamym kontaktom.

V súčasnosti pracujú niektorí Slováci v Rakúsku, Nemecku, iní si našli prácu aj v prihraničných oblastiach Maďarska. Najviac našich pracovníkov našlo pôsobisko v Českej republike. To bolo bežné aj pred dvoma desaťročiami. Ibaže teraz je rozdiel v zárobkoch výraznejší a dopyt po odborníkoch vyšší.

Je potešiteľné, že v súčasnosti sú v zahraničí čoraz žiadanejší naši vyššie kvalifikovaní odborníci. Tými sú najmä špecialisti v oblasti informačných technológií, lekári a ďalší zdravotnícky personál.

(Pravda, 7. apríla 2006)

Ktorá z informácií vyplýva z ukážky?

a) Najviac Slovákov pracuje v Rakúsku, Nemecku a prihraničných oblastiach Maďarska.

b) Hranice starých členov Európskej únie sú dnes otvorené.

c) Najpočetnejšou vrstvou, ktorá dnes cestuje za prácou do západnej Európy, tvoria len študenti.

d) Na pracovnom trhu v zahraničí sa ťažko uplatnia kvalifikovaní odborníci.

238. Pozorne prečítaj uvedený text o koale.

Koaly nežijú nikde inde len v Austrálii. Je to preto, lebo sa živia výlučne eukalyptovými listami a určité druhy eukalyptov (viac ako 200 druhov) rastú len v Austrálii.

Koala je cicavec a ako mnoho austrálskych zvierat patrí medzi vačkovce. Mláďatko koaly je pri narodení menšie ako 2 centimetre a zostáva u mamky vo vačku 5-6 mesiacov. Koala znamená „nepije“ v domorodom jazyku. Koaly skutočne zvyčajne nepijú, pretože všetku potrebnú vodu dostanú z lístia, ale ak sú horúčavy, zvyknú sa napiť.

Podčiarkni časť viet, v ktorých sa hovorí, prečo koala žije iba v Austrálii a prečo zvyčajne nepije vodu.

239. V uvedenom texte sa hovorí hlavne o pozitívnych účinkoch čokolády na ľudský organizmus. Iba v jednej vete sú spomenuté zložky čokolády, ktoré môžu mať škodlivý účinok pri konzumácii väčšieho množstva tejto pochúťky. Podčiarkni tie zložky v texte.

Vedci z Bostonskej univerzity pod vedením Dr. Blumberga zistili, že horká čokoláda znižuje krvný tlak u ľudí s hypertenziou. Čokoláda obsahuje flavonoidy (antioxidačné látky), ktoré pomáhajú hladkému fungovaniu ciev a pravdepodobne tak znižujú riziko srdcových ochorení. Na druhej strane čokoláda obsahuje veľa tukov a cukrov, čo môže pri väčšom množstve pôsobiť na ľudský organizmus nepriaznivo. Horká čokoláda dokáže zlepšiť elastickosť ciev u fajčiarov – to tvrdia švajčiarski vedci pod vedením Dr. Cortiho. Sledovali skupinu fajčiarov, ktorí jedli denne horkú čokoládu so 74 % obsahom kakaa. Vedci zistili, že u tejto skupiny fajčiarov sa zlepšila elasticita ciev horných končatín a tak isto stav krvných doštičiek.

240. Pozorne prečítaj text J. R. R. Tolkina.

Kto sú vlastne hobbiti?

Sú to drobní ľudkovia, človeku siahajú až po pás a sú menší ako bradatí trpaslíci. Hobbiti nenosia siahodlhé brady. V čarovaní sa takmer nevyznajú, ak nerátame rôzne fígle, ktoré im pomáhajú tíško a rýchlo zmiznúť, keď sa medzi nich zatárajú veľkí hlúpi ľudia ako my a dupocú ani slony, takže hobbiti ich počujú na veľkú diaľku. Často mávajú guľaté brušká (ak je to len trochu možné, obedujú dva razy denne).

Obliekajú sa krikľavo. Topánky nenosia, lebo chodidlá majú od prírody tvrdé a porastené hrubými, hrejivými hnedými chlpmi. Majú dlhé, vrtké hnedé prsty, dobromyseľné tváre a smejú sa hlbokým šťavnatým smiechom.

Ktoré z uvedených tvrdení <u>nevystihuje</u> hobbitov?

a) Hobbiti využívaju rôzne fígle.

b) Hobbiti sú bradatí trpaslíci.

c) Hobbiti chodia bosí.

d) Hobbiti radi jedia.

241. Všimni si časť cestovného poriadku na novosadskej autobusovej stanici. (Skratky PD – pracovný deň, PDS – pracovný deň, sobota, PDSN – pracovný deň, sobota, nedeľa, SN – sobota, nedeľa). Je sobota a 8 hodín ráno. Žiaci zo Starej Pazovy a Lugu sú v Novom Sade a majú sa dostať do Kulpína na súťaž zo slovenčiny. Súťaž sa začína o desiatej a vítanie hostí o pol desiatej. Vyčítaj z cestovného poriadku:

a) čas odchodu autobusu, ktorým sa dostanú načas do Kulpína _____

b) čas príchodu toho autobusu do Kulpína _____

c) na ktorom nástupišti nastúpia do autobusu _____

d) ako dlho budú čakať na stanici _____

Čas odchodu	**Linka**	**Čas príchodu**	**Nástupište**	**Deň**
6^{15}	Nový Sad – Kulpín	6^{50}	7	PDS
7^{00}	Nový Sad – Kulpín	7^{35}	6	PDS
8^{20}	Nový Sad – Kulpín	8^{55}	12	PD
8^{45}	Nový Sad – Kulpín	9^{20}	7	SN
9^{30}	Nový Sad – Kulpín	10^{05}	6	PDS
12^{10}	Nový Sad – Kulpín	12^{45}	12	PDSN

242. Z tabuľky vypíš všetky gramatické údaje prídavného mena:

_____

	Ohybný slovný druh	Neohybný slovný druh	Genitív mn. č.	Datív j. č.	Vzor	Rod	Číslo
Podstatné meno	rúk		rúk		žena	ženský	množné
Predložka		nad					
Prídavné meno	bielemu			bielemu	pekný	mužský	jednotné

243. Pozorne sleduj tabuľku.

	znelá	neznelá	sonóra	znelá	neznelá	znelá	neznelá	sonóra	neznelá	sonóra	znelá
tvrdá	d	t	n	g	k	h	ch			l	
mäkká	ď	ť	ľ	dz	c	dž	č	ň	š	j	ž
obojaká	b	p	m	v	f	z	s	r			

Vypíš **z tabuľky** tieto spoluhlásky:

a) mäkké sonóry _____

b) znelé obojaké spoluhlásky _____

c) tvrdé neznelé spoluhlásky _____

Písomné vyjadrovanie

244. Podčiarkni z daných dvoch možností jednu, aby boli vety napísané správne.

a) Vtom/V tom dome už dávno nikto nebýva.
b) Vtom/V tom prišiel ďalší zákazník.
c) Pricestoval na krátko/nakrátko.
d) Miško bol ostrihaný na krátko/nakrátko.

245. Do slov doplň chýbajúce písmená.

mil __ spolužiaci
ob __ dve deti
viacer __ neprišli
druh __ len tak postávali
otcov __ kamaráti
__áčsky __etrovec, ___áčskopetrovský

246. Dopíš písmená *i, í, y, ý* v súlade s pravopisnou normou.

Z bl_zkej step_;
matk_n_ spolupracovníci;
znám_m_ spisovateľmi;
s moj_m priateľom;
popredn_ básnik

Gramatika, lexika, spisovná a nespisovná podoba jazyka

247. V ktorom riadku sú všetky slová napísané správne?

a) deti robili krik, cesto vykislo, zajac je v kríku, plná mysa, vydieť
b) deti robili krik, cesto vykyslo, zajac je v kríku, plná misa, vidieť
c) deti robyli krik, cesto vykyslo, zajac je v krýku, plná mysa, vidieť
d) deti robili kryk, cesto vykyslo, zajac je v krýku, plná misa, vydieť

248. Dopíš chýbajúce **i/í** alebo **y/ý.**

b...ť – udierať, v...r – krútňava, zav...jať – zabaliť, pes zav...ja, p...chá – bodá,
odb...ť – odmietnuť, dop...ť – vypiť do dna, m... – mne, v...ť – veniec,
kr...štáľové – sklo, kr...štálový – cukor,

249. Doplň chýbajúce i/y, í/ý v slovách a slovných spojeniach.

v modernom b_te, prib_tá na múr, nabrúsená p_la, dob_jať palicou, v_jem veniec, z_vať prázdnotou, prep_chnutá lopta, potrestaná p_cha, poranený p_sk, p_skľavý hlas, pes zav_ja, v_r (sova), vodný v_r, m_ (všetci), m_ (mne), v_siaca lampa, v_behol z domu, osudná m_lka, moja sestra M_lka, poz_vať niekoho, s_čiaca para, s_piaca para, b_ť (existovať), dob_vať uhlie.

250. Dopíš **i/í**, **y/ý**.

Aké farb.... má, takými farb.... Pastier trúb.... Hlas trúb.... doďaleka hlás.... zvesť.

Ozvali sa mnohé hlas.... Máme nové píl...., dobre sa nám píl.... Chlapec vír.... vodu.

V tejto rieke sú vír.... Hor.... mu za pätami. Nosili drevo do hor.... Zajtra oznám.... výsledky. Prečítaj si oznam....

251. V ktorom riadku sú všetky slová správne rozdelené? Zakrúžkuj písmeno pred tým riadkom.

a) po-skrý-va-ná, ta-jom-nej, chví-ľoč-ku
b) posk-rý-va-né, ta-jo-mnej, chví-ľo-čku
c) posk-rý-va-né, taj-om-nej, ch-ví-ľoč-ku
d) poskrý-va-né, ta-j-om-nej, ch-ví-ľo-č-ku

252. Ktoré z uvedených slov je správne rozdelené? Zakrúžkuj písmeno pred tým slovom.

a) zas-ta-viť
b) či-ta-te-lia
c) vys-ko-čiť
d) po-pŕch-ať

253. Vo vetách podčiarkni slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu.

1. Pes a mačka sa hrali.
2. Pred školou bolo rušno.
3. Mira prišla s bratom.
4. Vráť mi knihu!

254. Vo vetách podčiarkni slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu.

a) Mačka vyskočila z pivnice.
b) Monika odišla k babke.
c) Zostali bez peňazí.
d) Myš sa skrýva pod posteľou.

255. Podčiarkni slová, v ktorých neplatí rytmický zákon.

nízky, tretíkrát, súci, kohútí, námietka, vysoký

256. Z viet vypíš slová, v ktorých neplatí pravidlo o rytmickom krátení.

a) Vyberte z básní tú, ktorá sa vám najviac páči. _____
b) Už druhýkrát nemal úlohu. _____
c) Zásielka kníh prišla nepoškodená. _____
d) Chladné počasie láka obyvateľov do výstavných sení. _____

257. Uvedené podstatné mená daj do určeného pádu.

a) pľúca (genitív) _____
b) gymnázium (genitív j. č.) _____
c) vírus (genitív j. č.) _____
d) tanier (lokál j. č.) _____
e) kanál (lokál j. č.) _____

258. V každej vete vyhľadaj a podčiarkni pomnožné podstatné meno a urč, v ktorom je páde. Pád napíš na čiaru za vetou.

a) Viera si nasadila slnečné okuliare. _____

b) Otec vytiahol klinec novými kliešťami. _____

c) Sliny sa mu zbiehajú v ústach. _____

d) Ide to ako v lete na saniach. _____

259. Pozorne prečítaj uvedené vety. Podčiarkni v nich cudzie nesklonné podstatné mená.

a) To ho povzbudilo, lebo sa prebojoval až do finále.

b) Po bezgólovom derby sme odchádzali plní energie.

c) Pred safari som Petrovi tvrdil, že konečne uvidí žraloka.

d) Časopis Historická revue obsahuje zaujímavé články.

260. Pozorne prečítaj uvedené vety. Podčiarkni v nich cudzie nesklonné podstatné mená.

a) Zuzka upiekla tortu s gaštanovým pyré.

b) Miško kráčal v slávnostnom defilé športovcov.

c) Mama zdobila tortu želé cukríkmi a sušeným ovocím.

d) Dievčatá postúpili do finále majstrovstiev v basketbale.

261. Uvedené podstatné a prídavné mená daj do určeného pádu a napíš na čiaru.

a) prútie (inštrumentál) _____

b) lístie (lokál j. č.) _____

c) pieseň (genitív mn. č.) _____

d) vtáčí spev (genitív j. č.) _____

262. V ktorom rade majú všetky prídavné mená spoločný vzor? Zakrúžkuj písmeno pred tým radom.

a) medvedí, líščí, holubí

b) horúci, zelený, sestrin

c) orlí, rýdzi, vysokému

d) dobrom, novom, medveďom

263. V ktorom riadku je správne uvedený druh a gramatické kategórie zvýrazneného prídavného mena v nasledujúcom texte? (Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.)

Výsledky prieskumu ovládania cudzích jazykov vyvolali v Európskej únii veľký rozruch.

a) vzťahové prídavné meno, ženský rod, jednotné číslo, lokál, vzor pekný
b) vzťahové prídavné meno, ženský rod, jednotné číslo, genitív, vzor cudzí
c) privlastňovacie prídavné meno, ženský rod, jednotné číslo, datív, vzor pekný
d) akostné prídavné meno, ženský rod, množné číslo, akuzatív, vzor pekný

264. K privlastňovaciemu prídavnému menu napíš písmeno **P** a ku vzťahovému písmeno **V**.

____ líškin chvost
____ mačkin úkryt
____ mačacie kroky
____ líščí kožuch

265. **A.** Podčiarkni jedno z uvedených dvoch privlastňovacích zámen v druhej vete, aby bola veta správna.

U susedov je pekná záhrada. Susedia sú pyšní na ich/svoju záhradu.

B. Napíš genitív, datív a inštrumentál jednotného čísla spojenia slov *jeho sestra.*

G _____
D _____
I _____

266. Zakrúžkuj písmeno pred tými vetami, v ktorých je privlastňovacie zámeno správne použité.

a) (Vierkina sestra žije v Nemecku.) Vierka pôjde do Nemecka k jej sestre.
b) (Mirovi kúpili tenisky.) Dnes pôjde v jeho nových teniskách do školy.
c) (Susedina dcéra skončila lekársku fakultu.) Suseda je hrdá na svoju dcéru.
d) (Mirko dostal kocúra.) Teraz každý deň nosí mlieko jeho kocúrovi.

267. Napíš slovom číslovky:

a) Kniha je rozdelená do (8) kapitol. _____
b) Úloha je na (27.) strane. _____
c) Dožil sa až (90) rokov. _____
d) Vybrala z tašky (2) nových šiat. _____

268. V uvedených skupinách slov sú podčiarknuté číslovky. Vypíš tie číslovky na zodpovedajúce miesto do tabuľky.

dvoje drevených sánok, na dvadsiatej druhej strane, dvadsaťjeden žiakov, píšem už druhý raz

základná	radová	násobná	skupinová

269. **A.** Zakrúžkuj písmeno pred tou vetou, v ktorej je neplnovýznamové sloveso, a napíš, akú má funkciu v tej vete.

a) Vari si to sám nevedel?
b) Text ste napísali o deviatej.
c) Stojím pred vážnym rozhodnutím.
d) Susedov dom je vysoký.

B. Funkcia vo vete: _____

270. Ktorá možnosť platí pre podčiarknuté sloveso v uvedenej vete? Zakrúžkuj písmeno pred tou možnosťou.

Dedo **nestačil** dopovedať, lebo v tej chvíli kdesi zavyl pes.

A. a) plnovýznamové sloveso
b) sloveso v trpnom rode
c) sloveso v podmieňovacom spôsobe
d) neplnovýznamové sloveso

B. Funkcia vo vete: _____

271. V ktorom riadku je uvedený slovesný spôsob a čas slovesa z nasledujúcej vety?

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Bol by som sa tešil.
a) podmieňovací spôsob, prítomný čas
b) podmieňovací spôsob, minulý čas
c) oznamovací spôsob, prítomný čas
d) oznamovací spôsob, budúci čas

272. Pozorne prečítaj uvedené vety. Urč podčiarknutý slovesný tvar a napíš na čiaru.

a) Strýko chodil na rybačku do blízkeho potoka. _____
b) Písal by som, keby som mal času. _____
c) Prídem, keď sa naučím báseň. _____
d) Keď prídem domov, budem pomáhať rodičom. _____

273. Pozorne prečítaj uvedené vety a zakrúžkuj písmená pred tými vetami, v ktorých sú príslovky.

a) Pozeraj dole!
b) Padá dole brehom.
c) Bolo mi dobre.
d) Dobre, nezabudnem.
e) Príď skôr.
f) Je skôr žltý ako oranžový.

274. Pozorne prečítaj dané vety. Zakrúžkuj písmená pred tými vetami, kde je slovo ***dolu*** príslovka.

a) Budeš ležať rovno ako lata vo vzduchu a nespadneš ani hore, ani dolu.
b) Daj si dolu klobúk.
c) Hans bežal dolu brehom s koncom lanka v ruke.
d) Čln sa rútil dolu prúdom, prudkým ako v mlynskom náhone.

275. K uvedeným vetám priraď správne vysvetlenie. (Zapíš zodpovedajúce číslo na čiaru.)

_____ Urobím to o hodinu.
_____ Urobím to za hodinu.

1. práca bude trvať hodinu
2. práca sa uskutoční o hodinu
3. práca sa začne o jednej hodine

276. Zakrúžkuj správnu predložku z ponúknutých dvoch v každej z uvedených viet.

a) Vytiahol ho **z/s** kaše.
b) Nehraj sa **s/z** ohňom.
c) Akoby **so/zo** stromu spadol.
d) Chodí po svete **s/z** otvorenými očami.

277. Dopíš čiarku v nasledujúcich súvetiach:

1. Ani sa nepribližoval ani sa nevzďaľoval.
2. Povedz mi kedy pôjdeš do mesta a kúpiš tú knihu.
3. Hneď ako prišla k nám a uložila si šaty cítila sa ako doma.
4. Kým si bola malá vždy si tvrdievala že budeš lekárkou.

278. Dopíš čiarku v nasledujúcich súvetiach:

a) Nekrič hop kým si nepreskočil.
b) Vstúpil do izby v ktorej sa svietilo.
c) Koho bijú po hlave aby išiel rovno?
d) Pamätáš sa o čom sme včera hovorili?

279. Pozorne prečítaj uvedené vety a zakrúžkuj písmená pred tými vetami, v ktorých sú častice.

a) Doslova sa triasol od strachu.
b) Text treba odpísať doslova.
c) Jeho hlas znel vážne.
d) Vážne, otec o tom hovoril.

280. Pozorne prečítaj uvedené vety a zakrúžkuj písmená pred tými vetami, v ktorých sú častice.

a) Starká dobre vidí.
b) Dobre, urobím to hneď.
c) Učiteľka to brala vážne.
d) Vážne, presvedčili sme sa o tom.

281. Z uvedených slov utvor vetné sklady.

zošity, na, a, knihy, stole, ležali

a) 1 prisudzovací sklad_____
b) 1 určovací sklad _____
c) 1 priraďovací sklad _____

282. Z uvedených slov utvor vetné sklady.

šaty, ponožky, v, a, zásuvke, boli

a) 1 prisudzovací sklad_____
b) 1 určovací sklad _____
c) 1 priraďovací sklad _____

283. V ktorom riadku je správne napísaná čiarka v danom podraďovacom súvetí? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Pred stajňou z ktorej vyšiel, boli štyri košaté javory.
b) Pred stajňou, z ktorej vyšiel boli štyri košaté javory.
c) Pred stajňou, z ktorej vyšiel, boli štyri košaté javory.
d) Pred stajňou z, ktorej vyšiel, boli štyri košaté javory.

284. Zakrúžkuj písmená pred podraďovacími súvetiami, v ktorých je správne napísaná čiarka.

a) Cítim, že príde búrka.
b) Cítim že, príde búrka.
c) Urobil tak, ako sľúbil.
d) Urobil, tak ako sľúbil.

285. Pozorne prečítaj uvedené zložené súvetia.

1. Betónové stĺpiky sa vydrobili a vyliezla hrdzavá kostra, chvostíky poodpadávali, schodíky na schodištiach sadli a čiastočne sa poprelamovali.
2. Keď starec schádzal po vyštrbených schodoch, zakaždým preklínal staviteľa, ktorý chcel mať schodište veľkolepé a nedal naň zábradlie.

A. Doplň vynechané slová do nasledujúcej vety.
Prvé súvetie je utvorené z _____ viet a druhé zo _____ viet.

B. Prvé dve vety v druhom súvetí tvoria podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou:

a) príslovkovou miestnou
b) príslovkovou časovou
c) príslovkovou spôsobovou
d) príslovkovou príčinnou

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

286. Pozorne prečítaj uvedené zložené súvetia.

1. Muž neveriaco potriasol hlavou, prevaľoval a poťažkával kameň v rukách a nakoniec si uľahčene vzdychol.
2. Keď už orol hodný čas krúžil, skúsil som napodobniť piskot lapeného zajaca, aby som mohutného vtáka privábil na dostrel.

A. Doplň vynechané slová do nasledujúcej vety.
Prvé súvetie je utvorené zo _____ viet a druhé z_____ viet.

B. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.
Prvé dve vety v druhom súvetí tvoria podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou:

a) príslovkovou miestnou
b) príslovkovou časovou
c) príslovkovou spôsobovou
d) príslovkovou príčinnou

287. Uvedené slová zapíš do tabuľky podľa dobového výskytu.
dereš, apatieka (lekáreň), programátor, knihovňa (knižnica), sponzor, zbojník

Historizmy		
Archaizmy		
Neologizmy		

288. Priraď k pojmom po dve slová, ktoré patria do označenej skupiny slov.
vesna, chémia, hokej, matika, prezident, terapia, luna, telka

a) termíny _____
b) cudzie slová (internacionalizmy) _____
c) slangové slová _____
d) knižné slová _____

289. K uvedeným slovám utvor slová s opačným významom (pri tvorbe slov môžeš použiť aj predpony):

plnovýznamový – _____
významný – _____
veľký – _____
smutný – _____

290. Utvor podstatné mená zo slovies:

letieť _____
zberať _____
uniesť _____
čítať _____

291. **A.** Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Slová, ktoré rovnako znejú, ale pomenúvajú rozdielne javy, sa nazývajú:

a) synonymá
b) homonymá
c) antonymá
d) jednovýznamové slová

B. Uveď dva významy slova čelo ako homonymá.

a) _____
b) _____

292. Zakrúžkuj písmená pred správnymi odpoveďami.

1. Podnet nie je:
a) impulz; b) pohnútka; c) spomienka

2. Sociálny je:
a) politický; b) pravdivý; c) spoločenský

293. **A.** Čím je slovné spojenie *čítam Tajovského*?

a) personifikácia
b) prirovnanie
c) metonymia
d) žiadna z uvedených možností

B. Vysvetli význam spojenia *recituje Rúfusa*.

_____

294. V ktorej z uvedených viet je použitá metonymia? Zakrúžkuj písmeno pred tou vetou.

a) Včera večer sused vyhorel.
b) Po oblohe pláva mesiac.
c) Ten chlapec je chudáčisko.
d) Vetrík sa jej pohrával s vlasmi.

295. **A.** Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

Slovná zásoba slovenského jazyka je spracovaná:

1. v slovníku cudzích slov
2. vo výkladových slovníkoch slovenského jazyka
3. vo frazeologickom slovníku
4. v slovensko-nemeckom slovníku

B. Význam prevzatého (cudzieho) slova zisťujeme:

1. vo frazeologickom slovníku
2. v slovníku cudzích slov
3. v synonymickom slovníku
4. v pravidlách pravopisu

296. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. Najúplnejšie vysvetlenie porekadiel si môžeme nájsť:

a) v slovníku cudzích slov
b) vo výkladových slovníkoch slovenského jazyka
c) vo frazeologickom slovníku
d) v slovensko-nemeckom slovníku

B. Pravopis slov zisťujeme:

a) vo frazeologickom slovníku
b) v slovníku cudzích slov
c) v synonymickom slovníku
d) v pravidlách pravopisu

297. Vysvetli význam porekadiel, prísloví a pranostík.

a) Komu sa nelení, tomu sa zelení. _____

_____

b) Ak svieti slnko na Hromnice, hojnosť žita a pšenice. _____

_____

c) Ako do hory voláš, tak sa ti z hory ozýva. _____

_____

298. Vysvetli význam ustálených slovných spojení pomocou daných slov. Číslo pred zodpovedajúcim slovom napíš na čiaru pred vetou.

Aký je človek, ak...

a) _____	Mlčí ako ryba.	1. úspešný
b) _____	Nesie sa ako páv.	2. dobrosrdečný
c) _____	Pláva s prúdom.	3. prispôsobivý
d) _____	Dušu by na dlaň vyložil.	4. pyšný
e) _____	Spraví dieru do sveta.	5. tichý

Literatúra

299. Doplň chýbajúce údaje.

	Dielo	Autor	Postava	Lit. druh	Lit. žáner
1.		František Hečko	Marek Habdža		román
2.	Rysavá jalovica		Adam Krt	epika	

300. Pozorne prečítaj uvedený text a doplň do tabuľky chýbajúce údaje (názov diela, z ktorého je úryvok, literárny druh a žáner, do ktorého dielo patrí).

Raz večer, snívala už o nových panských šatách – bolo to pred zápisom do piatej triedy – otec začal:

– Zuzka moja, nepôjdeš s materou do boudu. Pozbieraj knižke a predaj ich. Chmeľ nás oklamau, bratovi som podpísau zmenku na stotisíc dinárov a dlžoba s úrokom čo deň – to väčšia. Nemôžem ťa na paničku vychovať, misíš sa naučiť robiť.

Zaplakala. Lúčila sa so školskými knihami, ale ich nepredala. Lúčila sa so školou, ale na ňu nezabudla. Život sa postavil proti nej...

Dielo	Autor	Postava	Lit. druh	Lit. žáner
	Ján Čajak ml.	Zuzka Turanová		

301. Pozorne prečítaj uvedený text. Je to úryvok z jedného diela Boženy Slančíkovej-Timravy. Napíš názov toho diela a zaraď to dielo do literárneho druhu a literárneho žánru.

Veľa je ľudí u Ťapákov... Keď sa všetci zídu, temer nestačia lavice. A keď obsadnú stôl na obed, čo len po sedem ráz začrú do misy lyžicami, už sa i vyprázdni... Ľudu dosť, ale to je chyba, že nieto hlavy v dome. Ešte kým stará gazdiná, ich mať, žila, bolo ako-tak. Ale ako ona v pominulú zimu zložila ustaté kosti do hrobu, jej pozostalí sú ako ovce bez pastiera.

Názov diela: _____

Literárny druh: _____

Literárny žáner: _____

302. Pozorne prečítaj uvedené texty a pri každom zakrúžkuj správnu odpoveď.

A. Epické dielo, ktoré má krátky až stredný rozsah, vystupuje v ňom málo postáv, rozprávanie sa sústreďuje len na jeden pútavý príbeh, bez opisných a ďalších dejových zložiek a často sa končí výrazným a prekvapujúcim záverom je:

a) poviedka b) rozprávka c) novela d) román

B. Veľké epické dielo – v ňom autor zobrazuje široký a zložitý úsek života, dej sa obyčajne odohráva v dlhšom časovom rozpätí, má veľký rozsah a zložitú kompozíciu; okrem hlavných postáv, prostredníctvom ktorých sledujeme hlavnú dejovú líniu, vystupuje tu aj mnoho vedľajších postáv, ktoré dotvárajú vedľajšie dejové línie, čiže epizódy.

Toto epické dielo je:

a) novela b) rozprávka c) poviedka d) román

C. Menšie epické dielo – opisuje len jednu udalosť a predchádzajúce a nasledovné udalosti sa spomínajú len mimochodom; dej má jednoduchý a vystupuje v ňom málo postáv; hlavnou postavou je obyčajný človek, ktorý je opísaný v krátkom časovom úseku; kompozícia tohto diela znamená vytváranie jedného celku z menších častí.

Toto epické dielo je:

a) novela b) rozprávka c) poviedka d) román

303. Pozorne prečítaj uvedené charakteristiky románu a poviedky. Za každou vetou je čiara, na ktorú treba napísať písmeno **P** alebo **R** podľa toho, či je to charakteristika románu (**R**) alebo poviedky (**P**).

a) veľké epické dielo, ktoré má veľký rozsah a zložitú kompozíciu – _____

b) vystupuje v ňom málo postáv – _____

c) v ňom autor zobrazuje široký a zložitý úsek života, dej sa obyčajne odohráva v dlhšom časovom rozpätí, ktoré dotvárajú vedľajšie dejové línie, čiže epizódy – _____

d) epické dielo, ktoré má krátky až stredný rozsah – _____

e) okrem hlavných postáv, prostredníctvom ktorých sledujeme hlavnú dejovú líniu, vystupuje tu aj mnoho vedľajších postáv – _____

f) rozprávanie sa sústreďuje len na jeden pútavý príbeh, bez opisných a ďalších dejových zložiek – _____

304. Pozorne prečítaj uvedené vety a urč, na ktorý epický žáner sa vzťahujú uvedené charakteristiky.

– Veľké epické dielo, ktoré má veľký rozsah a zložitú kompozíciu.
– Autor v ňom zobrazuje široký a zložitý úsek života.
– Dej sa obyčajne odohráva v dlhšom časovom rozpätí, ktoré dotvárajú vedľajšie dejové línie, čiže epizódy.
– Okrem hlavných postáv, prostredníctvom ktorých sledujeme hlavnú dejovú líniu, vystupuje tu aj mnoho vedľajších postáv.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. V uvedených vetách sú charakteristiky:

a) poviedky
b) novely
c) rozprávky
d) románu

305. Pozorne prečítaj text z poviedky *Ťapákovci* a všimni si podčiarknuté skupiny slov a vety.

Nechce Iľu nik, lebo sa vyvyšuje nad všetky druhé. Je i v obecnej službe: je babicou. Bola na kurze v Sobote zo dva mesiace a odvtedy drží sa nad druhé povýšene, akoby bola nie zo sedliackeho, ale z panského rodu. Nič sa jej odvtedy nepáči v dome, s ničím nie je spokojná. Naúča, majstruje a chce zrútiť staré obyčaje, odjakživa u Ťapákov zakorenené.

(...)

Na poludnie vystúpila Iľa, že je chyža malá, nespracú sa do nej, i žiadala, aby sa postavil ešte jeden dom.

„Ale vy, čo by vás toľko bolo, že by ste jeden druhému na hlavách chodili – vy nedbáte. Druhí ľudia, aj čo ich je pomenej, hľadia sa jeden druhému vystúpiť, ale vy sa potkýnať budete jeden do druhého, a neťuchnete sa. Vy na piaď od nosa nevidíte, nehodníci!“ Z chlapov boli vtedy traja v izbe, no nedbali a neohlásili sa, akoby Iľa nie im, ale ktovie komu vravela. Ani ženy sa nezastarejú. Lení sa im jazyky pohnúť...

(...) Či je toto chyža? To je jama zdusená. Či je to zdravo? Veď vám ja len dobre chcem. Ale vy na múdrejšieho nepodbáte. Veď ste takí všetci, ako v pivnici vyrastení – bez akomak farby. Ani krvi nemáte v sebe, ale mlieko ako pavúci – cmar akýsi. Mne i v Sobote doktori vždy vravievali, že je dobré povetrie a čistota pol života, a také je i porekadlo. A toľko ľudu! Keď sa chytíme, za mesiac spravíme dom!“

„A čo ti hneď sám kráľ povedal, my vovedno ostaneme, ako bolo dosiaľ. Tu po dvadsaťdva ľudí bývalo, teraz nás je len šestnásť, a už ti je tesno!“

Večer Iľa vynašla si kázeň robiť, že chlapi oračku nezapočali. Boli všetci v izbe, no nepodbali na ňu ani teraz. Úplná nedbalosť a flegma lipela im na dušiach.

Pokús sa nasledujúce antonymá priradiť k Ťapákovcom a Ili a zapíš ich do tabuľky:
statickosť – dynamickosť, minulosť – budúcnosť, pasivita – aktivita, konzervatívnosť – pokrokovosť.

Ťapákovci				
Iľa				

306. Pozorne prečítaj text z poviedky *Obyvatelia pri potôčku* a všimni si podčiarknuté vety, v ktorých sú opísané niektoré vlastnosti Jerguša Lapina.

Na ceste sa ozývali výkriky. Jerguš videl kŕdeľ ženičiek s batôžkami utekať hore cestou. Za nimi sa zahadzoval vychudnutý pes čiernej srsti. Poslednú zo ženičiek dochytil, potrhal ju za sukne. Ženička jajkala, odhodila batôžtek a popchla bystrejšie. Pes zaostal, klesol, znova sa pozbieral, znova utekal za ženičkami.

Jerguš kedysi počul rozprávať o besných psoch. Besný pes, ak pohryzie iného psa, aj ten sa zbesnie. Pre ľudí je tiež veľmi nebezpečný...

Skočil Jerguš k drevárni, zavrel vráta, aby sa Chvostík, spiaci na povale, von nedostal. Utekal na cestu.

Ženičky vbehli do Lapinovie dvora. Z košíkov na chrbte vytekalo im v meste nepredané mlieko. Kričali a božekali. Jerguš zavrel za nimi bráničku, vybehol na cestu. Pes bol už pri mostíku. Zastal, zahľadel sa krvavými očami na Jerguša, rozohnal sa a skočil. Jerguš, akoby v tejto chvíli opanovaný prasilou svojich predkov, hodil sa bokom, pes skočil do prázdna. Útok sa opakoval; Jerguš nastavil topánku, psa obratne odkopol. Ľutoval, že nič nemá v rukách. S besným psom ešte nezápasil, teraz nachytro nevedel, ako sa mu ubrániť. Postupoval chrbtom k mostu na Hať. Sám nevediac prečo. Len tak, bez rozmyslu. Uhýbal sa a odskakoval pred novými útokmi zvieraťa. Peny fŕkali z odškerenej papule chorého psa, krvavé oči blyšťali sa prenikavým zeleným leskom. Ženičky horekovali, pokrikovali na Jerguša, aby sa nedal uhryznúť.

Jerguš mihom hodil sa na okraj latkovej brány, prudkým rozmachom preniesol sa ponad vodu a bol na druhej strane. Zúrivé zviera skočilo naň, ale udrelo už len do prázdnych latiek – zošmyklo sa a spadlo do vody. Prebúdzajúca sa Jelšová voda zhltla ho a skryla pod ľadom.

Smutne pozeral Jerguš do trhliny v ľade. Ľúto mu bolo chorého zvieraťa, ktoré zmizlo vo vode. Vrátil sa na cestu poblednutý a rozochvený.

Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou. Z podčiarknutých viet vidno, že Jerguš bol chlapec:

a) silný a prefíkaný

b) opatrný a citlivý

c) smelý a rýchly

d) obetavý a múdry

307. Pozorne prečítaj úryvok z poviedky Tomáša Čelovského *Ako Samo Bažaľa takmer stretol paniu, ktorú nikto nepoznal.*

Potom vzal dedo dve palice, menšiu dal Samkovi, väčšiu si ponechal pre seba a začali strážiť. Dedo s vnukom sa vybrali na opačné konce vinohradu a udierali pritom o plechovice. Dedo: tuk-tuk-tuk po konzervách na stĺpikoch a vnuk: tak-tak-tak po plechoviciach na zemi. Najprv dedo, potom vnuk, vlastne najprv vnuk, potom dedo. Tak podľa zvuku v každej chvíli vedeli, kde sa ten druhý nachádza. A už to vedeli aj škorce: dnes sa na hrozno nepôjde.

Až v jednej chvíli dedovo klopanie zatíchlo. Samo spozornel a načúval. Zaklopal silnejšie: tak-tak-tak a zasa načúval. Znehybnel a ani nedýchal. Ticho. Také ticho, že v Samovi sa náhle prebudil strach, nezadržateľne, ako keď niečo zaplavuje voda, ako keď kypí mlieko. Ale strach sa nepredral von, ostal mu trčať v hrdle ako hrča, ako zapichnutá rybia kosť. Samo sa predesil – stalo sa niečo dedovi?

Rozbehol sa za ním. Rýchlo, ako len vládal, prebehol hore viničnou uličkou, potom sa tou istou cestou vrátil, lebo sa mu zazdalo, že dedo je na opačnom konci. Napokon sa pustil krížom pomedzi révu a celý sa pritom doškriabal. Z jedného škrabanca sa mu pustila krv, ale Samo nijakú bolesť necítil. Celý sa premenil na kôpku strachu. Jediné, čo cítil, bolo: Dedo, kde si? Stalo sa ti niečo?

Potom zovretie v hrdle poľavilo a zo Sama vybuchol plač. Už ani nevedel, kde je, ani kam uteká, zdalo sa mu, akoby bežal na mieste, zdalo sa mu, že sa pominie, že sa prepadne...

Zrazu to všetko, ako keď zľahka luskneme prstami, odniesol dedov mäkký hlas...

Podstatu zápletky deja uvedenej časti z poviedky autor podal jednou z nasledujúcich viet. Zakrúžkuj písmeno pred tou vetou.

a) Dedo s vnukom sa vybrali na opačné konce vinohradu a udierali pritom o plechovice.

b) Tak podľa zvuku v každej chvíli vedeli, kde sa ten druhý nachádza.

c) Až v jednej chvíli dedovo klopanie zatíchlo.

d) Také ticho, že v Samovi sa náhle prebudil strach...

e) Znehybnel a ani nedýchal.

308. Pozorne prečítaj úryvok z románu *Anna zo Zeleného domu* a pokús sa zistiť, kedy sa začína zápletka deja.

Keď Matej otvoril dvere, Marilla rezko podišla k nemu. No len čo zočila čudnú postavičku v nepekných šatách, s dlhými ryšavými vlasmi a s dychtivými, rozžiarenými očami, ostala stáť ani skamenená od prekvapenia.

„Ktože je toto, Matej Cuthbert?“ zvolala. „A kdeže je chlapec?“

„Nebol tam nijaký chlapec,“ odpovedal Matej celý nešťastný. „Bola tam len ona.“

Kývol smerom k dievčine a len teraz si spomenul, že sa jej ani na meno neopýtal.

„Nijaký chlapec? Musel tam byť chlapec,“ naliehala Marilla. „Predsa sme odkázali pani Spencerovej, aby nám priviedla chlapca.“

„Nuž, nepriviedla ho. Priviedla ju. Pýtal som sa aj železničiara. A tak som ju priviedol domov. Nemohol som tam dievča nechať, nech sa už chyba stala hocikde.“

„To je mi pekná robota!“ zvolala Marilla.

Počas rozhovoru dievča mlčky stálo, len očami blúdilo z Mateja na Marillu, ale z tváre mu vymizol všetok život. Zrazu akoby si plne uvedomilo význam slov, ktoré práve počulo. Položilo na dlážku svoju starú tašku a dychtivo urobilo krok dopredu so zopätými rukami.

„Vy ma nechcete!“ zvolalo. „Nechcete ma, lebo nie som chlapec! To som si mohla myslieť. Nik ma nikdy nechcel. Mala som vedieť, že je to všetko príliš krásne, aby to trvalo večne. Ach, čože si teraz počnem? Rozplačem sa!“

A veru sa hneď aj rozplakalo. Sadlo si na stoličku pri stole, ruky skrížilo na operadlo, tvárou sa o ne oprelo a dalo sa do zúfalého plaču. Marilla s Matejom si ponad sporák vymieňali prosebné pohľady. Ani on, ani ona nevedeli, čo povedať alebo si počať. Napokon sa Marilla neisto ujala situácie.

„Nože, nože, zato nemusíš takto plakať.“

„Ba musím!“ Dievča rýchlo zdvihlo hlavu a odkrylo zaslzenú tvár a chvejúce sa pery. „Aj vy by ste plakali, keby ste boli sirota a prišli by ste do domu, o ktorom ste si mysleli, že v ňom nájdete domov, a zistili by ste, že vás tam nechcú, lebo nie ste chlapec. Och, toto je najstrašnejšia udalosť, aká ma kedy postihla!“

Niečím ako mimovoľným úsmevom, dávno zabudnutým dlhým nepoužívaním, zmäkla Marillina inak vážna tvár.

„No tak už neplač. Veď ťa nevyženieme dnes večer na ulicu. Zostaneš tu, kým sa neprezvieme, ako došlo k omylu. Ako sa voláš?“

Podstatu zápletky deja uvedenej časti románu autor podal jednou z nasledujúcich viet. Zakrúžkuj písmeno pred tou vetou.

a) No len čo zočila čudnú postavičku v nepekných šatách, s dlhými ryšavými vlasmi a s dychtivými, rozžiarenými očami, ostala stáť ani skamenená od prekvapenia.

b) „Predsa sme odkázali pani Spencerovej, aby nám priviedla chlapca.“

c) Zrazu akoby si plne uvedomilo význam slov, ktoré práve počulo.

d) Zostaneš tu, kým sa neprezvieme, ako došlo k omylu.

309. Do štvorčeka pred každým pojmom vpíš poradové číslo vysvetlenia toho pojmu.

☐	verš	1. striedanie dlhých a krátkych, prízvučných a neprízvučných slabík vo verši
☐	rým	2. zložka básne skladajúca sa z dvoch alebo viacerých veršov medzi sebou oddelené medzerou
☐	rytmus	3. rytmicky usporiadaný rad slov do jedného riadku, tvoriaci časť básne
☐	strofa	4. zvuková zhoda alebo podobnosť v zakončení dvoch alebo viacerých za sebou nasledujúcich veršov

310. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. Striedanie dlhých a krátkych, prízvučných a neprízvučných slabík vo verši je:

a) rým b) rytmus c) refrén

B. Zvuková zhoda alebo podobnosť v ukončení dvoch alebo viacerých za sebou nasledujúcich veršov je:

a) rytmus b) rým c) refrén

311. Vyber správnu definíciu sonetu a zakrúžkuj písmeno pred tou definíciou.

a) Sonet je lyrickoreflexívny útvar skladajúci sa z dvoch štvorveršových a z dvoch trojveršových strof.
b) Sonet je lyrickoepický útvar opisujúci šťastný a spokojný život ľudí vo vidieckom prostredí.
c) Sonet je lyrickoepický útvar s pochmúrnym dejom a obyčajne tragickým koncom.
d) Sonet je pomerne rozsiahla lyrická báseň, ktorej cieľom je osláviť nejakú osobnosť alebo udalosť.

312. Dopíš na čiaru vynechané slovo.

_____ ako jemný zvuk, alebo po slovensky znelka, je starodávna lyrická básnická forma, ktorá má presne ustálený počet strof a veršov. Skladá sa zo 14 veršov zoradených do dvoch štvorveršových a dvoch trojveršových strof, teda spolu 4 + 4 + 3 + 3.

Na konci básne je výrazná pointa (vyslov poenta), stručné vyvrcholenie alebo zhrnutie myšlienky.

313. Pozorne prečítaj uvedené úryvky z poviedok Juraja Tušiaka a Martina Prebudilu.

1. Samo Zloch, najobhrešnejší spomedzi nás a najnemilosrdnejší z nášho konca dediny, aj tentoraz schmatol futbalovú loptu pod pazuchu práve vtedy, keď sme to najmenej očakávali. Aby sme sa rozumeli – tá lopta nebola jeho, ale on bol z nás najzlostnejší, a preto vždy mal hlavné slovo, v hre i v bitkách.

– Poďme nahnevať Ondriša!

1. Dnes sa už priznám, že som rád pristal, no i dnes sa hanbím za tú radosť, že sa do vôle nasmejeme na úbohom hluchom kraviarovi.

2. A naozaj to bol jeden z tých chrobákov, akých Milan doma často vídal. 2. Starec ho oklamal a Jana ho už nechce. Čo robiť? Čo len robiť? Cítil, ako sa zem pod ním otvára.

Celý deň presedel za bungalovom, aby nikto nevidel jeho hanbu a nešťastie. Neodišiel na obed, ani na pláž, ani na večeru. V hlave mal iba jednu jedinú myšlienku: musí predsa nájsť toho škorpióna. Musí!

Večer odišiel na to isté miesto, kde bol stretol starca. A naozaj – onedlho sa i on tam objavil.

A. Doplň uvedenú vetu.

V úryvku 1. rozprávanie je podané v _____ osobe a v úryvku 2. rozprávanie je podané v _____ osobe.

B. Ktorou z podčiarknutých viet v úryvkoch je naznačené, že rozprávač má blízky citový vzťah k hrdinovi poviedky: 1. alebo 2? (Zakrúžkuj číslicu.)

314. Pozorne prečítaj uvedené texty.

A.

Keď prší a bijú veľké hromy, starká ma nepustí na dvor, aby do mňa neudrelo.

Aj včera som s ňou sedel v kuchyni a pozerali sme z okna, lebo vonku bola búrka. Starká vzdychala a povedala, že sa leje ako pred potopou.

Klára Jarunková: *Potopa*

B.

Keď Matej otvoril dvere, Marilla rezko podišla k nemu. No len čo zočila čudnú postavičku v nepekných šatách, s dlhými ryšavými vlasmi a s dychtivými, rozžiarenými očami, ostala stáť ani skamenená od prekvapenia.

Lucy Maud Montgomeryová: *Anna zo Zeleného domu*

C.

Starký skoro prestal chodievať na hrob, ale sa dlhé roky tiahli, čo vídali ľudia sa tôňou stromovia pri mesiaci túlavať smutného mládenca. Bezpochyby nikdy nezažil sveta! –

Budete ľutovať starého Hanuša, rodičia útli, budete ľutovať zhynutých kochankov, milenci horúci; ja ľutujem Osmana.

Ján Kalinčiak: *Púť lásky*

a) Doplň uvedenú vetu.
V úryvku A. rozprávanie je podané v _____ osobe a v úryvku B. rozprávanie je podané v _____ osobe.

b) V ktorom texte je naznačené, že rozprávač prejavuje určitý citový vzťah k literárnemu hrdinovi? _____ (Napíš písmeno, ktorým je ten text označený.)

315. Dopíš na čiary chýbajúce slová.

a) _____ – je básnický prostriedok, ktorý vzniká na základe nejakej podobnosti. Má obrazný charakter.

b) _____ – zosobnenie, vzniká prenášaním ľudských vlastností na neživé veci.

c) _____ – vzniká porovnávaním dvoch vecí alebo javov, ktoré majú niečo spoločné.

316. Z uvedeného radu slov dopíš na čiary chýbajúce slová. (Pozor, dve sú zvyšné!)

slovanská antitéza, rým, gradácia, idyla, populárna pieseň, refrén

a) _____ – pieseň určená širokým vrstvám obyvateľstva. V texte vyjadruje pocity generácie a doby, v ktorej vzniká. Hudba zväčša podlieha módnemu vkusu.

b) _____ – opakovanie verša alebo skupiny veršov na konci strofy v nezmenenej alebo čiastočne zmenenej podobe, zdôrazňuje sa v ňom nejaká myšlienka alebo tvorí jadro celej básne

c) _____ – básnická figúra, v ktorej sa najprv niečo tvrdí, potom sa to popiera a konečne sa povie, čo to vlastne je

d) _____ – štylistická figúra založená na stupňovaní slov a výrazov podľa dôležitosti významu alebo účinku

317. Pozorne prečítaj uvedené vety a zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

A. Hra s vážnou tematikou zobrazujúca človeka v zápase s nepriateľskými silami, ktoré sú však silnejšie ako on, preto musí zahynúť (hra sa končí tragicky), je:

a) komédia b) činohra c) tragédia d) opereta

B. S rozvojom rozhlasu sa vyvinul osobitný dramatický útvar, ktorý sa stavia iba na zvukovej stránke, na epickom vyrozprávaní príbehu, preto je tu záväzne prítomná postava rozprávača.

a) muzikál b) opereta c) rozhlasová hra d) televízna hra

C. Hudobno-dramatický útvar zábavného rázu, v ktorom sa strieda hudba s hovoreným slovom je:

a) komédia b) opereta c) monodráma d) jednoaktovka

318. Pozorne prečítaj uvedený úryvok z dramatického diela *Starec a počítačový chlapec.*

Zvuk:	*(Technohudba, potom zvuk počítačovej hry, do nej vstúpi zvuk otvárania dvier a buchot palice o dlážku.)*
Starec:	Hej, kapitán! Zastavili by ste láskavo to bombardovanie? Vstúpil som ja! (*Jeho slová podfarbuje zvuk počítačovej leteckej hry.*)
Chlapec:	Hi, grandpa! (*Zvuk hry.*) Dokelu! Práve som urobil desnú chybu! Zostrelil som lietadlo vlastnej letky! Pritom tento Nihgt hawk má perfektnú grafiku... všetko je to super naimitované... letisko, krajina dole, piloti, samozrejme lietadlá...
Starec:	Raňajky si určite zhltol bez žuvania a Charlie dostal tyčinky, čo?
Chlapec:	Don`t worry! Žerie so mnou indické oriešky a pije kolu. (*Stále zvuk hry.*) Starý otec, už ma neruš... Vidíš, že hrám s F 117-kou... Neskutočné lietadlo... (*Chlapec stále rozpráva trochu prerušovane, pretože sústredene hrá.*) Je skonštruované zo super materiálu. Absorbuje elektromagnetické vlny. Radar ho nezistí, chápeš? Teraz bojujem v 4. úrovni, ako letecké eso!
Zvuk:	(*Štrngot príborov, cingot tanierov a pohárov.*)

Ktorú z uvedených viet môžeme pripísať k uvedenému úryvku? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Hra s vážnou tematikou zobrazujúca človeka v zápase s nepriateľskými silami, ktoré sú však silnejšie ako on, preto musí zahynúť (hra sa končí tragicky).

b) Dramatický útvar, ktorý sa musí stavať na zvukovej stránke, na epickom vyrozprávaní príbehu, preto je tu prítomná postava rozprávača.

c) Hudobno-dramatický útvar zábavného rázu, v ktorom sa strieda hudba s hovoreným slovom.

Ukážkové úlohy na časť testu na záverečnej skúške, ktorá bude obsahovať nové, nezverejnené úlohy

319. Pozorne prečítaj uvedený text z knihy *Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež* Ondreja Sliackeho a kolektívu (vydaná v roku 1979). Sú to bibliografické záznamy uverejnených diel Kláry Jarunkovej (do roku 1979). Porovnaj údaje v texte s danými tvrdeniami. Písmeno pred správnym tvrdením zakrúžkuj.

BIBLIOGRAFIA

Próza: Hrdinský zápisník (1960, 1961, 1965, 1974), Deti slnka (1962), Zlatá sieť (1963), Jediná (1963, 1967, 1973), O jazýčku, ktorý nechcel hovoriť (1964), Brat mlčanlivého Vlka (1967, 1971), Pomstiteľ (1968), Tulák (1973,1975), O psovi, ktorý mal chlapca (1974).

Hra: Čierna hodinka plná divov a fantázie (1961).

a) Próza *Tulák* vyšla v troch vydaniach.

b) Prvé vydanie knihy *Jediná* vyšlo v roku 1967.

c) Próza *Hrdinský zápisník* vyšla v štyroch vydaniach.

d) Hra *Čierna hodinka plná divov a fantázie* vyšla v roku 1960.

320. V uvedenej časti vecného registra (indexu, zoznamu) literárnovedných pojmov z knihy M. Harpáňa *Teória literatúry* vyhľadaj a napíš na čiaru čísla strán, na ktorých sa píše o vnútornom monológu a číslo strany, na ktorej sa píše o dramatickom monológu.

a) vnútorný monológ _____

b) dramatický monológ _____

ľahká doba (arza) 110, 111
langue 50
látka 184
legenda 188, 210, 211
lingvistika (a teória literatúry) 26—29
literárna hodnota 14, 15
literárna komparatistika 11, 18, 42
literárna kritika 13—16, 19, 21
literárna tradícia 17, 38, 118
literárna veda (pojem) 12, 13
— na Slovensku 39—43
literárnosť 33
literárnovedné disciplíny 13—24
literárny proces 16
literárny rad 34
literárny vývin 18, 34
literatúra (podstata a členenie) 7, 8
— nacionálna (národná) 10, 16
— pre deti a mládež 11
— pre dospelých 11
— svetová 10, 11, 16, 18
litotes 63, 94, 95
logaedy 138
ľudová slovesnosť 9
lyrická situácia 172, 173

metafráza 79, 80
metakomunikácia 43
metalepsia 92
metodológia literárnej vedy (pojem) 29, 30
metonymia 63, 84, 85, 91, 92
metonymický princíp 94
metrická konštanta 109, 110, 135
metrická tendencia 109, 110
metrický impulz 106, 109, 110, 125, 143
metrický systém 125
metrika 117
— historická 117, 118, 123, 125
— porovnávacia 117, 118, 123
metrum 105, 107, 108, 110, 116
metrum tragicum 131
miméza 30
monológ 186, 187
— dramatický 224
— písaný 186
— vnútorný 186, 204
— vypovedaný 186
móra 126
Moskovský lingvistický krúžok 33
motív 151, 173, 182—184
— dynamický 183

321. Po umeleckých textoch sa vo vašich čítankách niekedy vyskytli vysvetlené niektoré slová, ktorým ste možno v texte nerozumeli, napríklad:

koral – drobný morský živočích i farebná vápencová hmota, ktorú vylučuje
rodeo – hurhaj, zmätok
stožiar – vysoký stĺp na lodi alebo inde
maják – svetelná veža alebo stožiar na orientáciu lodí na mori
mys – výbežok pevniny do mora
čajka – sivo-biely vodný vták
medúza – morský živočích klobúkovitej podoby
vizáž – vzhľad, výzor, tvár
fanaticky – vášnivo, prehnane oddaný určitej myšlienke, idei

Ako pomenúvame také časti textov?
Zakrúžkuj správnu odpoveď:

a) index
b) poznámky pod čiarou
c) bibliografia
d) slovník

322. Pozorne prečítaj úryvok z textu o krokodíloch. V úryvku sa hovorí o slanovodnom krokodílovi. Keď hovorí o tomto krokodílovi, autor uvádza základné údaje (fakty), ale na jednom mieste vsúva do vecného textu aj svoju poznámku (komentár).

Tvojou úlohou je podčiarknuť iba tú poznámku, ktorá je súčasťou jednej vety.

Slanovodný krokodíl je najväčší plaz na svete. Priemerná veľkosť slanovodného krokodíla sú 4 metre. Rozmnožujú sa počas obdobia dažďov, pričom samička kladie naraz až 60 kožou potiahnutých vajec. Krokodíly majú veľa prirodzených nepriateľov, a preto sa dospelosti dožije len málo jedincov.

V Austrálii však existujú krokodílie farmy, kde odchovávajú tisícky jedincov kvôli mäsu – chutí výborne /mne pripomínalo mäso z hrude moriaka/ – a pre kožu.

Slanovodný krokodíl dokáže prežiť aj celé mesiace bez potravy. V obdobiach hladu je veľmi letargický.

Záznam z dovolenky v Austrálii

323. Pozorne prečítaj úryvok z textu o šikmej veži v talianskom meste Pisa. Autor v ňom uvádza základné údaje (fakty), ale na jednom mieste vsúva do vecného textu aj svoju poznámku (komentár).

Tvojou úlohou je podčiarknuť iba tú poznámku, ktorá je časťou jednej vety.

Šikmá veža, najznámejšia pamiatka talianskeho mesta Pisa, stojí v severozápadnej časti mesta na tzv. Campo dei Miracoli, alebo Dómske námestie. Stavba veže so zvonicou sa začala pod vedením architekta Bonanna Pisana v roku 1174. Keď stavba dosiahla tretie poschodie a výšku asi 11 metrov, prstencová základňa sa naklonila približne o 15 cm. Pisano sa snažil vyrovnať sklon v štvrtom poschodí, ale nepodarilo sa mu to, preto z obavy, aby stavba nespadla, sa rozhodol nepokračovať.

V roku 1234 architekt Giovanni di Simone však postavil ďalšie tri poschodia veže v rovnakom prevedení ako Pisano. Tým bola postavená základná veža v tvare valca. Celé toto architektonické dielo dokončil v roku 1350 Tommaso Pisano, ďalší architekt z rodu Pisanovcov tým, že pristavil zvonicu. Vo zvonici je sedem zvonov naladených na sedem hudobných tónov – počula som ich, bolo to nádherné, takmer neskutočné.

V dôsledku mäkkého podlažia sa sklon veže stáročiami zväčšoval a na konci 20. storočia už bol sklon veľký 4,5 metra. Talianska vláda sa rozhodla zachrániť vežu, a preto poverila odborníkov, aby našli riešenie, ktoré by zastavilo zvyšujúci sa sklon.

324. Pozorne prečítaj úryvok z textu zo zahraničnej tlače, v ktorom sa porovnávajú biely a hnedý cukor. Autor v ňom uvádza základné údaje (fakty), ale na jednom mieste vsúva do vecného textu aj svoju poznámku (komentár).

Tvojou úlohou je podčiarknuť iba tú poznámku.

Hnedý cukor sa vyrába z cukrovej trstiny a získava sa zo šťavy kryštalizáciou. Pozitívom tohto cukru v porovnaní s bielym je, že obsahuje aj trstinovú melasu plnú minerálnych látok ako horčík, železo či zinok. Biely rafinovaný cukor melasu a tiež minerálne látky neobsahuje. Po konzumácii sa rýchlo dostáva do krvi a jeho väčšie množstvo predstavuje pre telo záťaž. Naopak cukor, ktorý je obohatený melasou, sa pomalšie vstrebáva a nemá tým na organizmus také negatívne účinky. V porovnaní s repným cukrom má trstinový cukor taktiež vyšší obsah monosacharidov – jednoduchých ovocných cukrov – glukózy a fruktózy. Tie sú vďaka ich prirodzenej forme lepšie stráviteľné.

Dajte si však pozor: nie vždy je hnedý cukor zdravší ako biely, lebo hnedý cukor dostupný v našich obchodoch je najčastejšie vyrobený z bieleho cukru dodatočným pridaním melasy, ktorá biely cukor iba zafarbí.

325. Pozorne prečítaj uvedený text.

DESIATA PLANÉTA SLNEČNEJ SÚSTAVY?

V renomovanom vedeckom časopise *Príroda* práve uverejnili, že bolo objavené najvzdialenejšie nebeské teleso slnečnej sústavy, väčšie od Pluta. Kým nedostane pravé meno, má značku UB313. Novoobjavené teleso prvýkrát spozorovali ešte 31. októbra 2004, ale sa so správou nenáhlilo. Je, alebo nie je okolo našej hviezdy, Slnka, desať planét? Odpoveď na túto otázku závisí od toho, čí odborný názor prijmete.

Na verejné uznanie a potvrdenie sa čaká požehnanie Medzinárodného združenia astronómov (IAU), ktoré je jediné splnomocnené posudzovať a rozhodovať v takýchto prípadoch. Priemer záhadného nebeského telesa je o takých 700 kilometrov väčší od priemeru Pluta a odhaduje sa, že činí medzi 2859 a 3094 kilometrami. Otáča sa okolo Slnka orbitou, ktorá je až 97-krát vzdialenejšia od zemskej orbity a je zložkou Kuperovho pásma pozostávajúceho z ľadových zvyškov, utvorených po vzniku slnečnej sústavy.

Patrí k planetárnym telesám, ale nevieme, či ide o planétu, alebo o planetoid (planétku). Astronómovia vedú ostré spory okolo toho, pripomínajúc nám dávne nedorozumenia ohľadom toho, čo pod pojmom planéta (ne)chápeme. Totiž po roku 1992 bolo registrovaných viac ako tisíc nebeských telies za dráhou Pluta.

Ináč pátranie po desiatej planéte trvá od roku 1930. Niekoľkokrát bolo zverejnené, že ju videli, a potom to popierali. Vlani bola objavená aj *Sedna*, nebeské teleso asi o štvrtinu menšie od Pluta, čo pre niektorých astronómov bolo dôkazom, že ide o planétu. Predsa prevážil názor, že žiadne teleso menšie od deviatej planéty (Pluta) nemožno považovať za planétu. Lenže ešte vždy nie je zistené, či je veľkosť nebeského telesa postačujúce kritérium na to, aby sme ho vyhlásili za planétu.

Astronóm Michael Brown z Kalifornského ústavu pre technológiu (USA), ktorý objavil UB313, sa vášnivo zasadzuje za to, aby novoobjavené teleso bolo vyhlásené za planétu. Hoci donedávna tento status popieral dokonca Plutu, odrazu volá na všetky strany: „Desiata planéta!“

Odpovedz, prečo je v názve textu napísaný otáznik. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Lebo Medzinárodné združenie astronómov až teraz má rozhodnúť, ako sa bude menovať UB313

b) Lebo UB313 je z Kuperovho pásma, ktoré vzniklo počas formovania slnečnej sústavy.

c) Lebo Medzinárodné združenie astronómov až teraz má rozhodnúť, či je UB313 planéta, alebo planetoid.

d) Lebo vlani bola objavená aj Sedna.

326. Prečítaj text istého lekára z Ďalekého východu, ktorý sa nezhoduje s tým, čo o zdravej výžive tvrdí západná veda.

Západná veda o výžive verí, že pokiaľ človek neskonzumuje určité množstvo tukov, škrobu, bielkovín, minerálov a vitamínov na deň, nie je možná zdravá výživa a dobré zdravie.

Človek by sa nazdal, že západná dietetika so svojimi vypracovanými teóriami a výpočtami by nemala nikoho nechať na pochybách o správnej strave. V skutočnosti však spôsobuje viac problémov, ako rieši.

Jeden z tých problémov je, že západná veda o výžive sa vôbec nesnaží prispôsobovať stravu prírodným cyklom. Výsledkom je strava izolujúca človeka od prírody.

Je nerozumné očakávať, že sa zdravá strava dá dosiahnuť prísunom rozličných zložiek bez ohľadu na ročné obdobie. V porovnaní s rastlinami, ktoré zrejú v prirodzenom čase, obsahuje zelenina a ovocie vypestované mimo sezóny za neprirodzených podmienok menej minerálov a vitamínov. Nečudo, že letná zelenina pestovaná na jeseň, či v zime, nemá tú chuť a vôňu ako zelenina pestovaná pod slnkom organickými alebo prírodnými metódami.

Odpovedz, prečo sa podľa autora uvedeného textu tradičná prírodná strava líši od stravy väčšiny západných národov. Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Lebo zdravá strava sa dá dosiahnuť prísunom rozličných vitamínov bez ohľadu na ročné obdobie.

b) Lebo zelenina a ovocie vypestované mimo sezóny obsahujú menej vitamínov a minerálov v porovnaní s rastlinami, ktoré zrejú v prirodzenom čase.

c) Lebo západná dietetika má správne teórie a výpočty o zdravej strave.

d) Lebo západná veda o výžive neizoluje človeka od prírody.

327. Prečítaj text zo zahraničnej tlače o nevýhodách mobilného telefónu, keď ho používa dieťa.

Do školy s mobilom?

Dnes, s postupom mobilných technológií, sa mobilný telefón dostáva k deťom skôr, ako kedykoľvek predtým. Dôvodom býva zväčša snaha rodičov o väčšiu kontrolu a kontakt s dieťaťom počas ich neprítomnosti. Táto príležitosť dnes často nastáva už pri nástupe dieťaťa do školy. Pri ukončení prvého stupňa základnej školy má mobilný telefón takmer polovica detí.

Pre takéto deti nie je mobil ani tak nástrojom pre komunikáciu, ako prostriedkom na hranie, fotenie, prípadne sťahovanie nových obrázkov a melódií z internetu. Farebný displej a s ním aj určitá miera vybavenosti však so sebou nesú aj mnoho záporov. Pre malé dieťa sa mobil stáva hračkou a je len na rodičovi adekvátne obmedziť jeho používanie. Takýto spôsob zábavy sa postupne môže presadzovať na úkor klasických spôsobov trávenia voľného času.

S farebným displejom prichádza aj ďalšia komplikácia v podobe neželaného obsahu. Mnoho rodičov by možno ostalo prekvapených, keby nazreli do telefónu svojej ratolesti. Ďalším problémom môže byť prezváňanie, či jednoducho otravovanie cudzích ľudí. Na jednej strane možno nevinná zábavka, na tej druhej však existujú jej omnoho nepríjemnejšie formy. Systematické obťažovanie môže kdekomu znepríjemniť život a dieťaťu určite na pocite bezpečnosti nepridá.

Kedy je podľa autora uvedeného textu opodstatnené, aby deti používali mobil? Zakrúžkuj písmeno pred správnou odpoveďou.

a) Mobil je prostriedkom na hranie, fotenie, prípadne sťahovanie nových obrázkov a melódií z internetu.
b) Mobil sa pre malé dieťa stáva hračkou.
c) Mobil umožňuje kontrolu dieťaťa a kontakt rodičov s ním.
d) Dieťa sa hrá s mobilom na úkor klasických spôsobov trávenia voľného času.

328. Pozorne prečítaj vetu a doplň tabuľku.

Hlas slávika sa ozýval z lesa.

	Slovný druh (slovné druhy)	Vetný člen
Hlas		
slávika		
sa ozýval		
z lesa.		

329. Vo vetách podčiarkni **podmet** a napíš, akým slovným druhom je vyjadrený.

a) Štadiónom zaburácalo mohutné hurá! _____
b) Dedo prišiel neskoro. _____
c) Lenivých v krúžkoch niet. _____
d) Fajčiť je zakázané! _____

330. V uvedených vetách sú podčiarknuté vetné členy. Napíš na čiary, ktoré sú to vetné členy a akými slovnými druhmi sú vyjadrené.

a) <u>V obloku</u> kvitli červené muškáty.
slovné druhy: _____ a _____
vetný člen: _____

b) Milan <u>bol netrpezlivý.</u>
slovné druhy: _____ a _____
vetný člen: _____

331. Pozorne prečítaj uvedené texty a každý z nich zaraď do literárneho druhu a literárneho žánru.

A. Osol sa skamarátil s líškou a spolu si vyšli na lov. Do cesty sa im priplietol lev. Líška videla, že je s nimi zle, a preto podišla k levovi a zaručila sa mu, že mu pomôže dostať osla, ak jej nič nespraví. Keď jej lev sľúbil, že jej neublíži, odviedla osla k pasci a sotila ho do nej. A lev vidiac, že mu osol už nemôže ujsť, zdrapil najprv líšku a potom sa pobral za oslom.

Poučenie: Tak sa aj mnohí ľudia stávajú obeťou úkladov, ktoré strojili svojim blížnym.

B. Stretol som dievča, keď raz snehom vialo,
ulicou išlo – mesiac ticho žiaril,
no moje srdce jej sa pousmialo,
keď som sa zrazu pri nej pozastavil.

Ja razom slovom, hľadiac v očká žhavé:
– kamže ťa biele vločky vyvábili? –
A zajtra na ňu tu som nedočkave
pod stromom čakal, kde sme šťastie snili...

A prišla smelá. Rúčku ponúkla mi,
ulicou prázdnou blúdili sme sami,
len radosť biela, čo padala z neba,

len vločky biele a šepoty devy
tu v mojom srdci prebúdzali spevy
jemné a čisté ako striedky chleba.

	Literárny druh	Literárny žáner
A.		
B.		

332. Pozorne prečítaj uvedené texty a každý z nich zaraď do literárneho druhu a literárneho žánru.

1.

Drahá Kitty, PONDELOK VEČER, 8. NOVEMBRA 1943

keď si raz prečítaš túto kôpku listov, istotne si všimneš, že som ich písala v rozličných duševných rozpoloženiach. Považujem za dosť smutné, že tu ľahko podlieham rozličným náladám. Mimochodom, netýka sa to len mňa, ale aj všetkých ostatných. Keď si prečítam nejakú knihu, ktorá na mňa zapôsobí, skôr, než sa opäť ocitnem s ostatnými, musím sa s týmto dojmom vnútorne vysporiadať, inak si o mne pomyslia, že som spadla z mesiaca.

2.

Bol jeden cár, mal troch synov a jednu dcéru, ktorú vychovával ako vtáčika v klietke a chránil ako oči v hlave. Keď dievčina vyrástla, vypýtala sa jedného večera od otca, aby jej dovolil vyjsť s bratmi do záhrady na prechádzku. Otec privolil. Ale len čo vykročila z paláca, priletel šarkan, vychytil bratom sestru a vyniesol ju k oblakom. Bratia pribehnú k otcovi, vyrozprávajú, čo sa stalo, a zaumienia si, že pôjdu svoju sestru hľadať.

	Literárny druh	Literárny žáner
1.		
2.		

333. Pozorne prečítaj uvedený text. Je to úryvok z diela Rudolfa Jašíka *Námestie svätej Alžbety.* Napíš na čiaru literárny druh a žáner tohto diela.

– Som Židovka! – znelo to zúfalo a pyšne. – Igor, ty ešte nič nevieš. Každý Žid musí od zajtrajšieho dňa nosiť na prsiach hviezdu. Žltú Dávidovu hviezdu! Synovia a dcéry Dávidovej hviezdy, ha... – akosi chorobne sa rozosmiala. Igor stŕpol.

Eva vecne, ako stroj, bez jediného záchvevu citu doložila:

– Keby bolo svetlo, videl by si, ako mi pristane. Vzala som si ju so sebou. Budem ju nosiť na srdci. Je z najlacnejšej látky – ako pre Židov.

Literárny druh: _____

Literárny žáner: _____

Riešenia

1. d) oznamuje

2. c) rozprávanie a opis

3. ___1.___

4. a) hovorovým štýlom
b) umeleckým štýlom
c) publicistickým štýlom (novinárskym, žurnalistickým)
d) odborným štýlom

5. a) O; b) H; c) U

6. c) administratívnym štýlom

7. c) poznámku pod čiarou

8. c) odseky

9. b) Vývin slovenského spisovného jazyka

10. c) priemer väčší od Pluta približne o 700 km

11. b) Paľo, Milan, Jožko

12. c) Skúmanie, ako fungujú medvede, už pomohlo ľuďom pri liečbe ochorení obličiek.

13. b) Na krásach vodopádov Rýna Švajčiari zarábajú peniaze.

14. b) V texte sa hovorí o dejinách zmrzliny.

15. c) Čerešne majú mnoho liečivých účinkov na ľudský organizmus.

16. d) osamelosť, zúfalstvo, radosť

17. 3, 1, 2

18. c) je veľmi kalorický

19. A. b) v pondelok o 15.00 hodine
B. c) 9 °C
C. d) v stredu dopoludnia

20. Ja a moja sestra,
Super Markétka,
Vlk, neklam!

21. a) utorok a štvrtok
b) piatok

22.

__5.__	január
__4.__	február
__9.__	marec
__1.__	apríl
__8.__	máj
__7.__	jún
__6.__	júl
__2.__	august
__12.__	september
__11.__	október
__10.__	november
__3. __	december

23. __4__ **zadržať:** *zastaviť, zadržať bežiace stádo*
__2__ **pristaviť:** *vonku ma pristavil cudzinec*
__3__ **staviť:** *plynutie času sa nedá staviť*
__5__ **zhatiť:** *zried. zhatiť nepriateľa,*
__1__ **prerušiť** (nejakú činnosť)**:** *prerušil ho v speve, v robote*

24. __3__ **pochúťka** -y, -ťok poslastica, slatkiš: ~y poslastice
__2__ **opatrný** *adj.* oprezan, obazriv, smotren
__5__ **skutočný** *adj.* stvaran, istinski
__1__ **koženka** -y, -niek *f* skaj, veštačka koža
__4__ **rodisko** -a, -dísk *n* mesto rođenja, rodno mesto

25. Jerguš zaškúlil, stisol zuby, nič nepovedal. (Slovosled môže byť aj iný: Jerguš stisol zuby, zaškúlil, nepovedal nič a pod.)

26. a) Všetko, čo nájdeme, si rozdelíme.

27. 2. Mačky zjedli myši.

1. Rozhodca vylúčil hráča po ostrom zákroku.
1. Blahoželáme vám k meninám.
2. Žiak sa snažil a snaží využiť ťahák tak, aby ho učiteľ nespozoroval.

28. a) Príď zajtra o 15. hod. na moje narodeniny

29. S Pri ústnom vyjadrovaní prihliadam na štruktúru vety.
N Pri ústnom vyjadrovaní prihliadam na pravopis.
N Pri písomnom vyjadrovaní neprihliadam na pravopis.
S Pri písomnom vyjadrovaní používam súvislé vety.

30. 1.
a) Fridolín chce chodiť s dievčaťom.
2.
b) Sám sa bojí prejaviť dievčaťu city.

31. 1. výňatky z listu
2. blahoželanie
3. telegram

32. 2, 3, 1

33. Prihláška
Meno a priezvisko: Janko Jankovič
Dátum narodenia: 09. februára 1995
Miesto narodenia: Nový Sad
Adresa (ulica, číslo a osada): Jána Marčoka 15, Kysáč
Telefón: 123/456-789
Mobilný telefón: 987 654 321
E-mail: *janko@jankomail.com*

34. A. b) nie
B. priať

35. c) Prinesiem ti knihu.

36. d) Nikto múdry z neba nespadol.

37.

Krátke samohlásky	ä, e, a, o
Dlhé samohlásky	ý, ó, á, ú
Spoluhlásky	m, š, k, g, ch, d, t, ľ, č
Dvojhlásky	ô, ia, ie, iu

38.

Tvrdá spoluhláska	*orech*
Mäkká spoluhláska	*koláč*
Obojaká spoluhláska	*chlieb*

39. A.

ď, ť, ň, ľ: deti, tichý, polia, tešiť sa, leto, divadlo

d, t, n, l: jeden, vlastný, ten, tí, tieto,vtedy

B. sú to slová cudzieho pôvodu

40. a) Pod v**ŕ**bami je ch**l**ádok.
b) Jožo k**ŕ**mi kocúra mliekom.
c) U**r**obíme k**ŕ**midlo pre vtáky.
d) Na st**Í**pe je v**r**abec.

41. 1. Nepýš sa cudzím perím. Niečo ma pichá v topánke.
2. Výr je druh sovy. Dostal sa do vodného víru.
3. Myš sa skryla do diery. Miško zvíťazil na pretekoch.
4. Ruky si umy mydlom! Milka sa naňho milo usmiala.

42. a) ryža, kopyto, zvyk, zívať, sypať, visieť

43. **A.**

a) jednoslabičné	sa, na
b) dvojslabičné	malý, Jerguš
c) viacslabičné	prebudil, príjemné, zvonenie, hrkálok

B. a) tri

44. a) pozorne __3___
b) zakázané __4___
c) zobák __2___
d) zemetrasenie __5__

45. a) Ťažko sa zaspáva so zlým svedomím.
b) Z tašky si vybral chlieb s maslom
c) Mám rád halušky so smotanou.
d) Sneh spadol zo strechy.
e) Rád sa hrávam s kamarátmi.

46. a) O chvíľu obaja vyliezli so/**zo** škatule.
b) Vierka sa pohádala **so**/zo sestrou.
c) Mama vybehla **z**/s kuchyne.
d) Janko prišiel **s**/z bratom.

47.

A. b) hrudka, hrúbka, trúbka

B. fčela, fčera, potpis

48. **A.** d) roztrhať, rozbiť, odkryť, podpáliť, odpustiť
B. mozok, bapka, loťka

49. **A.**

Ohybné slovné druhy	pozobúdzali, muchy, najtrpezlivejší, ju, štyri
Neohybné slovné druhy	pri, totiž, vždy, a, hybaj

B. b) Mama jej ušila sviatočné šaty.

50. 2. silný
1. skriňa
4. vrece
3. horúci

51. a) ženy
b) peknými ženami
c) cudzím
d) dubmi

52. N **pekní** chlapci
G **pekných** chlapcov
D **pekným** chlapcom
A **pekných** chlapcov
L (o) **pekných** chlapcoch
I **peknými** chlapcami

53.

	Druhý stupeň (komparatív)	**Tretí stupeň** (superlatív)
ľahký	ľahší	najľahší
dobrý	lepší	najlepší
silný	silnejší	najsilnejší
zlý	horší	najhorší

54.

Prvý stupeň (pozitív)	**Druhý stupeň** (komparatív)	**Tretí stupeň** (superlatív)
suchý	**suchší**	najsuchší
hladný	hladnejší	**najhladnejší**

55. A.

Zámená odkazujú na **podstatné** mená a **prídavné** mená.
Slová ja, ty, on, ona, ono sú **osobné** zámená.
Slová ten, tá, to sú **ukazovacie** zámená.

B. <u>ho</u> akuzatív

56.

osobné	ním
privlastňovacie	jeho
ukazovacie	toho

57. A.

R – prvý pretekár
Z – sedem orechových koláčov
R – piaty školský rok
Z – sto kilogramov
Z – dvanásť drevených stoličiek
R – štvrté poschodie
B. Lokál (5. pád)

58. c) stredný rod, jednotné číslo, genitív

59. **A.** b) pískať, spievať, umývať sa, spať
B. c) učím sa, píšem si úlohu, češem si vlasy
C. b) starnúť, kvitnúť, opeknievať, chudnúť

60.

	osoba	číslo	čas
si nesplnil	druhá	**jednotné**	minulý
búchajú	**tretia**	množné	**prítomný**

61.

skáče – (jednoduchý) **J**
bude cvičiť – (zložený) **Z**
napísala by som – (zložený) **Z**
sedím – (jednoduchý) **J**

62.

Jednoduchý slovesný tvar	Zložený slovesný tvar
rinčí	som si nevymyslel
búchajú	budeme rozvážať

63.

Príslovky času	večer	dnes	zajtra
Príslovky spôsobu	správne	pokojne	úhľadne
Príslovky miesta	domov	preč	dnu

64.

M – Domov
Č –..... .dnes
S – ....milo ...
S – .....pekne

65.

a) Nábytok vyrábajú **z** dreva, syr **z** mlieka, prstene **zo** zlata.
b) Chodíme **do** knižnice.
c) Boli sme **v** škole. (môže byť aj **pri**)
d) Hrali sme sa **s** loptou.

66.

a) Chodí **po** svete s otvorenými očami.
b) Trafil **do** osieho hniezda.
c) Chodí spať **so** sliepkami.
d) Jeden **o** voze, druhý **o** koze.

67.

e) spojky

68.

a) ale, b) lebo, c) ako, d) že

69.

a) častice

70. a) častice

71.

Vlastné	**Zvukomalebné**
joj	cink
hurá	žblnk
fíha	tik-tak
ach	bum

72.

C – jaj;	Z – cŕŕ;	Z – prásk,čľup;	C – juj

73.

Podmet	Prísudok	Prívlastok	Príslovkové určenie miesta
Peter	sa motal	malý	po dvore

74.

a) 3; b) 4; c) 2; d) 1

75.

A. a) Blýskalo sa každú minútu.
B. b) Odchádza domov, či zostáva tu

76. a) **D** Pes naháňa kocúra.
b) **J** Vonku mrzne.
c) **D** Dážď poriadne rozmočil zem.
d) **J** V noci hrmelo.

77. **A.** a) <u>mäkká tráva</u>

B.
a) prisudzovací sklad
b) priraďovací sklad
c) určovací sklad

78.

Prisudzovací sklad	**Určovací sklad**	**Priraďovací sklad**
loď vyplávala	tvrdý oriešok	ovocie a zelenina

79. b) Cez vodu od Hate prešla Anna s košíčkom a hrabľami.

80.

a) **J**;	b) **S**;	c) **S**;	d) **J**

81.

Spisovné slovo	Nespisovné slovo	Zastarané slovo	Nové slovo	Cudzie slovo
knihy	bicigľa	šuster	počítač	sympatia

82.

Domáce slová	Cudzie slová
príjemný	sympatický
jazykovedec	lingvista

83.

A. a) vyľakať, rozbiť, podpísať
B. a) zemný, drevený, slamený
C. d) stroj

84.

odvodené slová príponou: vodnár, čitateľ
odvodené slová predponou: zapísať, dopísať

85.

a) základná škola
c) triedna kniha
e) biela káva

86.

krídlo lietadla
dostať dobrú **známku**
kovový **zvonček**
modrý lúčny **zvonček**
nalepiť na list **známku**
vtáčie **krídlo**

87.

__1___ dom
__4___ písanka
__2___ tešiť sa
__3___ chladný

88.

2. hrebeň (na česanie), hrebeň (kohútí) – homonymá
3. striga, ježibaba, bosorka – synonymá
1. malý, veľký, dobrý, zlý – antonymá

89.

Pokojný večer na vŕšky padal,
na sivé polia. metafora

Slnko jak koráb prirovnanie

90.

c) metafora

91. a) Podstatné meno dobrota je **ženského** rodu.

b) Prvý a druhý význam tohto podstatného mena sa používa iba v **jednotnom** čísle.

c) Výraz: *nevie, čo má od samej dobroty robiť* používame, keď chceme o niekom povedať, že je **nerozvážny.**

d) Opozitum (antonymum) k slovu dobrota je **zloba.**

92. a) Podstatné meno *cyklón* je **mužského** rodu.
b) Toto slovo (má pôvod) je prebraté z **gréckeho** jazyka.
c) veľký ničivý víchor vôbec

93. b) Pravidlá slovenského pravopisu

94. stupňuje zlú situáciu

95. a) koberec
b) autobusový lístok
c) jedáleň
d) zložiť skúšku

96. nafruštikuvať – naraňajkovať
vypigľovať – vyžehliť
krumple – zemiaky
prézle – omrvinky

97. a) praslovančiny
b) staroslovienčina či staroslovienskу

98. a) staroslovienčina, staroslovienskу

99. Anton Bernolák

100. c) Anton Bernolák

101. Ľudovít Štúr
(Ľudovít) Štúr

102. c) Ľudovít Štúr

103. a) východoslovenské, západoslovenské, stredoslovenské

104. a) stredoslovenské
b) západoslovenským

105. anglický

106. c) Rusíni

107. a) dráma
b) lyrika
c) epika

108. b) epiky

109. c) drámy a lyriky

110. a) Ľudo Ondrejov
b) Juraj Tušiak
c) Klára Jarunková
d) Vladimír Hurban Vladimírov (VHV)

111. 5. Ján Botto; 3. Janko Kráľ; 4. Paľo Bohuš; 1. Samo Chalupka

112. A. a) Otcova roľa
B. c) Tri gaštanové kone
C. b) Zbojnícka mladosť

113. a) ľudová slovesnosť
b) ľudová slovesnosť
c) autorské dielo

114. a) **A**
b) **Ľ**
c) **Ľ**
d) **A**

115. a) **Ľ**
b) **Ľ**
c) **Ľ**
d) **A**

116. 2. Kačička divoká
1. Soľ nad zlato
4. Anička dušička
5. Záplata na záplate, a švíka niet
3. Kto do mlyna chodí, ľahko sa zamúči.

117. b) ľúbostná pieseň

118. c) pranostiky

119. a) Jerguš
b) Červenák

120. a) Olina Polomcová

121. Samko (Samo) Zloch

122. d) spisovná arabčina

123. b) v jeseň

124. Je to úryvok z povesti o Spišskom hrade.

125. **A.** b) združený *aabb*
B. c) striedavý *abab*

126.

A. 1. sľúbi ľúbi
2. padá rada

B. a) združený *aabb*

127.

A. a) združený
B. aabb

128. **A.** b) opis
B. a) rozprávanie
C. c) dialóg

129. b) opis

130. a) rozprávanie

131. **A. c)** onomatopoja
B. c) epiteton a prirovnanie

132. b) epiteton a prirovnanie

133. c) prirovnania

134. **A.** d) monológu
B. d) balada

135. c) rozhlasová hra

136. b) divadelná hra

137. d) návod na použitie

138. b) reklama

139. b) technický opis

140. A. odborný
B. c) časová postupnosť

141. a) umelecký
b) odborný

142. v **náučnom** štýle (vedeckom, odbornom)

143. c) vtákopysk, emu, kengura, koala

144. Dobšinská ľadová jaskyňa

145. b) ZOO v Spišskej Novej Vsi

146. c) Je znepokojený.

147. c) Vidí v nich určité výhody, ale dáva prednosť pohybu na vzduchu a v spoločnosti

148. d) Myslí si, že pokiaľ mikrovlnku používame len príležitostne na zohrievanie jedál, sme v bezpečí a môžeme ju používať.

149. a) Hlásime sa k slovu.
c) Pozorne počúvam toho, kto hovorí.
e) Hovorím, keď ma vyvolajú.
f) Neskáčem do reči tomu, kto hovorí.

150. **b)** V texte sa uplatňuje rozprávací postup.

151. a) V texte sa uplatňuje rozprávací postup.

152. a) Usmieval sa priateľský/priateľsky.
b) Rozprávala plynule po anglický/anglicky.
c) Starec kráčal pomalý/pomaly.
d) Dedov krok bol pomalý/pomaly.

153. c*) pred siedmimi rokmi; mnoho pozdravov; s mojou sestrou; usilovní žiaci; so vzácnym hosťom*

154. c*) pred siedmimi rokmi; mnoho pozdravov; s mojou sestrou; usilovní žiaci; so vzácnym hosťom*

155. Na veži odbili dve hodiny. – Kobyla vyryla kopytom plytkú jamku. – Rozmýšľal, ako sa stať víťazom. – Brzdy na rušňoch zapískali. – Pytliaci skryli korisť v kríkoch a rýchlo odišli. – Sypký sneh im šľahal do očí. – Špinavé mydliny vyliali na dvor. – Šupiny z rýb vyhodili do koša. – My sme jedli tekvicový prívarok lyžicami.

156. pribitá na múr, zívať prázdnotou, potrestaná pýcha, nabrúsená píla, mykať plecami, najesť sa dosýta, zlá obyčaj, umývadlo, ryžový nákyp

157. **A.**
a) De-din-ka
b) roz-pre-stie-ra-la
c) Du-na-ji

B. výpis, zápis, dopísať, prenajať, odlomiť

158. **A.**
a) u-li-ca
b) bi-o-ló-gi-a
c) vzduch
d) čia-ra

B. vypísať, vyskočiť

159.

Párové znelé:	b, d, ď, dz, dž, g, h, z, ž, v
Párové neznelé:	p, t, ť, c, č, k, ch, s, š, f
Nepárové znelé:	j, l, ľ, m, n, ň, r

(Poradie nie je dôležité.)

160. a) rozdeliť, roztrhať, rozbiť
b) podplatiť, podhodiť, podbehnúť
c) odletieť, odpustiť, odvážiť
d) nadpísať, nadhodiť, nadrobiť

161. c) podstatné mená, prídavné mená, zámená, číslovky, slovesá, príslovky

162. a) do
b) v, ani
c) ach
d) s

163. rod, číslo a pád (poradie nie je dôležité)

164. **A.**

	rod	číslo	pád
farebné	**ženský**	**množné**	**akuzatív**
ceruzky	**ženský**	**množné**	**akuzatív**

B. rod, číslo a pád (poradie nie je dôležité)

165. a) Hukot (voda – genitív j. č.) **vody** ledva počuť.
b) Jerguš s (plané svedomie – inštrumentál j. č.) **planým svedomím,** s klobúkom na očiach, zastal opodiaľ.
c) K oblokom poprichodili (nový chlapec – nominatív mn. č.) **noví chlapci**, medzi nimi Červenák a ešte jeden známy.
d) Aj potok sa už naplnil (krava – inštrumentál mn. č.) **kravami.**

166. a) ***motýlích***
b) ***listami***
c) ***niektorých***
d) ***líškin***

167. on; od neho – G j. č. m. rodu
ja; na mňa – A j. č.
ty; tebe – D j. č.
ona; jej – G j. č. ž. rodu

168. a) ho; ono
b) ňou; ona
c) mi; ja
d) vám; ty

169. dvadsiaty piaty žiak
od dvadsaťpäť/dvadsiatich piatich žiakov
o dvadsaťdeväť/dvadsiatich deviatich pretekároch
pri deväťdesiatom deviatom kilometri

170. a) dvadsiata druhá strana
b) dvadsaťjeden žiakov
c) prvýkrát
d) druhý raz

171. činnostné slovesá: *hovoriť, čítať, behať, skákať, telefonovať*
stavové slovesá: *schudnúť, svitať, šedivieť, pršať, červenať sa*

172.

dokonavé	vyriešiť	nájsť	pricestovať
nedokonavé	sledovať	smiať sa	upratovať

173. prikorčuľovali sa, prezuli sa, zviazali, prehodili, nezašnurovali si, rozbehli sa

174. b) boli, mali, piekli, stoly, ryli, vyli

175.

pekne	krajšie	najkrajšie
vysoko	vyššie	najvyššie
jemne	jemnejšie	najjemnejšie
rozumne	rozumnejšie	najrozumnejšie
šikmo	šikmejšie	najšikmejšie

176. A. vysoko – vyššie – najvyššie
krátko – kratšie – najkratšie
nízko – nižšie – najnižšie
veselo – veselšie – najveselšie

B. Karol sa správa *rozumnejšie* ako Roman.
Anna sa učí *najlepšie*.

177. Genitív: zo stromu, od brata
Datív: k bratovi, proti nepriateľom
Akuzatív: pod posteľ, za pec
Lokál: na stole, na rebríku
Inštrumentál: pod posteľou, nad stolom

178. *na ulici* – lokál
pod oknami – inštrumentál
v jasot – akuzatív
v pamäti – lokál

179. *Jerguš vyliezol na vrchovec a rozkolísal sa ako vták. – Nad ránom si všetci ľahli, <u>ale</u> Jerguš nezaspal. Povedal, <u>že</u> nemá času. – Odkázal mu, <u>aby</u> prišiel čím skôr.*

Priraďovacie spojky: *a, ale*
Podraďovacie spojky: *že, aby*

180. *Milan **a** Marek boli nerozluční priatelia.* — *a* – priraďovacia
*Boli radi, **že** môžu sedieť v jednej lavici* — *že* – podraďovacia
*Vypytovali sa, **či** vyriešili úlohu z matematiky.* — *či* – podraďovacia
*Musíme kráčať pomaly, **veď** som chorý.* — *veď* – priraďovacia

181. **A.**
c) neplnovýznamový a neohybný slovný druh

B.
Možno odišiel. – Od únavy sotva vidí. – Stalo sa to asi v sobotu. – Hádam sa vrátia.

182. V prvom stĺpci vyznačené slová patria medzi **častice.**
V druhom stĺpci vyznačené slová patria medzi **spojky.**

183. Och, ale som sa zľakla!
Z diaľky zaznelo mohutné hurá.

184. Keď vo vete zmeníme gramatické kategórie podstatných mien, zámen a slovies, tvar citosloviec sa zmení /**nezmení.**

185. **A.** b) Usilovní žiaci boli odmenení.
B. c) Priniesli mačiatka a šteňa.

186. Podmet a prísudok sú základné vetné členy. **viacnásobný podmet**
Dobrý žiak pracuje systematicky. **rozvitý podmet**
Žiaci sa učia. **holý podmet**

187. **A.**
a) **.** oznamovacia veta
b) **?** opytovacia veta
c) **!** rozkazovacia veta

B. b) Neskôr sa zamračilo.

188. **A.** Dajte si čiapky a opasky! **rozkazovacia veta**
B. a) Dnes ráno veľmi hrmelo.

189. b) určovacie

190. solúnski bratia – **2**
bratia pôsobili – **1**
pôsobili na Morave a na Slovensku – **2**
na Morave a na Slovensku – **3**
pôsobili tri roky – **2**
tri roky – **2**

191. d) Podraďovacie súvetie s vedľajšou vetou prívlastkovou.

192.

Snehulienka zazrela maličký domček a vošla dnu.	**zlučovacie súvetie**
Veľmi pekne maľuje, dokonca aj na husliach vie hrať.	**stupňovacie súvetie**
Chlapec na ňu uprie belasé oči, no nevidí jej do tváre.	**odporovacie súvetie**
Buď mi dajte poriadny tovar, buď mi vráťte peniaze.	**vylučovacie súvetie**

193. a) 4
b) 3
c) 4
d) 5

194. V zloženom súvetí je toľko viet, koľko je v ňom ~~podmetov~~/prísudkov.

195.

Odborné	obsah
Slangové	foťák
Citovo zafarbené	chlapčeka
Bez citového zafarbenia	trávu

196. *syntax, zažívacie ústroje, ľahká atletika, romantizmus*

197. Kedysi žilo na svete veľa kráľov. V každej krajine si jeden z nich aspoň krátko zakraľoval. Žili vo veľkých kráľovských palácoch spolu so svojimi manželkami. Ak sa kráľovnej nenarodil malý kráľovič alebo kráľovnička, nemal kto dediť kráľovstvo a kráľovskú korunu. O také kráľovstvo potom bojovali králi zo susedných kráľovstiev.

podstatné mená: kráľov, kráľovnej, kráľovič, kráľovnička, kráľovstvo, králi, kráľovstiev
prídavné mená: kráľovských, kráľovskú
slovesá: zakraľoval

198. A. šatôčka, Vieročka, topánočka, píšťalôčka
B. hodvábny, medený, vlnený, rastlinný

199. a) porekadlo
b) pranostika
c) prirovnanie

200. **A.** a) Ak na prvého mája prší, bude celý rok pekne.
B. c) Kto včas ráno vstáva, plné vrecká máva.

201.

netrpezlivo	závistlivo, **nedočkavo,** radostne
riekla	**povedala**, utiekla, nariekala
zočil	poskočil, otočil, **zbadal**
vypratať	upratať, **vyniesť**, vyprať

202. **Sýty hladnému** neverí.
Za **málo** muziky pýtal **veľa** peňazí.
So **suchým** aj **mokré** zhorí.
Mladosť radosť, **staroba** choroba.

203. ___3___ čítam Jána Čajaka
___1___ zelený hodváb hôr
___2___ kvapky dažďa tancovali

204. b) Tma objala celý kraj.

205.

	Literárne žánre
Lyrika	ľúbostná báseň, óda, serenáda
Epika	poviedka, román, novela
Dráma	veselohra, rozhlasová hra

206. **A.** b) tragédia
B. c) premiéra

207. c) epika, poviedka

208. **A.**
a) Zuzka Turanová b) Zypa Cupák
B. b) prozaik

209. **A.** b) Zem
B. b) dramatik

210. A. a) Konopa
B. c) básnik

211. a) prvé verše patria do ľudovej lyriky
c) druhé verše patria do umelej poézie

212. b) prvé verše patria do umelej poézie

213. b) ľúbostná ľudová pieseň

214. A. a) vo viazanej umeleckej reči
B. a) lyrické básne

215. A. b) obidva texty sú napísané v neviazanej umeleckej reči
B. c) román

216. A. d) prvý s tretím a druhý so štvrtým
B. d) striedavý
C. b) ľúbostnej lyriky

217. b) prvý text do umeleckej literatúry
c) druhý text do náučnej (neumeleckej) literatúry

218. a) N
b) U
c) U

219. b)

220. b) nepoddajná
d) tvrdá

221. Samo Zloch je v týchto dvoch úryvkoch predstavený ako kladná/**záporná** postava.

222. a) Jánošíka
b) Hlavný hrdina povesti je predstavený ako **kladná**/záporná postava.

223. A. Schéma: *abba* Rým: obkročný
B. b) prerývaný

224. A. 1.
B. *abcb*

225. A. prerývaný rým, *abcb*
B. obkročný rým, *abba*

226. **Dialóg** je rozhovor dvoch (prípadne viacerých) postáv diela.
Monológ je prehovor jednej postavy a vyjadruje sa priamou rečou.

227. d) vnútorný monológ

228. 2.

229. **A.** a) metafora
B. stupňovanie (gradácia)

230. **A.** a) metafora
B. stupňovanie (gradácia)

231. b) do hlavy jej padlo mračno

232. a) Divadelné hry sa delia na menšie celky dejstvá a **výstupy**.
b) **Premiéra** je prvé predvedenie divadelnej hry.
c) **Monodráma** je dráma, v ktorej vystupuje len jeden herec.
d) **Jednoaktovka** je dráma, ktorá má iba jedno dejstvo.

233. 2. (maskér)
5. (šepkár)
1. (hudobný skladateľ)
3. (osvetľovač)
4. (zvukár)

234. 1. divadelná hra
2. dejstvo
3. výstup

235. c) Autor 2 je väčšmi znepokojený ako autor 1.

236. c) Kozmetika chráni zovňajšok pred vonkajšími vplyvmi.

237. b) Hranice starých členov Európskej únie sú dnes otvorené.

238. ... sa živia výlučne eukalyptovými listami a určité druhy eukalyptov (viac ako 200 druhov) rastú len v Austrálii.
... všetku potrebnú vodu dostanú z lístia...

239. (veľa) tukov a cukrov

240. b) Hobbiti sú bradatí trpaslíci.

241. a) čas odchodu autobusu, ktorým sa dostanú načas do Kulpína _____8^{45}_____
b) čas príchodu autobusu do Kulpína _____9^{20}_____
c) na ktorom nástupišti nastúpia do autobusu _____7_____
d) ako dlho budú čakať na stanici _____45 min_____

242. ohybný slovný druh, datív jednotného čísla, vzor pekný, rod mužský, číslo jednotné

243. a) ľ, ň, j
b) b, v, z
c) t, k, ch,

244. a) Vtom/V tom dome už dávno nikto nebýva.
b) Vtom/V tom prišiel ďalší zákazník.
c) Pricestoval na krátko/nakrátko.
d) Miško bol ostrihaný na krátko/nakrátko.

245. mil**í** spolužiaci
ob**i**dve deti
viacer**í** neprišli
druh**í** len tak postávali
otcov**i** kamaráti
Báčsky **P**etrovec, **b**áčskopetrovský

246. Z blízkej stepi;
matkini spolupracovníci;.
známymi spisovateľmi;
s mojím priateľom;
popredný básnik

247. b) deti robili krik, cesto vykyslo, zajac je v kríku, plná misa, vidieť

248. b**i**ť – udierať, v**í**r – krútňava, zav**í**jať – zabaliť, pes zav**ý**ja, p**i**chá – bodá, odbiť – odmietnuť, dop**i**ť – vypiť do dna, m**i** – mne, v**i**ť – veniec, kr**i**štáľové sklo, kr**y**štálový – cukor,

249. ... b**y**te, prib**i**tá ..., ... p**í**la, dob**í**jať ..., v**i**jem ..., z**í**vať ..., prep**i**chnutá ..., ... p**ý**cha, ... p**y**sk, p**i**skľavý ..., ... zav**ý**ja, v**ý**r ..., ... v**í**r, m**y** ..., m**i** ..., v**i**siaca ..., v**y**behol ..., m**ý**lka, M**i**lka, poz**ý**vať ..., s**y**čiaca. ..., s**i**piaca ..., b**y**ť ..., dob**ý**vať ...

250. Aké farb**y** má, takými farb**í**. Pastier trúb**i**. Hlas trúb**y** doďaleka hlás**i** zvesť. Ozvali sa mnohé hlas**y**. Máme nové píl**y**, dobre sa nám píl**i**. Chlapec vír**i** vodu. V tejto rieke sú vír**y**. Hor**í** mu za pätami. Nosili drevo do hor**y**. Zajtra oznám**i** výsledky. Prečítaj si oznam**y**

251. a) po-skrý-va-ná, ta-jom-nej, chví-ľoč-ku

252. b) či-ta-te-lia

253. 1. pes
2. pred
3. s (bratom)
4. vráť

254. a) **z**
b) **k**
c) **bez**
d) **pod**

255. tretíkrát, kohútí, námietka

256. a) básní
b) druhýkrát
c) zásielka
d) sieni

257. a) pľúc
b) gymnázia
c) vírusu
d) tanieri
e) kanáli

258. a) okuliare – akuzatív
b) kliešťami – inštrumentál
c) ústach – lokál
d) saniach – lokál

259. a) finále
b) derby
c) safari
d) revue

260. a) pyré
b) defilé
c) želé
d) finále

261. a) prútím
b) lístí
c) piesní
d) vtáčieho spevu

262. a) medvedí, líščí, holubí

263. a) vzťahové prídavné meno, ženský rod, jednotné číslo, lokál, vzor pekný

264. **P** – líškin chvost
P – mačkin úkryt
V – mačacie kroky
V – líščí kožuch

265. **A.** svoju
B. G – jeho sestry
D – jeho sestre
I – jeho sestrou

266. c) (Susedina dcéra skončila lekársku fakultu.) Suseda je hrdá na svoju dcéru.

267. a) ôsmich
b) dvadsiatej siedmej
c) deväťdesiat
d) dvoje

268.

základná	radová	násobná	skupinová
dvadsaťjeden	dvadsiatej druhej	druhý raz	dvoje

269. **A.** d) Susedov dom je vysoký.
B. Funkcia vo vete: časť menného prísudku. (Uznáva sa aj odpoveď – časť slovesno-menného prísudku)

270. **A.** d) neplnovýznamové sloveso
B. časť prísudku

271. b) podmieňovací spôsob, minulý čas

272. a) minulý čas
b) podmieňovací spôsob
c) budúci čas
d) budúci čas

273. a) Pozeraj dole!
c) Bolo mi dobre.
e) Príď skôr.

274. a) Budeš ležať rovno ako lata vo vzduchu a nespadneš ani hore, ani dolu.
b) Daj si dolu klobúk.

275. __2___ Urobím to o hodinu.
__1___ Urobím to za hodinu.

276.
a) **z** ; b) **s**; c) **zo**; d) **s**

277. 1. Ani sa nepribližoval, ani sa nevzďaľoval.
2. Povedz mi, kedy pôjdeš do mesta a kúpiš tú knihu.
3. Hneď ako prišla k nám a uložila si šaty, cítila sa ako doma.
4. Kým si bola malá, vždy si tvrdievala, že budeš lekárkou.

278. a) Nekrič **hop**, kým si nepreskočil.
b) Vstúpil do **izby**, v ktorej sa svietilo.
c) Koho bijú po **hlave**, aby išiel rovno?
d) Pamätáš **sa**, o čom sme včera hovorili?

279. a) Doslova sa triasol od strachu.
d) Vážne, otec o tom hovoril.

280. a) Dobre, urobím to hneď.
d) Vážne, presvedčili sme sa o tom.

281. a) zošity a knihy ležali (zošity ležali, knihy ležali)
b) ležali na stole
c) zošity a knihy

282. a) šaty a ponožky boli (šaty boli, ponožky boli)
b) boli v zásuvke
c) šaty a ponožky

283. c) Pred stajňou, z ktorej vyšiel, boli štyri košaté javory.

284. a) Cítim, že príde búrka.
c) Urobil tak, ako sľúbil.

285. **A.** Prvé súvetie je utvorené z piatich viet a druhé zo štyroch viet.
B. b) príslovkovou časovou

286. **A.** Prvé súvetie je utvorené zo **štyroch** viet a druhé z **troch** viet.
B. b) príslovkovou časovou

287.

Historizmy	dereš	zbojník
Archaizmy	apatieka	knihovňa
Neologizmy	programátor	sponzor

288. a) termíny: chémia, terapia
b) cudzie slová: hokej, prezident
c) slangové: matika, telka
d) knižné: vesna, luna

289. plnovýznamový – neplnovýznamový
významný – bezvýznamný
veľký – malý
smutný – veselý

290. letieť– let
zberať – zber
uniesť – únos
čítať – čitateľ

291. **A.** b) homonymá
B. predná časť hlavy nad očami; predná, frontálna časť niečoho; vedúce, popredné miesto, postavenie; hudobný nástroj

292. 1. c) spomienka
2. c) spoločenský

293. **A.** c) metonymia
B. Recituje báseň, ktorú napísal (Milan) Rúfus.

294. a) Včera večer sused vyhorel.

295. **A.** 2. vo výkladových slovníkoch slovenského jazyka
B. 2. v slovníku cudzích slov

296. **A.** c) vo frazeologickom slovníku
B. d) v pravidlách pravopisu

297. a) Kto usilovne pracuje, dosahuje aj dobré výsledky. Kto robí, ten aj má.
b) Ak je na Hromnice (2. februára) pekné počasie, bude úrodný rok.
c) Čo ty robíš iným, tak sa ti vracia naspäť.

298. a) 5. tichý
b) 4. pyšný
c) 3. prispôsobivý
d) 2. dobrosrdečný
e) 1. úspešný

299.

	Dielo	Autor	Postava	Lit. druh	Lit. žáner
1.	**Červené víno**	František Hečko	Marek Habdža	**epika**	román
2.	Rysavá jalovica	**Martin Kukučín**	Adam Krt	epika	**poviedka**

300.

Dielo	Autor	Postava	Lit. druh	Lit. žáner
Zuzka Turanová	Ján Čajak ml.	Zuzka Turanová	**epika**	**román**

301. Názov diela: Ťapákovci
Literárny druh: epika
Literárny žáner: poviedka

302. **A.** c) novela
B. d) román
C. c) poviedka

303. a) R, b) P, c) R, d) P, e) R f) P

304. d) románu

305.

Ťapákovci	statickosť	minulosť	pasivita	konzervatívnosť
Iľa	dynamickosť	budúcnosť	aktivita	pokrokovosť

306. b) opatrný a citlivý

307. c) Až v jednej chvíli dedovo klopanie zatíchlo.

308. a) No len čo zočila čudnú postavičku v nepekných šatách, s dlhými ryšavými vlasmi a s dychtivými, rozžiarenými očami, ostala stáť ani skamenená od prekvapenia.

309. 3. verš
4. rým
1. rytmus
2. strofa

310. **A.** b) rytmus
B. b) rým

311. a) Sonet je lyrickoreflexívny útvar skladajúci sa z dvoch štvorveršových a z dvoch trojveršových strof.

312. Sonet

313. **A.** V úryvku 1. rozprávanie je podané v **prvej** osobe a v úryvku 2. rozprávanie je podané v **tretej** osobe.
B. 1.

314. a) V úryvku A. rozprávanie je podané v **prvej** osobe a v úryvku B. rozprávanie je podané v **tretej** osobe.
b) C

315. a) metafora
b) personifikácia
c) prirovnanie

316. a) populárna pieseň
b) refrén
c) slovanská antitéza
d) gradácia

317. **A.** c) tragédia
B. c) rozhlasová hra
C. b) opereta

318. b) Dramatický útvar, ktorý sa musí stavať na zvukovej stránke, na epickom vyrozprávaní príbehu, preto je tu prítomná postava rozprávača.

319. c) Próza *Hrdinský zápisník* vyšla v štyroch vydaniach.

320. a) vnútorný monológ – 186, 204
b) dramatický monológ – 224

321. d) slovník

322. – chutí výborne /mne pripomínalo mäso z hrude moriaka/ –

323. počula som ich, bolo to nádherné, takmer neskutočné

324. Dajte si však pozor: nie vždy je hnedý cukor zdravší ako biely, lebo hnedý cukor dostupný v našich obchodoch je najčastejšie vyrobený z bieleho cukru dodatočným pridaním melasy, ktorá biely cukor iba zafarbí.

325. c) Lebo Medzinárodné združenie astronómov až teraz má rozhodnúť, či je UB313 planéta, alebo planetoid.

326. b) Lebo zelenina a ovocie vypestované mimo sezóny obsahujú menej vitamínov a minerálov v porovnaní s rastlinami, ktoré zrejú v prirodzenom čase.

327. c) Mobil umožňuje kontrolu dieťaťa a kontakt rodičov s ním.

328.

	Slovný druh (slovné druhy)	Vetný člen
Hlas	podstatné meno	podmet
slávika	podstatné meno	nezhodný prívlastok
sa ozýval	zvratné zámeno + sloveso	prísudok
z lesa.	predložka + podstatné meno	príslovkové určenie miesta

329. a) hurá – citoslovce
b) dedo – podstatné meno
c) lenivých – prídavné meno
d) fajčiť – neurčitok slovesa

330. a)
slovné druhy: predložka a podstatné meno
vetný člen: príslovkové určenie miesta

b)
slovné druhy: sponové sloveso a prídavné meno
vetný člen: (menný) prísudok

331.

	Literárny druh	Literárny žáner
A.	epika	bájka
B.	lyrika	sonet

332.

	Literárny druh	Literárny žáner
1.	epika	denník
2.	epika	rozprávka

333. Literárny druh: epika
Literárny žáner: román

Zoznam vzdelávacích štandardov, realizácia ktorých sa overuje úlohami na záverečnej skúške

ZÁKLADNÁ ÚROVEŇ

Žiak/žiačka na základnej úrovni:

1.1. ČÍTANIE S POROZUMENÍM

SJ.1.1.2. odlišuje umelecký text od vecného, odlišuje výkladový text od opisného a od rozprávania, od vynášania faktov (argumentácie) a propagovania
SJ.1.1.3. odlišuje rozdielne štýly na jednoduchých príkladoch
SJ.1.1.4. odlišuje základné časti textu a knihy (názov diela, podnázvy, kapitolu, celok, odsek, poznámku pod čiarou, predslov, doslov)
SJ.1.1.5. vie vyhľadať a vyťažiť základné údaje z textu podľa zadaných kritérií
SJ.1.1.6. odlišuje podstatu textu
SJ.1.1.7. spája informácie získané v texte, všíma si vzťahy (časový sled, cieľ, dôvod – následky) a odvodzuje uzávery z jednoduchých textov
SJ.1.1.8. číta jednoduché nelineárne prvky textu: tabuľky, diagramy, grafikony, legendy

1.2. PÍSOMNÉ VYJADROVANIE

SJ.1.2.1. používa slovenskú abecedu
SJ.1.2.2. tvorí zrozumiteľnú gramaticky správnu vetu
SJ.1.2.5. štýl prispôsobuje spôsobu vyjadrovania (ústne alebo písomné vyjadrovanie), téme a okolnostiam (formálne a neformálne vyjadrovanie)
SJ.1.2.6. ovláda základné žánre písomnej komunikácie: zostavuje list, vypĺňa tlačivá rôzneho druhu
SJ.1.2.7. pri písaní pozná základy slovenského pravopisu

1.3. GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA

SJ.1.3.1. pozná vlastnosti a druhy hlások (samohlásky – krátke a dlhé, y/i, ä; spoluhlásky, dvojhlásky); vie rozdeliť spoluhlásky na tvrdé, mäkké a obojaké
SJ.1.3.2. správne vyslovuje a píše slová so slabikami **de, te, ne, le, di, ti, ni, li**; správne napíše a rozozná slová so slabičnými hláskami **r/ŕ** a **l/Ĺ**
SJ.1.3.3. správne píše základné vybrané slová
SJ.1.3.4. člení slová na slabiky v jednoduchých prípadoch
SJ.1.3.5. správne vyslovuje a píše predložky s/so, z/zo
SJ.1.3.6. správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások v jednoduchých príkladoch
SJ.1.3.7. ovláda delenie slovných druhov na ohybné a neohybné; ovláda skloňovanie podstatných a prídavných mien, určuje gramatické kategórie (rod, pád, číslo, vzor)
SJ.1.3.8. ovláda písanie i/í, y/ý v pádových príponách vzorov podstatných a prídavných mien
SJ.1.3.9. vie stupňovať prídavné mená
SJ.1.3.10. ovláda delenie zámen, vie zámená skloňovať, určovať gramatické kategórie (rod, pád, číslo)
SJ.1.3.11. ovláda delenie číslovíek, vie skloňovať číslovky, určuje gramatické kategórie číslovíek
SJ.1.3.12. ovláda delenie slovies, vie určovať gramatické kategórie (osoba, číslo, čas, spôsob)
SJ.1.3.13. vie rozoznať jednoduchý a zložený slovesný tvar
SJ.1.3.14. formálne rozozná príslovky v texte so zameraním na najfrekventovanejšie
SJ.1.3.15. formálne rozozná predložky v texte so zameraním na prvotné predložky
SJ.1.3.16. formálne rozozná spojky v texte so zameraním na najfrekventovanejšie spojky

SJ.1.3.17. vie vyhľadať častice v texte
SJ.1.3.18. rozozná v texte citoslovcia ako slová citu, vôle a rôznych zvukov
SJ.1.3.19. vie charakterizovať jednoduchú vetu, vymenúva základné a rozvíjacie vetné členy a určuje ich v jednoduchej vete
SJ.1.3.20. ovláda delenie viet podľa obsahu a členitosti
SJ.1.3.21. vie vymenovať vetné sklady
SJ.1.3.22. vie odlíšiť jednoduchú vetu od súvetia; vie odlíšiť zložené súvetie od jednoduchého súvetia a jednoduchej vety
SJ.1.3.23. ovláda a charakterizuje členenie slovnej zásoby na spisovné a nespisovné slová, zastarané a nové slová, domáce a cudzie slová
SJ.1.3.24. vie vysvetliť pojmy: základové slovo, odvodené slovo, základ slova, predpona, prípona
SJ.1.3.25. ovláda delenie slov podľa významu: gramatický a vecný, jednovýznamové a viacvýznamové, jednoslovné a združené pomenovania
SJ.1.3.26. pozná homonymá, synonymá, antonymá (opozitá)
SJ.1.3.27. pozná nepriame pomenovania: metaforu a personifikáciu
SJ.1.3.28. vie pracovať s pravopisným, výkladovým, synonymickým, frazeologickým slovníkom, slovníkom cudzích slov
SJ.1.3.29. vie pracovať s rôznymi príručkami, encyklopédiami a s internetom
SJ.1.3.30. odlišuje spisovnú od nespisovnej podoby národného jazyka (vie nahradiť v texte nespisovné tvary spisovnými)
SJ.1.3.31. vie vysvetliť pojmy: praslovančina – praslovanský jazyk – staroslovienčina staroslovienský jazyk
SJ.1.3.32. vie základné poznatky o vývine slovenčiny od 10. do 18. storočia
SJ.1.3.33. vie základné údaje o vzniku a vývine spisovnej slovenčiny
SJ.1.3.34. pozná slovenské nárečia; má kladný vzťah k svojmu nárečiu a zároveň aj k nárečiu a jazyku iných ľudí
SJ.1.3.35. vie základné údaje o jazykoch národnostných menšín

1.4. LITERATÚRA

SJ.1.4.1. rozlišuje základné literárne druhy (lyriku, epiku a drámu) a ich základné prvky
SJ.1.4.2. k názvom prečítaných literárnych diel (ktoré sú predpísané učebnými osnovami od 5. po 8. ročník) vie správne priradiť autora
SJ.1.4.3. rozlišuje formy literárnej tvorby (ústna a autorská)
SJ.1.4.4. vie vymenovať literárne žánre, ktoré zaraďujeme k ľudovej slovesnosti
SJ.1.4.5. vie vyhľadať a určiť hlavné a vedľajšie postavy v texte
SJ.1.4.6. vie určiť základné prvky umeleckého literárneho diela: tému, fabulu, čas a miesto deja
SJ.1.4.7. vie určiť slová, ktoré vytvárajú rým a pomenovať združený a striedavý rým
SJ.1.4.8. pozná rôzne druhy literárnych postupov (rozprávanie, opis, dialóg a monológ)
SJ.1.4.9. vie určiť jazykové prostriedky v literárnom umeleckom diele (epiteton, prirovnanie, onomatopoju)
SJ.1.4.10. vie vymenovať druhy dramatických umení

STREDNÁ ÚROVEŇ

Žiak/žiačka na strednej úrovni:

2.1. ČÍTANIE S POROZUMENÍM

SJ.2.1.2. pozná druhy neumeleckého textu (rozprávanie, technický opis, rozbor, reklama)
SJ.2.1.3. odlišuje jazykové prostriedky charakteristické pre jednotlivé štýly
SJ.2.1.4. odlišuje všetky časti textu a diela (index, slovník, bibliografické záznamy a vie ich používať)
SJ.2.1.5. vyhľadáva, vyčleňuje a porovnáva informácie z dvoch alebo viacerých kratších textov
SJ.2.1.6. odlišuje podstatu od komentáru, objektivitu od subjektivity a propagandy na jednoduchých príkladoch
SJ.2.1.7. vníma postoj autora neumeleckého textu

2.2. PÍSOMNÉ VYJADROVANIE

SJ.2.2.4. pozná základné vlastnosti hovoreného slova a písomného vyjadrovania
SJ.2.2.5. pozná pravopisné normy a uplatňuje ich vo väčšine prípadov

2.3. GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA

SJ.2.3.1. správne píše základné a odvodené vybrané slová
SJ.2.3.2. člení slová na slabiky a vie určiť predponu
SJ.2.3.3. delí spoluhlásky podľa výslovnosti na párové znelé, párové neznelé a nepárové zvučné; správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások na začiatku a vo vnútri slova
SJ.2.3.4. ovláda delenie slovných druhov podľa vecného významu (plnovýznamové – neplnovýznamové)
SJ.2.3.5. určuje zhodu medzi podstatným a prídavným menom
SJ.2.3.6. ovláda písanie i/í, y/ý v pádových príponách podstatných a prídavných mien; pozná pravidelné a nepravidelné stupňovanie
SJ.2.3.7. pozná základný/slovníkový tvar zámen N sg., vie ho utvoriť
SJ.2.3.8. ovláda pravopis základných, radových a násobných číslovíek
SJ.2.3.9. vie určovať gramatické kategórie slovies: slovesný rod a slovesný vid, vie určovať plnovýznamové slovesá (činnostné – stavové)
SJ.2.3.10. správne píše príponu -li v minulom čase
SJ.2.3.11. ovláda stupňovanie prísloviek spôsobu
SJ.2.3.12. určuje väzbu predložky s daným pádom na konkrétnych príkladoch
SJ.2.3.13. ovláda delenie spojok na priraďovacie, podraďovacie
SJ.2.3.14. ovláda podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti častíc
SJ.2.3.15. ovláda podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti citosloviec
SJ.2.3.16. ovláda delenie vetných členov (holý, rozvitý, viacnásobný) a určuje ich vo vete
SJ.2.3.17. vie tvoriť a určovať vety podľa obsahu a členitosti
SJ.2.3.18. pozná a určuje vetné sklady vo vete
SJ.2.3.19. ovláda delenie jednoduchého súvetia na priraďovacie a podraďovacie; pozná a určuje druh priraďovacieho súvetia a druh vedľajšej vety v podraďovacom súvetí
SJ.2.3.20. určuje počet viet v zloženom súvetí
SJ.2.3.21. ovláda a charakterizuje členenie slovnej zásoby na hovorové a knižné (odborné, básnické), spisovné a nespisovné slová (slangové, nárečové), citovo zafarbené a bez citového zafarbenia

SJ.2.3.22. ovláda tvorenie podstatných mien, prídavných mien, slovies predponou a príponou; tvorenie zdrobnenín a zveličujúcich slov príponou; tvorenie slov skladaním
SJ.2.3.23. rozoznáva príslovia, porekadlá, pranostiky, prirovnania
SJ.2.3.24. vie vyhľadať homonymá, synonymá a antonymá v danom texte
SJ.2.3.25. pozná a vie určiť v texte nepriame pomenovania: metaforu, metonymiu, personifikáciu

2.4. LITERATÚRA

SJ.2.4.1. pozná žánre literárnych druhov (druhy lyrických básní, poviedka, novela, román, tragédia, komédia, divadelná a rozhlasová hra ...)
SJ.2.4.2. pozná autorov v súvislosti s ich literárnou tvorbou a prečítanými dielami; vie zaradiť autora medzi básnikov, prozaikov, dramatikov
SJ.2.4.3. pozná rozdiely medzi lyrikou v ľudovej tvorbe a umelou poéziou
SJ.2.4.4. vie charakterizovať pojmy umelecká reč viazaná a neviazaná, povedať, ktorý literárny druh je najcharakteristickejší pre viazanú a neviazanú umeleckú reč
SJ.2.4.5. vie definovať pojem umelecká a náučná (neumelecká) literatúra na konkrétnych umeleckých textoch
SJ.2.4.6. vie vysvetliť pojem literárna postava; dokáže charakterizovať jednotlivé postavy (kladné, záporné) z čitateľského hľadiska
SJ.2.4.7. vie definovať literárne pojmy viažuce sa k poézii; obkročný a prerývaný rým
SJ.2.4.8. vie vysvetliť pojem monológ, dialóg a svoje vysvetlenie vie zdôvodniť pomocou príkladov z literárnych ukážok
SJ.2.4.9. vie určiť jazykové prostriedky v literárnom umeleckom diele (metaforu, stupňovanie)
SJ.2.4.10. pozná základnú literárnu terminológiu viažucu sa k dráme

POKROČILÁ ÚROVEŇ

Žiak/žiačka na pokročilej úrovni:

3.1. ČÍTANIE S POROZUMENÍM

SJ.3.1.1. vyhľadáva, vyčleňuje a porovnáva informácie podľa zadaných kritérií
SJ.3.1.2. vyčleňuje kľúčové slová a vie vystihnúť podstatu textu
SJ.3.1.3. vyčleňuje argumenty za a proti niečomu, odvodzuje uzávery založené na zložitejšom texte
SJ.3.1.4. číta a rozumie zložité nepísané zložky textu: zložité legendy, tabuľky, diagramy a grafikony

3.2. PÍSOMNÉ VYJADROVANIE

SJ.3.2.5. pozná a dôsledne uplatňuje pravopisné normy

3.3. GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA

SJ.3.3.1. správne píše domáce slová, v ktorých je po obojakej spoluhláske i/í
SJ.3.3.2. správne píše i/y, í/ý po obojakých spoluhláskach vo vnútri slova a v koncovkách
SJ.3.3.3. vie rozdeľovať viacslabičné slová na konci riadka
SJ.3.3.4. správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások na konci slova pri splývavej výslovnosti a pred pauzou
SJ.3.3.5. určuje slovný druh v jednoduchej vete ako vetný člen
SJ.3.3.6. pozná výnimky z rytmického krátenia na základe preberaného učiva v morfológii
SJ.3.3.7. skloňuje pomnožné podstatné mená, zdomácnené slová cudzieho pôvodu, skloňuje neživotné podst. m. muž. r. zakončené na -l, -r
SJ.3.3.8. rozoznáva cudzie nesklonné podstatné mená jednotlivo aj v texte
SJ.3.3.9. pozná výnimky z rytmického krátenia pri skloňovaní podstatných a prídavných mien (vzor páví: vtáčí, kohútí; vzor dlaň: G pl. básní, vzor vysvedčenie: N až I sg. a pl. prútie)
SJ.3.3.10. správne tvorí vzťahové a privlastňovacie prídavné mená z vlastných podstatných mien
SJ.3.3.11. správne používa privlastňovacie zámeno svoj, pozná nesklonnosť privlastňovacích zámen jeho, jej, ich
SJ.3.3.12. pozná nesklonnosť skupinových číslovíek, správne píše jednoduché a zložené tvary základných a radových číslovíek slovom a číslicou
SJ.3.3.13. pozná neplnovýznamové slovesá, ich funkciu vo vete
SJ.3.3.14. vie rozoznať druhy určitých a neurčitých slovesných tvarov
SJ.3.3.15. vie odlíšiť vo vete príslovky od druhotných predložiek a častíc
SJ.3.3.16. správne používa predložkové spojenia
SJ.3.3.17. ovláda písanie čiarky v súvetí
SJ.3.3.18. vie odlíšiť častice od príslovíek a druhotných predložiek
SJ.3.3.19. tvorí príklady na vetný sklad
SJ.3.3.20. pozná základy interpunkcie pri písaní priraďovacieho a podraďovacieho súvetia
SJ.3.3.21. určuje počet viet v zloženom súvetí s odlíšením hlavných a vedľajších viet; ovláda základy interpunkcie pri písaní zloženého súvetia
SJ.3.3.22. rozoznáva rôzne druhy slov v texte a samostatne uvádza príklady
SJ.3.3.23. ovláda bezpríponové tvorenie slov (podstatných mien od predponových slovies), tvorenie slov s opačným/protikladným významom predponami ne-, bez-, tvorenie príslovíek spôsobu od akostných prídavných mien, tvorenie skratiek, skratkových slov, značiek
SJ.3.3.24. vie vysvetliť lexikálny význam a uviesť príklady na homonymá, synonymá, antonymá (opozitá)

SJ.3.3.25. vie uviesť príklady a vysvetliť obsah nepriameho pomenovania: metafory, metonymie a personifikácie
SJ.3.3.26. pozná funkciu jednotlivých jazykovedných príručiek a vie si vybrať a používať vhodnú jazykovednú príručku; vie uviesť príklady na jednotlivé typy slovníkov
SJ.3.3.27. vie vysvetliť lexikálny význam ustálených slovných spojení – prísloví, porekadiel, pranostík a prirovnaní v danom texte na základe kontextu alebo pomocou slovníkov

3.4. LITERATÚRA

SJ.3.4.1. vie určiť základné prvky literárnych druhov a žánrov v určitom texte
SJ.3.4.2. vie uviesť názov diela, autora, literárny druh a žáner na základe úryvku, literárnych postáv, motívov
SJ.3.4.3. vie vysvetliť rozdiel medzi novelou a románom, románom a poviedkou (poviedkou a rozprávkou)
SJ.3.4.4. dokáže charakterizovať jednotlivé postavy (kladné, záporné) z čitateľského hľadiska a svoje tvrdenie podložiť argumentmi
SJ.3.4.5. vie vysvetliť podstatu zápletky ako kompozičnej fázy deja v známom texte
SJ.3.4.6. vie vysvetliť pojmy rým, rytmus v súvislosti s umeleckou rečou viazanou (v básni aj v populárnej piesni)
SJ.3.4.7. vie vysvetliť sonet ako lyrickú básnickú formu
SJ.3.4.8. vie vysvetliť pojem rozprávač v texte a vie identifikovať jednotlivé formy rozprávača, vie transformovať formy rozprávača z ja-formy do on-formy a naopak
SJ.3.4.9. ovláda literárnu terminológiu, vie definovať umelecké štýlové prostriedky
SJ.3.4.10. vie vymenovať druhy dramatických umení a uviesť rozdiely medzi nimi.

Čo sme používali pri vypracúvaní úloh v zbierke:

Pri vypracúvaní úloh v zbierke sme používali učebnice zo slovenského jazyka pre základnú školu, ktoré schválilo Ministerstvo osvety Republiky Srbsko, Krátky slovník slovenského jazyka, Synonymický slovník slovenského jazyka, Slovník cudzích slov, Pravidlá slovenského pravopisu, Frazeologický slovník, týždenník Hlas ľudu, texty rozličných autorov z rôznych prameňov, v origináli i prispôsobené účelu tejto zbierky. Okrem toho sme používali aj rôzne webové stránky na Internete.

Ústav pre hodnotenie kvality vzdelávania a výchovy
Fabrisova 10, 11000 Belehrad

Telefón: 011/ 206 70 00
Fax: 011/ 206 70 09
E-mail: office@ceo.gov.rs
www.ceo.edu.rs

Dizajn
Miroslav Jovanović

Grafická úprava
Ústav pre hodnotenie kvality vzdelávania a výchovy